

 KRAJINSKI PARK
GORIČKO

Načrt upravljanja
Krajinskega parka Goričko
za obdobje
2020–2024

***** PREDLOG *****

Grad, november 2019

EUROPARC
FEDERATION

european
greenbelt

Naslov dokumenta:	Načrt upravljanja Krajinskega parka Goričko za obdobje 2020—2024
Nosilec priprave:	Javni zavod Krajinski park Goričko
	direktorica, Stanislava Dešnik, univ. dipl. inž. kraj. arh.
Pripravili:	Lidija Bernjak Sukič, univ. dipl. org., Gregor Domanjko, univ. dipl. inž. gozd., Štefanija Fujs, ekon. tehn., Janko Halb, uni. dipl. oec., Marina Horvat, dipl. inž. kem. tehnol., Suzana Huber Sobočan, univ. dipl. oec., Kristjan Malačič, prof. kem. biol. Nataša Moršič, prof. nem. Mojca Podletnik, mag. bio. ekol. naravovar.
	v sodelovanju z: Gordano Beltram, MOP, Sektor za ohranjanje narave Jelena Hladnik, MOP, Sektor za ohranjanje narave
Sodelovali:	MOP, Direktorat za okolje, Sektor za ohranjanje narave Zavod RS za varstvo narave, OE Maribor Zavod RS za varstvo kulturne dediščine, OE Maribor Zavod za gozdove, OE Murska Sobota Parkovne občine
Datum zaključka:	
Datum sprejema:	
Obdobje veljavnosti:	1.1.2020 - 31.12. 2024

OSEBNA IZKAZNICA KRAJINSKEGA PARKA GORIČKO	8
1. PRAVNI OKVIRJI IN NAČRT UPRAVLJANJA	9
I. PRAVNI OKVIR UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA GORIČKO	9
II. PRAVNI OKVIR UPRAVLJANJA GRADU GRAD	9
III. NAČRT UPRAVLJANJA KPG	9
2. VIZIJA IN POSLANSTVO	11
3. OPIS SPLOŠNEGA STANJA KPG	12
3.1 Splošni opis zavarovanega območja	12
3.1.1 Geografska lega, velikost in meje zavarovanega območja	12
3.2.2 Upravni status in lastništvo zemljišč	12
3.2.3 Neživa narava z oceno stanja	13
3.2.4. Živa narava z oceno stanja	14
3.2.5 Varstveni status območja	16
3.2.6 Krajinska pestrost območja	18
3.2.7 Kulturna dediščina območja	18
3.2.8 Socioekonomske značilnosti območja	19
3.2.9 Glavne dejavnosti in rabe na območju	21
4. STANJE IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE OD USTANOVITVE DO LETA 2019	28
4.1. Naravovarstveno upravljanje z zemljišči v upravljanju JZ KPG	29
4.2. Upravljanje s kulturnim spomenikom državnega pomena – gradom Grad	31
4.3. Upravljanje s parkovno infrastrukturo	32
4.4. Finančni viri in stroški upravljanja v preteklem obdobju 2008 —2018	34
4.5. Stanje javne službe v letu 2018	35
5. SINTEZNA IZHODIŠČA ZA NAČRT UPRAVLJANJA	38
5.1. Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti v KPG	38
5.2. Pregled dejavnosti z identifikacijo in analizo vplivov	39
6. Program UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA GORIČKO	42
6.1. Dolgoročni in operativni cilji ter naloge 2020—2024	42
6.2. Program NUG z določitvijo prioritet in aktivnosti za izvedbo upravljaljskih nalog v obdobju 2020—2024	44
6.3. Program izvajanja neposrednega nadzora v naravi v obdobju 2020—2024	56
6.4. Program upravljanja z zemljišči v upravljanju JZ KPG v obdobju 2020—2024	58
Dolgoročna vizija upravljanja z gozdnimi in kmetijskimi zemljišči ter njihovo upravljanje v obdobju izvajanja NUG	58

6.5. Program upravljanja z gradom Grad v obdobju 2020—2024.....	59
6.6. Projekti v izvajanju v obdobju 2020—2024.....	63
6.7. Finančni načrt za izvajanje NUG v obdobju 2020—2024.....	64
6.8. Kadrovski načrt za izvajanje NUG v obdobju 2020—2024.....	67
7. PODROBNA VSEBINSKA IN PROSTORSKA OPREDELITEV VARSTVENIH REŽIMOV.....	71
7.1. Pravni okvir za določitev varstvenih režimov.....	71
7.2. Podrobna vsebinska in prostorska opredelitev varstvenih režimov.....	71
8. VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE PO DEJAVNOSTIH.....	75
8.1. Kmetijstvo.....	75
8.2. Gozdarstvo.....	76
8.3. Lovstvo.....	76
8.4. Ribišstvo.....	77
8.5. Upravljanje z vodami.....	77
8.6. Usmeritve za rabo naravnih virov.....	78
8.7. Turizem.....	78
8.8. Urbanizacija (stanovanjska in industrijska gradnja, infrastrukturno omrežje).....	79
8.9. Usmeritve za promet.....	80
8.10. Kulturna dediščina.....	80
9. OCENA URESNIČLJIVOSTI NAČRTA UPRAVLJANJA IN SPREMLJANJE IZVAJANJA PROGRAMA NAČRTA UPRAVLJANJA.....	82
10. Zaključek.....	85

KAZALO TABEL, SLIK IN GRAFOV

Tabela 1. Občine na območju KPG in delež površine občine, ki leži na območju zavarovanega območja.....	13
Tabela 2. Primerjava stanja NV med letoma 2006 in 2018 (vir: JZ KPG).....	17
Tabela 3. Pregled posebnih varstvenih območij (območij Natura 2000) v KPG.....	17
Tabela 4. GGN po GGE na območju KPG (vir: ZGS).....	22
Tabela 5. Površina in število zemljišč v upravljanju JZ KPG (na dan 31.12.2018).....	30
Tabela 6. Finančni viri za odkup zemljišč, ki ga je izvedel JZ KPG (do 31.12.2018).....	30
Tabela 7. Investicijska vlaganja v grad, stanje 31.12.2018.....	32
Tabela 8. Pregled parkovne infrastrukture v upravljanju JZ KPG (na dan 31.12.2018).....	33
Tabela 9. Stanje zaposlitev v JZ KPG na dan 31.12.2018.....	36
Tabela 10. Stanje projektnih zaposlitev na dan 31.12.2018.....	37
Tabela 11. Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti v KPG.....	38
Tabela 12. Program NUG za obdobje 2020-2024.....	44
Tabela 13. Načrtovano število ur za izvajanje neposrednega nadzora v naravi in spremljanje splošnega stanja v naravi.....	56
Tabela 14: Zemljišča v upravljanju JZ KPG brez gradu Grad v letu 2020 (*odkup zaključen v letu 2019).	58
Tabela 15. Površine, na katerih bo JZ KPG v okviru javne službe izvajal varstvene ukrepe z ovrednotenjem ocene stroškov (stroški so zajeti v Tabeli 12 v nalogi 2.1).....	59
Tabela 16. Predvidena finančna sredstva (FS) za izvedbo aktivnosti programa NUG glede na finančni vir in dolgoročni cilj.....	65
Tabela 17. Predvideni stroški glede na vrsto stroška in dolgoročni cilj.....	65
Tabela 18. Predvidena finančna sredstva pristojenga ministrstva (MOP) glede na leto izvajanja programa NUG in vrsto stroškov.....	66
Tabela 19. Predvidena finančna sredstva drugih proračunskih sredstev glede na leto izvajanja NUG in vrsto stroška.....	66
Tabela 20. Kadrovski načrt za izvajanje programa NUG v obdobju 2020—2024 (z belo barvo so označena obstoječa DM, z modro barvo nove zaposlitve).....	69
Tabela 21. Projektne zaposlitve v obdobju izvajanja NUG.....	70
Tabela 22: Kazalniki operativnih ciljev.....	83
Slika 1. Lega zavarovanega območja KPG v Sloveniji.....	12
Slika 2. Zemljišča, dodeljena v upravljanje JZ KPG s sklepom o ustanovitvi.....	31

Seznam pogosto uporabljenih kratic

AKTRP	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
APZ	Aktivna politika zaposlovanja (ZRSZ) – javna dela, usposabljanje na del. mestu...
ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
CKFF	Center za kartografijo favne in flore
DI	Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo
DM	Delovno mesto
DOPPS	Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
DPS	Druga proračunska sredstva (APZ, sredstva SKZG, podnebni sklad ...)
DRSV	Direkcija Republike Slovenije za vode
EPO	Ekološko pomembno območje
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
EŠ	Evidenčna številka
FFS	Fitofarmaceutvska sredstva
GERK	Grafična enota rabe zemljišča kmetijskega gospodarstva
GGE	Gozdnogospodarske enote
GGN	Gozdnogospodarski načrt
GRŐ	Goričko - Raab - Őrség
GSO	Genetsko spremenjeni organizmi
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
HT	Habitatni tip
IRSOP	Inšpekcija Republike Slovenije za okolje in prostor
JZ KPG	Javni zavod Krajinski park Goričko
KBZ KPG	Kolektivna blagovna znamka Krajinski park Goričko
KGZS	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
KGZ MS	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije – Kmetijsko gozdarski zavod Murska Sobota
KMG	Kmetijsko gospodarstvo
k.o.	Katastrska občina
KOPOP	Kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila
KPG	Krajinski park Goričko
LAS	Lokalna akcijska skupina
LUO	Lovsko upravljavsko območje
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MF	Ministrstvo za finance
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MJU	Ministrstvo za javno upravo
MK	Ministrstvo za kulturo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MS	Murska Sobota
MZI	Ministrstvo za infrastrukturo
NIB	Nacionalni inštitut za biologijo
NPR	Naturpark Raab

NUG	Načrt upravljanja Krajinskega parka Goričko
NUV	Načrt upravljanja voda
NV	Naravne vrednote
NVO	Nevladne organizacije
OE	Območna enota
OPN	Občinski prostorski načrt
ŐNPI	Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság (Uprava Narodnega parka Őrség)
PMMS	Pomurski muzej Murska Sobota
PRP	Program razvoja podeželja
POO	Posebno ohranitveno območje
POV	Posebno območje varstva
PTZ	Pomurska turistična zveza
PUN	Program upravljanja območij Natura 2000 2015-2020
PVO	Poročilo o vplivih na okolje
RGN	Ribiško-gojitveni načrt
RS	Republika Slovenija
SDPVN	Slovensko društvo za proučevanje in varstvo netopirjev
SiDG	Slovenski državni gozdovi d.o.o.
SKZG RS	Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije
Sredstva SKZG	Sredstva Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije
STO	Slovenska turistična organizacija
SVRK	Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
TD	Turistično društvo
TIC	Turistični informacijski center
UE	Upravna enota
UM	Univerza v Mariboru
VVO	Vodovarstveno območje
ZGS	Zavod za gozdove Slovenije
ZO	Zavarovano območje
ZON	Zakon o ohranjanju narave
ZRSVN	Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
ZRSŠ	Zavod Republike Slovenije za šolstvo
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
ZVKDS	Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
ZVO	Zakon o varstvu okolja
ZZRS	Zavod za ribištvo Slovenije

OSEBNA IZKAZNICA KRAJINSKEGA PARKA GORIČKO

Podatki o ZO	
Pravne podlage za ustanovitev ZO	Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14) in Uredba o Krajinskem parku Goričko (Uradni list RS, št. 101/03 in 46/14 – ZON-C)
Datum ustanovitve KP	9. oktober 2003
Nacionalna kategorija zavarovanja	krajinski park
IUCN kategorija zavarovanja	kategorija V – zavarovana krajina
Varstveni statusi ZO	Ekološko pomembno območje Goričko (ID 41300) Zavarovano območje KPG (ID 3913) Varovano območje - območje Natura 2000 Goričko: Posebno območje varstva (POV Goričko SI5000009), Posebno ohranitveno območje (POO Goričko SI3000221)
Število NV	44
Legra ZO	skrajni severovzhodni del Slovenije ob meji z Avstrijo in Madžarsko
Površina	462 km ²
Povprečna nadmorska višina	275 m
Število naselij	90 naselij
Število lokalnih skupnosti	11
Število prebivalcev	17.500 ¹
Raba tal v ZO ²	Gozd: 44,5 % Njive, travniki in visokodebelni sadovnjaki: 43,8 % Pozidana zemljišča in infrastruktura: 4 % Kmetijska zemljišča v zaraščanju: 2,1 % Druge rabe: 5,6 %
Podatki o upravljavcu ZO	
Pravna podlaga o ustanovitvi zavoda	Sklep o ustanovitvi Javnega zavoda Krajinski park Goričko (Uradni list RS, št. 3/04, 50/05 in 24/18)
Naziv upravljavca	Javni zavod Krajinski park Goričko
Datum ustanovitve zavoda	8. januar 2004
Sedež upravljavca	Grad 191, 9264 Grad
Telefon	++ 386 2 551 88 60
e-mail	park.goricko@siol.net
Spletna stran	www.park-goricko.org
Podatki o načrtu upravljanja	
Organ sprejema	Vlada Republike Slovenije
Obdobje veljavnosti	Pet let

¹Statistični urad RS, stanje januar 2018 (op. število prebivalcev po naseljih, ki ležijo na območju KPG)

²MKGP, Grafični podatki RABA za celo Slovenijo za leto 2018

1. PRAVNI OKVIRJI IN NAČRT UPRAVLJANJA

I. PRAVNI OKVIR UPRAVLJANJA KRAJINSKEGA PARKA GORIČKO

Temeljni pravni predpisi, ki urejajo zavarovanje in upravljanje Krajinskega parka Goričko, so:

- **Zakon o ohranjanju narave** (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14, v nadaljnjem besedilu: ZON) določa ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot, s katerimi se med drugim določa tudi ukrep zavarovanja, splošne varstvene režime na širših zavarovanih območjih in naloge upravljavcev zavarovanih območij.
- **Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)** (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18), ki določa posebna območja varstva oziroma območja Natura 2000, varstvene cilje in varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov.
- **Uredba o Krajinskem parku Goričko** (Uradni list RS, št. 101/03 in 46/14 – ZON-C, v nadaljnjem besedilu: uredba), ki med drugim v 12.členu določa, da se ustanovi javni zavod, ki v okviru javne službe ohranjanja narave opravlja varstvene, razvojne, strokovne, nadzorne in upravljavske naloge na območju Krajinskega parka Goričko (v nadaljnjem besedilu: KPG).
- **Sklep o ustanovitvi Javnega zavoda Krajinski park Goričko** (Uradni list RS, št. 3/04, 50/05 in 24/18, v nadaljnjem besedilu: sklep). S sklepom je bil ustanovljen Javni zavod Krajinski park Goričko (v nadaljnjem besedilu: JZ KPG).
- **Statut Javnega zavoda Krajinski park Goričko** (Ur. list RS, št. 6/05) je uredil organizacijo JZ KPG ter določbe, pomembne za opravljanje dejavnosti in poslovanje zavoda.

II. PRAVNI OKVIR UPRAVLJANJA GRADU GRAD

- **Zakon o varstvu kulturne dediščine** (Uradni list RS, 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljnjem besedilu: ZVKD-1). Zakon predpisuje, da se lahko nepremična dediščina zaradi svojega izjemnega pomena za državo razgasi za spomenik državnega pomena.
- **Odlok o razglasitvi Gradu Grad za kulturni spomenik državnega pomena** (Uradni list RS, št.81/99 in 55/02, v nadaljnjem besedilu: odlok).
- **Sklep o ustanovitvi Javnega zavoda Krajinski park Goričko** (Uradni list RS, št. 3/04, 50/05 in 24/18). S sklepom so bile JZ KPG dane v upravljanje nepremičnine v lasti Republike Slovenije in sicer kulturni spomenik državnega pomena grad Grad, ki obsega naslednje parc. št., k.o. Grad: 1695, 1696, 1697, 1698, 1701, 1702, 1703.

III. NAČRT UPRAVLJANJA KPG

Pripravo načrta upravljanja KPG (v nadaljnjem besedilu: NUG) predpisujejo naslednji pravni akti:

- ZON v 59. členu določa, da se upravljanje zavarovanega območja izvaja na podlagi načrta upravljanja zavarovanega območja, če je v aktu tako določeno. V 60. in 61. členu pa postopek priprave in sprejetja načrta ter vsebino načrta. Načrt je v skladu z 61. členom ZON tudi podlaga za urejanje prostora in rabo naravnih dobrin.
- Uredba v 16. členu predpisuje, da se upravljanje izvaja na podlagi sprejetega načrta upravljanja parka, ki ga za obdobje petih let sprejme vlada. V uredbi je predpisana struktura nujnih sestavin načrta.

Pripravljenec NUG pri pripravi upošteva tudi druge veljavne pravne akte s področij ohranjanja narave, varstva okolja, upravljanja z vodami, kmetijstva, gozdarstva, lovstva in ribištva, urejanja prostora in graditve, krajine, kulture, turizma, gospodarstva, regionalnega razvoja, energetike in prometa, rudarstva in drugih.

NUG za obdobje 2020-2024 vsebuje 9 vsebinskih poglavij, ki zajemajo celovito oceno narave, dejavnosti in socialno-ekonomskega vidika, oceno stanja naravnih vrednot, analitična izhodišča za pripravo NUG, program izvajanja NUG z cilji, nalogami in aktivnostmi ter določitev načinov financiranja, določitev varstvenih usmeritev in podrobno opredelitev varstvenih režimov.

2. VIZIJA IN POSLANSTVO

KPG je območje ohranjenih naravnih vrednot in visoke biotske raznovrstnosti ter krajinske pestrosti. Gospodarske dejavnosti se razvijajo prijazno do narave, okolja in ljudi. Gradnja objektov ter raba tal je prilagojena krajinskim značilnostim, kar ohranja in krepi prepoznavnost (identiteto) Goričkega v širšem prostoru. Nekoč opuščeni objekti in kulturni spomeniki so obnovljeni ter namenjeni bivanju mladim družinam, aktivnim starajočim in obiskovalcem. Nenehen dialog o razvoju in varstvu na območju KPG poteka med upravljavcem KPG, deležniki in lokalnim prebivalstvom.

Grad pri naselju Grad je leta 2030 obnovljen in je upravno središče KPG z delovnimi prostori zaposlenih v JZ KPG, središče za obiskovalce in prebivalce ter središče mednarodnega izobraževanja in usposabljanja mladine in odraslih na področju naravoslovja, doživljajskega vodenja v naravi in krajini ter trajnostnega razvoja. JZ KPG vzdržuje in upravlja ta kulturni spomenik v državni lasti in z interpretacijo zgodovine, veččin in narave ohranja kulturno dediščino KPG.

Osnovni namen ustanovitve KPG je zavarovanje naravnih vrednot, ohranitev biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti ter omogočanje razvojnih možnosti prebivalstva na Goričkem. Upravljavec KPG je JZ KPG, ki z javnim pooblastilom vlade Republike Slovenije opravlja javno službo ohranjanja narave. JZ KPG se zavzema za celovito varstvo narave ter uravnotežen, prostorsko vzdržen in krajinsko-arhitekturno primeren razvoj v zavarovanem območju, ki temelji na pravičnem, etičnem, naravi ter ljudem prijaznem razvoju. Zaposleni s svojim delom in ozaveščanjem prebivalcev o ohranjanju narave sodelujejo pri usmerjanju rabe naravnih virov, razvoja gospodarskih in prostočasnih dejavnosti ter bivanja, ki ga zagotavljanja kakovostno življensko okolje. Svoje poslanstvo izpolnjujejo z izvajanjem naravovarstvenih ukrepov z namenom ohranjanja habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst v ugodnem stanju zlasti na zemljiščih v lasti RS, ki so v upravljanju JZ KPG ter s pogodbenim in skrbniškim varstvom na zemljiščih v zasebni lasti.

JZ KPG s promocijo kolektivne blagovne znamke Krajinski park Goričko spodbuja in podpira lokalno prebivalstvo v razvoju in oblikovanju produktov in storitev.

Z namenom širjena zavedanja o parku JZ KPG informira, izobražuje in organizira učne dni za različne deležnike, posebno še za učence in dijake, ki jih čez mejo povezuje z vrstniki v Naravnem parku Raab in Narodnem parku Órség.

3. OPIS SPLOŠNEGA STANJA KPG

3.1 Splošni opis zavarovanega območja

3.1.1 Geografska lega, velikost in meje zavarovanega območja

KPG leži na severovzhodu Slovenije ob meji z Avstrijo in Madžarsko (slika 1). Obsega 46.252 ha in je največji krajinski park v Sloveniji ter je del čezmejnega Trideželnega parka Goričko - Raab - Őrség med Slovenijo, Avstrijo in Madžarsko.

Slika 1. Lega zavarovanega območja KPG v Sloveniji.

3.2.2 Upravni status in lastništvo zemljišč

Območje KPG je v dveh upravnih enotah: UE Murska Sobota in UE Lendava. V KPG je s celotno površino vključenih 7 občin in 4 delno (tabela 1). Katastrske občine Bogojina, Dobrovnik, Filovci, Moravci, Vaneča, Strehovci in Žitkovci so delno vključene v KPG.

Večina zemljišč je v zasebni lasti. V lasti Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: RS) so zemljišča v upravljanju Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS (v nadaljnjem besedilu: SKZG RS), Slovenski državni gozdovi d.o.o. (v nadaljnjem besedilu: SiDG), Direkcije RS za vode (v nadaljnjem besedilu: DRSV), Direkcije RS za infrastrukturo in JZ KPG. Zemljišča v državni lasti obsegajo približno 6.000 ha oziroma 13 % površine KPG. Gozdnih zemljišč, s katerimi upravlja SiDG, je 3.300 ha (55 % vseh državnih) oziroma 7 % vseh zemljišč v KPG. Med kmetijskimi zemljišči, s katerimi pretežno upravlja SKZG RS, prevladujejo njive. SKZG RS je po javno dostopnih informacijah v letu 2017 v zakup oddajal 1.317 ha kmetijskih zemljišč (22 % vseh državnih zemljišč na območju KPG), kar predstavlja 3 % vseh zemljišč v KPG. Številna manjša kmetijska zemljišča niso oddana v zakup. Precejšnji delež predstavljajo tudi pozidana zemljišča kot so ceste.

Zemljišča so tudi v lasti občin, ki poleg prometne infrastrukture in javnih zgradb obsegajo delno tudi vodna, kmetijska in gozdna zemljišča, vendar skupna površina ni znana.

Tabela 1. Občine na območju KPG in delež površine občine, ki leži na območju zavarovanega območja.³

Ime občine	Skupna površina občine [km ²]	Površina občine v KPG [km ²]	Delež občine v KPG [%]	Delež doprinosa občine h KPG [%]
<i>UJ Murška Sobotica</i>				
Cankova	30,58	22,90	75 %	5 %
Gornji Petrovc	66,84	66,84	100 %	14 %
Grad	37,39	37,39	100 %	8 %
Hodos	18,11	18,11	100 %	4 %
Kuzma	22,85	22,85	100 %	5 %
Moravske Toplice	144,00	95,50	66 %	20 %
Pucanja	107,58	72,02	67 %	16 %
Rogašovo	40,00	40,00	100 %	9 %
Šalovci	58,15	58,15	100 %	13 %
<i>UJ Lendava</i>				
Dobrovnik	31,00	8,93	29 %	2 %
Kobilje	19,71	19,71	100 %	4 %

3.2.3 Neživa narava z oceno stanja

KPG zajema nizko, dokaj enakomerno valovito gričevje in ima najvišje nadmorske višine na zahodnem delu na območju Sotinskega brega (418 m), na vzhodu se doline že izrazito izravnavajo v panonsko nižino. Za območje je značilna mozaična kulturna krajina, kar se odraža v veliki pestrosti življenjskih prostorov.

Območje sodi v vlažni, zmerno topli klimatski pas s sušno zimo, ki ga enačimo z modificirano srednjeevropsko klimo. Značilnosti podnebja so: povprečne letne padavine med 730 in 950 mm ter srednja letna temperatura zraka med 9,2 °C in 10,3 °C. Najmanj padavin je v februarju in marcu, največ v juniju.

Goričko je geološko bolj pestro v SZ delu in manj v osrednjem in vzhodnem delu. Podlago gradijo pretežno terciarne kamnine. Starejše kamnine, ki so nastajale v morju, so razširjene na območju Sotine in Rdečega brega ter pripadajo filitoidnim skrilavcem. Morske sedimente, ki so nastali v Panonskem morju, kot so prodi, peski in gline, so v pliocenu nadomestili peščenjaki, peščeni glinavci in glinavci. Pred približno 1,6 milijoni let je v bližini Klöcha / Gleichenberga v Avstriji izbruhnil vulkan. Posledice njegove aktivnosti so opazne tudi pri Gradu, saj se v deloma sprijetih plasteh kremenovega rečnega proda, peska, laporja in gline pojavljajo plasti bazaltnega tufa, tufita in bazalt. Od holocena do danes je območje zaznamovala t.i. akumulacija sedimentnega materiala. V preteklosti je bilo Goričko znano tudi po glini in pridobivanju apna⁴.

Vodna mreža Goriškega je zelo členjena in obsega približno 730 km vodotokov (1,5 km/km²)⁵, vendar je zaradi majhne letne količine padavin, slabo vodnata. Površinske vode med nalivi odnašajo

³ Vir: JZ KPG

⁴ Planjšek, M. in Činč Juhant, B., 2002. O geologiji Pomurja in Goriškega. V: Bedjanič, M. et al. Narava Slovenije. Mura in Prekmurje. Ljubljana: Prirodoslovni muzej Slovenije, pp. 13–15.

⁵ Vir: JZ KPG

rodovitno prst z njiv na strminah v ravninske predele. Tekoče vode na zahodnem delu odvaja Ledava z Lukaj potokom, ki je na jugozahodnem delu parka zajezena v Ledavsko jezero.

Vode vzhodnega dela se stekajo v Veliko in Malo Krko, Ratkovski in Kobiljanski potok, ki se izven KPG preko Madžarske izlijejo v Ledavo. Struge večjih vodotokov so bile v širših dolinah izravnane in na mestih utrjene, medtem ko je večina manjših potokov še v razmeroma dobrem naravnem stanju z visoko samočistilno sposobnostjo, kar dokazuje prisotnost živalskih vrst, značilnih za neonesnažene vode.⁶

Reki Kučnica in Ledava na območje KPG pritečeta iz Avstrije, Kučnica je mejna reka na celotnem območju parka. Ekološko stanje obeh rek je zaradi regulacije strug slabo, k čemu veliko prispevajo čezmejni vplivi med katerimi prevladujeta onesnaževanje vode s hranili in prekomerna izraba vode za namakanje kmetijskih površin na avstrijski strani reke Kučnice. Reka Kučnica v sušnih obdobjih vsaj na mestih popolnoma presahne, kar ima negativne vplive na vodne organizme tudi na območju KPG. Izvedba renaturacijskih posegov v strugi in na brežinah obeh rek bi bil pomemben ukrep za izboljšanje ohranitvenega stanja živalskih vrst in habitatov in izboljšanje samočistilne sposobnosti tekočih voda.

Stoječe vode. Na območju KPG so poleg Ledavskega jezera (80 ha) še trije vodni zadrževalniki, nastali s zaježitvami: na Dolenskem potoku – Hodoško jezero (6 ha), na Mali Krki – jezero v Križevcih (2 ha) in na Bukovniškem potoku – Bukovniško jezero (7 ha). Pri Kobilju je stoječa voda nastala po izkopu gramoza (1 ha). Posebno vrsto stoječih voda predstavljajo številne mlake, ki so bile inventarizirane v letu 2006, ko je bilo prešteti preko 595 mlak⁷. Stanje mlak je le delno ugodno, saj izginjajo zaradi zasipavanja in zaraščanja po naravni poti kot posledica njihove nerabe. V zadnjih letih je z izkopi jam na mokriščih in z zaježitvami potokov nastalo veliko ribnikov. Državni monitoring kakovosti voda se izvaja samo na Ledavskem jezeru.

Podzemna voda je v enotnem vodnem telesu Goriškega, kjer prevladujejo lokalni ali nezvezni izdatni vodonosniki in obširni, vendar nizko do srednje izdatni vodonosniki medzrnskega tipa silikatne sestave. Najbolj izdatni vodonosniki so zelo ranljivi in izpostavljeni vnosom onesnaževal v podzemno vodo. Podzemna voda je preobremenjena z dušikom, ki pretežno izvira iz razpršenih površinskih virov v kmetijstvu.

3.2.4. Živa narava z oceno stanja

Skoraj polovico območja prekriva gozd, med katerimi prevladujejo hrastovo-gabrovi gozdovi, acidofilna borovja, bukovja na nekarbonatnih kamninah in belovrbovja, jelševja in jesenovja. Stanje ohranjenosti gozdov je dobro, saj je večina gozdov še ohranjenih s prevladujočo avtohtono vegetacijo. Stanje gozdov je slabše le v okolici Bukovniškega jezera in na manjših površinah, kjer se pojavljajo močno spremenjeni gozdovi z večinsko neavtohtonimi drevesnimi vrstami kot je zeleni bor (*Pinus strobus*).

⁶ Kotarac, M., Šalamun, A., Govedič, M. in Podgorelec, M., 2006. Popis velikega studenčarja (*Cordulegaster heros*) s predlogom conacije Natura 2000 območja Goričko (SI3000221). Miklavž na Dravskem polju: Center za kartografijo favne in flore.

Govedič, M. in Šalamun, A., 2006. Popis kvalifikacijskih vrst rib (Pisces) in ukrajinskega potočnega piškurja (*Eudontomyzon mariae*) s predlogom conacije Natura 2000 območja Goričko (SI3000221). Miklavž na Dravskem polju: Center za kartografijo favne in flore.

⁷ Cipot, M. in Lešnik, A., 2007. Dvoživke Krajinskega parka Goričko: razširjenost, ekologija, varstvo. Miklavž na Dravskem polju: Center za kartografijo favne in flore.

Negozdni prostor je pretežno antropogenega nastanka in je v kmetijski rabi. Biotsko najbolj raznovrstne in naravovarstveno pomembne površine so travniki. Na njih uspevajo tudi zavarovane in ogrožene rastlinske vrste, kot so rumena maslenica (*Hemerocallis lilioasphodelus*), pikastocvetna kukavica (*Orchis ustulata*), močvirski svišč (*Gentiana pneumonanthe*) in sibirski perunika (*Iris sibirica*).

Stanje ohranjenosti travniških vrst in HT je v primerjavi z letom 2004 slabše⁸, predvsem zaradi izvedenih agrooperacij (travniki so se intenzivirali ali prešli v njivsko rabo) in na severovzhodu KPG zaradi opuščanja rabe travnikov (zaraščanje in posledično slabšanje stanja travniških HT oziroma njihovo izginjanje). Na posameznih območjih se še pojavljajo obsežnejša sklenjena območja ekstenzivnih travnikov. K zaustavljanju zmanjševanja ekstenzivnih travnikov je v preteklih letih pripomogel tudi JZ KPG, ki je v okviru projektov in rednega dela, ciljno izvajal varstvene ukrepe, namenjene travniškim vrstam in habitatom v slabem stanju ohranjenosti na skupni površini 32 ha.

Poznavanje števila in razširjenosti zavarovanih prosto živečih vrst rastlin⁹ in živali¹⁰, ki živijo na območju KPG (Priloga 1.1, tabela 1 in 2) je slabše pri vrstah iz manj raziskanih in vrstno zelo številčnih skupin. Dobro so evidentirane vrste višjih rastlin, sesalcev, ptic, plazilcev, dvoživk, rib in posameznih skupin žuželk (npr. metulji in kačji pastirji).

Spremljanje stanja zavarovanih vrst se osredotoča predvsem na kvalifikacijske vrste območja Natura 2000 Goričko ter na posamezne krovne in karizmatične zavarovane vrste. JZ KPG je leta 2009 izvedel popis rastišč redke in ogrožene podvrste volčina, grmičastega dišečega volčina (*Daphne cneorum* f. *arbuscoloides*), ki je bil najden na 29 lokalitetah. Leta 2010 je bil izveden popis rastišč gorskega narcisa (*Narcissus poeticus*), ki je bil najden na 47 lokalitetah. V okviru splošnega spremljanja stanja narave JZ KPG zbira podatke o nahajališčih tudi drugih zavarovanih vrst rastlin.

Populacije ptic kulturne krajine številčno upadajo predvsem zaradi intenzifikacije kmetijske rabe. Upad številčnosti pegaste sove (*Tyto alba*) je povezan tudi z neustréžno obnovo cerkvenih zgradb in gospodarskih poslopij, kjer je ta vrsta sove našla sekundarni gnezditveni habitat. Na nekatere zavarovane vrste ptic negativno vplivajo značilnosti sodobne urbanizacije, gradnja infrastrukture, asfaltiranje manjših cest ter prekomerna nočna osvetlitev naselij¹¹. Leta 2014 je na območju KPG po 11 letih ponovno gneznila zlatovranka (*Coracias garrulus*), ki v Sloveniji velja za izumrlo gnezdilko in se na območju KPG vsaj občasno pojavlja vsako leto. JZ KPG že od l. 2007 skupaj s prostovoljci tem vrstam pomaga z varstvenimi ukrepi kot so nameščanje gnezdilnic, gnezditvenih podstavkov in postavljanjem lovilnih prež, kar ugodno vpliva na izboljšanje življenjskih pogojev teh vrst. Varstveni ukrepi so namenjeni tudi krovnim in karizmatičnim vrstam, kot sta bela štorčja (*Ciconia ciconia*) in smrdokavra (*Upupa epops*).

Na območju KPG živi 15 vrst dvoživk. Nevarnost jim predstavljajo odseki prometnic, ki sekajo njihove migracijske poti do vodnih teles, zlasti odsek državne ceste ob Ledavskem jezeru. Z vsakoletno akcijo postavljanja varovalnih ograj in prenašanja dvoživk JZ KPG prispeva k zmanjševanju negativnih učinkov prometa na populacije dvoživk. Dvoživke dodatno ogroža zmanjševanje števila mlak.

⁸ Trčak, B., Podgorelec, M., Erjavec, D., Govedič, M. in Šalamun, A., 2012. Kartiranje negozdnih habitatnih tipov vzhodnega dela Krajinskega parka Goričko v letih 2010-2012. Naročnik: JZ KPG. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju, 134 str.

⁹ Uradni list RS, št. 46/04, 110/04, 115/07, 36/09 in 15/14

¹⁰ Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11, 15/14 in 64/16

¹¹ Denac, K., Božič, L., Rubinič, B., Denac, D., Mihelič, T., Kmecl, P., Bordjan, D., 2010. Monitoring populacij izbranih vrst ptic (delno poročilo). Ljubljana: DOPPS.

Med sesalci se največ naravovarstvene pozornosti namenja netopirjem in vidri. Vidra (*Lutra lutra*) ima na območju KPG najbolj sklenjeno in vitalno populacijo v Sloveniji.¹² Lokalno ji nevarnost predstavlja promet, saj na mestih prehajanja čez cesto brez ustreznih podhodov vsakoletno prihaja do povozov te zveri. Nočno aktivne živali, med katerimi je tudi petnajst (15) vrst netopirjev¹³, poleg izgube habitata ogroža predvsem svetlobno onesnaževanje, ki se širi s povečevanjem odsekov ulične razsvetljave v in izven naselij ter neprimerna obnova objektov.

Nevarnost avtohtonim vrstam predstavljajo tudi tujerodne rastlinske in živalske vrste, ki so se v zadnjih desetih letih močno razširile. Na travniških in opuščenih površinah so najbolj razširjene orjaška (*Solidago gigantea*) in kanadska zlata rozga (*Solidago canadensis*) ter enoletna suholetnica (*Erigeron annuus*), ob vodotokih se pojavlja žlezava nedotika (*Impatiens glandulifera*), na njivskih površinah in obpotjih se pogosto pojavlja pelinolistna ambrozija (*Ambrosia artemisiifolia*). Japonski dresnik (*Filipia japonica*) se pojavlja mestoma. Neredko se zasajuje navadna pavlonija (*Paulownia tomentosa*), mestoma se v okolici hiš pojavlja bambus (Bambuseae).

3.2.5 Varstveni status območja

Na območju KPG je po Pravilniku o določitvi in varstvu naravnih vrednot¹⁴ določenih 44 naravnih vrednot državnega pomena (v nadaljnjem besedilu: NV). Glede na zvrst gre za 1 geomorfološko, 3 geološke, 9 drevesnih, 21 zooloških, 17 botaničnih, 23 ekosistemskih in 11 hidroloških NV, pri čemer so nekatere uvrščene v več različnih zvrsti (Priloga 1.2). Površina vseh NV na območju KPG je 745 ha. Prostorska razporeditev NV je dostopna na Naravovarstvenem atlasu ZRSVN preko povezave www.naravovarstveni-atlas.si.

Njihovo stanje redno spremljajo zaposleni v JZ KPG in Zavodu RS za varstvo narave (v nadaljevanju: ZRSVN) (tabela 2). Hidrološke NV ogrožajo odpadki, onesnaževanje voda, odstranjevanje obrežne vegetacije, utrjevanje brežin in širjenje tujerodnih rastlinskih vrst. NV ekosistemske in botanične zvrsti, med katerimi prevladujejo travniki, ogroža sprememba rabe. Na nekaterih območjih NV se travniki zaraščajo in se nanje širijo tujerodne rastline, medtem ko je na drugih območjih raba travnikov preveč intenzivna s prepogosto košnjo in gnojenjem. V gozdnih kompleksih je stanje ohranjenosti dobro. Vse drevesne NV so v zelo slabem ali kritičnem stanju zaradi okuženosti s parazitskimi glivami ali napada tujerodnih škodljivcev.

Primerjava med letoma 2006 in 2018 kaže na izboljšanje stanja na 14 območjih NV, kar je posledica izboljšanja stanja vodotokov zaradi prepovedi gnojenja na priobalnih zemljiščih 1. in 2. reda, zaradi omejitve uporabe gnojnice ter ureditve odvajanja komunalnih odpadnih voda. V tem obdobju je JZ KPG je neposredno izboljšal stanje petih (5) NV z izvajanjem neposrednih varstvenih aktivnosti, kamor sodi tudi naravovarstveno upravljanje z zemljišči, saj JZ KPG upravlja z zemljišči na NV Pertoča – rastišče narcis, Bejčin breg, Motvarjevci 1 in Benkova šuma – rastišče volčina na skupni površini 12 ha. JZ KPG je izvedel tudi obnovitvene ukrepe na NV Grad - Kačova mlaka in s tem izboljšal njeno stanje.

¹² <http://lutra.si/life-egualutra/>

¹³ Presetnik, P. 2015. Stanje poznavanja netopirjev in njihovih habitatov v Krajinskem parku Goričko. Ljubljana: Center za kartografijo favne in flore. Dostopno na: http://www.park-goricke.org/dokumenti/60/2/2015/150816_KPG_in_stanje_poznavanja_netopirjev_1390.pdf

¹⁴ Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10 in 23/15

Tabela 2. Primerjava stanja NV med letoma 2006 in 2018 (vir: JZ KPG).

Stanje NV	Število NV v letu 2006	Število NV v letu 2018
Ni podatka	2	0
Dobro (ugodno) stanje	10	24
Slabo (sprejemljivo) stanje	24	11
Zelo slabo (neugodno) stanje	8	5
Kritično (zelo neugodno) stanje	0	4

Območje je od leta 2003 zavarovano s statusom širšega zavarovanega območja narave – krajinski park.

Ekološko pomembno območje (v nadaljnjem besedilu: EPO) Goričko obsega 469,61 km² in vključuje celotno območje KPG (Priloga 1.3). Za ekološko pomembno območje Goričko je značilna velika pestrost rastlinskih in živalskih vrst. Do sedaj je bilo zanesljivo zabeleženih 179 vrst ptic in več kot 90 vrst dnevnih metuljev¹⁵, kar priča o veliki pestrosti in ohranjenosti habitatov.

Na območju KPG sta dve posebni varstveni območji (območji Natura 2000), ki se v večjem delu prekrivata (Priloga 1.3, tabela 3). Posebno ohranitveno območje (POO) Goričko (SI3000221) je določeno v skladu z Direktivo o habitatih in posebno območje varstva (POV) Goričko (SI5000009), ki je določeno v skladu z Direktivo o pticah. V sosednjih državah se evropsko omrežje Natura 2000 nadaljuje z območjema Južnoštajersko gričevje (AT 2230000) v Avstriji in Órség (HUON10001) na Madžarskem. Tudi ti dve območji sta varovani po obeh direktivah.

Tabela 3. Pregled posebnih varstvenih območij (območij Natura 2000) v KPG.

Koda območja	Ime območja	Vrsta varovanega območja	Površina območja [km ²]	Delež območja v KPG [%]
SI3000221	Goričko	posebno ohranitveno območje (POO)	448,22	96,88
SI5000009	Goričko	posebno območje varstva (POV)	402,03	86,89

Na posebnem ohranitvenem območju (POO) so varstveni ukrepi usmerjeni v varstvo 24 kvalifikacijskih vrst živali, 1 kvalifikacijsko vrsto rastline in 7 habitatnih tipov (v nadaljnjem besedilu: HT). Na posebnem območju varstva (POV) so ukrepi usmerjeni v varstvo 14 kvalifikacijskih vrst ptic. Kvalifikacijske vrste in HT s stanjem ohranjenosti so navedene v Prilogi 1.4. Ohranitveno stanje večine vrst v celinski biogeografski regiji, v katero sodi tudi Goričko, se slabša. V slabem ohranitvenem stanju, so predvsem vrste, vezane na kulturno krajino in travniški HT.¹⁶

Za doseganje cilja Evropske unije, ki je zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst ter HT je Vlada RS sprejela Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015–2020¹⁷ (v nadaljnjem besedilu: PUN). V PUN so podrobno opredeljeni varstveni cilji in ukrepi na območjih Natura 2000, JZKPG je naveden kot edini odgovorni nosilec za izvedbo ukrepov za doseganje 26 ciljev; skupaj z drugimi nosilci pa za doseganje dodatnih treh (3) ciljev. Vsi ti ukrepi PUN so smiselno vključeni v NUG in so v poglavju Cilji in ukrepi (poglavje 6.2) jasno

¹⁵ Atlas dnevnih metuljev Goričko-Órség, Krajina v harmoniji: http://www.park-goricko.org/sl/informacija.asp?id_meta_type=52&id_jezik=0&id_language=0&id_informacija=632

¹⁶ Poročilo Slovenije po 17. členu direktive o habitatih za obdobje 2007-2012

¹⁷ Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015-2020 (sklep Vlade RS z dne 9.4.2015)

označeni. V PUN so v prilogi 6.4. določeni tudi prednostni projekti za doseganje ciljev tega programa, ki se financirajo iz Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike 2014-2020. V PUN sta za območje Natura 2000 Goričko načrtovana dva (2) projekta – »Ureditev, obnovitev oz. vzpostavitev stoječih vod in potokov na Goričkem« in »Vzdrževanje kmetijske krajine za ptice in metulje na Goričkem (z akronimom Gorička krajina). Projekt Gorička krajina je JZ KPG pričel izvajati decembra 2017 in naslavlja 3 travniške kvalifikacijske Natura 2000 HT in 10 kvalifikacijskih Natura 2000 vrst.

3.2.6 Krajinska pestrost območja

Krajinsko pestrost območja opredeljuje reliefno in geološko dokaj homogeno gričevje s slemeni, mozaično rabo prostora in razloženo poselitvijo. Pestrost dopolnjujejo doline številnih manjših potokov z značilno meandrirajočo strugo ter širše doline rek Ledave z Lukaj potokom ter Male in Velike Krke. Naselja so se razvila v dveh oblikah; obcestne vasi v dolinah ali na njihovem robu ali v prevladujoči obliki razpršene gradnje zaselkov in posameznih kmetij, kar je značilnost nekdanje stražne krajine¹⁸. Gradnja objektov je bila tradicionalno vezana na kmetije. Posebnost krajine so tudi posamezni sakralni objekti, ki stojijo odmaknjeno od naselij in številna pokopališča. V zadnjih dveh desetletjih je značilna arhitektura zaradi vsestranske uporabe različnih materialov in oblik izgubila svojo tradicionalno podobo, kar negativno vpliva na krajinsko podobo. K izgubi krajinske podobe območja prispeva tudi urejanje okolice hiš in vrtov z zasaditvijo eksotičnih in tujerodnih rastlin ter spreminjanjem travnikov v okoljici hiš v trate.

Glede na skupne značilnosti krajinskih prvin (relief, vode, rastje, primarna raba tal in poselitev) delimo Goričko na tri enote: zahodno, vzhodno in osrednje Goričko (Priloga 1.5). Glede na naravno ohranjenost, pestrost, prostorski red, harmoničnost in simbolni pomen so bile vse tri enote uvrščene v kakovostni razred 2-3¹⁹. To pomeni, da je raba v območju skladna z naravnimi danostmi, da so krajinske prvine pestre in izražajo prepoznaven prostorski red, da je krajinska podoba prijetna ter da imajo krajinske prvine predvsem lokalni pomen. Za območje je značilnih šest (6) krajinskih vzorcev (Priloga 1.6), med katerimi je najbolj razširjena drobno členjena kmetijska krajina. Za ta vzorec je značilna velika mozaičnost in pestrost različnih rab in s tem življenjskih prostorov, zato je ta vzorec glavni nosilec biotske raznovrstnosti območja.

Naravovarstveno najbolj pomembni krajinski elementi na območju KPG so mejice, visokodebelni sadovnjaki, travniki in posamezna drevesa. Zastopanost in razširjenost vseh elementov se manjša. Vzrok je predvsem poenostavljanje merila kulturne krajine na račun povečevanja obdelovalnih njivskih površin. Za ohranjanje biotske raznovrstnosti so pomembni še naslednji krajinski elementi: mlake, posamezni drevesni osamelci in obvodna vegetacija.

3.2.7 Kulturna dediščina območja

Na območju KPG so številni in po tipu raznovrstni kulturni spomeniki in kulturna dediščina. Leta 2016 je bilo na območju KPG v Register nepremične kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: RKD) vpisanih 329 enot kulturne dediščine²⁰. Od tega je ena (1), grad Grad, spomenik državnega pomena.

¹⁸ Območje Stražne krajine z razloženim vzorcem strateške poselitve, z namenom obrambe Ogrske pred germanskimi vpadi. Kmetje so pri tem imeli nalogo stražarjev meje.

¹⁹ Marušič, J. in Jančič, M., 1998. Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji: Krajine subpanonske regije. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor, Urad RS za prostorsko planiranje.

²⁰ Ministrstvo za kulturo RS. Register nepremične kulturne dediščine (RKD). Dostopno na: www.rkd.situla.org, 2.6.2016

Status spomenika lokalnega pomena ima 114 enot, 130 enot ima status kulturne dediščine, 11 enot je arheološko najdišče in 9 enot je dediščina priporočilno²¹. Spomenike in kulturno dediščino varuje Zakon o varstvu kulturne dediščine²² (v nadaljnjem besedilu: ZVKD). Vse enote so vpisane oz. so v postopku vpisa v RKD pri Ministrstvu za kulturo (v nadaljnjem besedilu: MK). Na območju KPG je bilo leta 2016 v register vpisanih 54 enot arheološke dediščine, 147 enot profane stavbne dediščine, 104 enote sakralne dediščine, 6 enot sakralno profano-stavbne dediščine, 9 enot memorialne dediščine, 1 enota vrtnoarhitekturne dediščine, 7 enot naselbinske dediščine in 1 enota ostale dediščine (Priloga 1.7).

Kulturni spomeniki imajo predvsem kulturni in pričevalni pomen, vendar imajo nekateri tudi velik naravovarstveni pomen. Kvalifikacijske Natura 2000 in zavarovane vrste netopirjev si pogosto najdejo zatočišče ali celo kotišče v objektih kulturne dediščine in sicer najpogosteje v cerkvah, starih hišah in šolah ter mlinih. Poznavanje prisotnosti netopirjev v objektih kulturne dediščine je zadovoljivo.²³

3.2.8 Socioekonomske značilnosti območja

Po podatkih popisa prebivalstva²⁴ je leta 2018 na območju naselij, ki v celoti ali deloma ležijo v KPG, živelo okoli 17.500 prebivalcev. V vseh parkovnih občinah se je število prebivalcev v primerjavi z letom 1991 zmanjšalo (Priloga 1.8). Upad števila prebivalcev v obdobju 1991–2016 je bil največji v občinah Šalovci (33,1 %) in občini Gornji Petrovci (25,0 %), v vseh občinah na območju KPG je bil upad števila prebivalcev najbolj izrazit v obdobju 1991–2002.

Naravni prirast je bil leta 2014 negativen v vseh parkovnih občinah. Med prebivalstvom je več žensk kot moških, delno zaradi daljše življenjske dobe žensk. V ospredje vse bolj prihajajo posledice staranja prebivalstva, ki so trenutno opazne predvsem na vzhodnem delu območja in se odražajo predvsem v opuščanju rabe kmetijskih površin. K visoki povprečni starosti prispeva odseljevanje mladih v mesta in tujino, saj primanjkuje zaposlitev v domačem okolju. Zmanjševanje števila prebivalcev zmanjšuje tudi prihodke občin iz državnega proračuna, s čemer se slabša sposobnost lokalnih skupnosti pri sofinanciranju mednarodnih projektov in izboljševanju osnovnega življenjskega standarda prebivalcev.

Nižji nivo življenjskega standarda v primerjavi s slovenskim povprečjem je viden tudi v primerjavi višine mesečne plače zaposlenih z območja KPG s povprečno slovensko plačo, ki je bila v letu 2015 za 14,7 % nižja od slovenskega povprečja²⁵. Za območje KPG je značilna nizka raven izobrazbe, še zlasti na kmetijah. Iz popisa kmetijstva iz leta 2010 je razvidno, da ima 43 % gospodarjev osnovnošolsko izobrazbo. Na družinskih kmetijah Slovenije, Pomurja in KPG je bila v letu 2000 več kot polovica gospodarjev starejših od 54 let in delež gospodarjev mlajših od 45 let je bil na območju KPG za 3 %

²¹ Ministrstvo za kulturo RS. Pravni režimi varstva kulturne dediščine (eVrD). Dostopno na: <http://evrd.situla.org/>, 2.6.2016

²² Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08 – ORZVKD39, 90/12, 111/13 in 32/16)

²³ Presetnik, P. 2015. Stanje poznavanja netopirjev in njihovih habitatov v Krajinskem parku Goričko. Ljubljana: Center za kartografijo favne in flore. Dostopno na: http://www.park-goricko.org/dokumenti/60/2/2015/150816_KPG_in_stanje_poznavanja_netopirjev_1390.pdf

Presetnik, P., 2018. Poročilo o pregledu možnih zatočišč navadnega in dolgokrilega netopirja. Naloga »Spremljanje učinkovitosti ukrepov in popis izbranih kulturnih spomenikov za netopirje na območju Natura 2000 Goričko«. Center za kartografijo favne in flore. Dostopno na: http://www.park-goricko.org/dokumenti/52/2/2018/Pregled_stavbKPG_2018_2184.pdf

²⁴ SURS, Popis prebivalcev 2002 in stanje 31.12.2016

²⁵ SURS. Dostopno na: <http://www.stat.si/StatWeb/>, 21.11.2016

nižji od državnega povprečja (18 %). Po novejših virih se je starostna struktura gospodarjev po letu 2000 še nekoliko poslabšala.²⁶

²⁶ KGZS – Kmetijsko-gozdarski zavod Murska Sobota, 2007. Strokovna analiza stanja kmetijstva na območju Krajinskega parka Goričko.

3.2.9 Glavne dejavnosti in rabe na območju

Kmetijstvo je osnovna gospodarska dejavnost na območju, ki prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti območja. Leta 2002 je bilo v parkovnih občinah 10.975 delovno aktivnih prebivalcev, od teh je bilo 1.751 samozaposlenih v kmetijstvu (15,9 %).²⁷ Kmetijska zemljišča je v letu 2010 obdelovalo 3.652 kmetij na 22.320 ha, pri čemer so upoštevane vse kmetije na celotnem območju parkovnih občin. 1.160 kmetovalcev (31,8 %) se je ukvarjalo izključno s pridelavo poljščin, 879 kmetij (24,1 %) z mešano rastlinsko pridelavo in živinorejo, 643 kmetij (17,6 %) z mešano rastlinsko pridelavo, 369 kmetij (10,1 %) je bilo specializiranih rejcev pašne živine in 294 kmetij (8,1 %) je specializiranih gojiteljev trajnih nasadov. Druge kategorije so bile zastopane v manjšem številu. Visokodebelne sadovnjake je imelo 76,1 % kmetij.²⁸

Značilna je velika razdrobljenost kmetijskih posesti. Povprečna površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijo je bila v letu 2010 6,3 ha. Največ, 1368 kmetij, je razpolagalo s kmetijskimi zemljišči v uporabi med 2 in 5 ha. Tem sledi 1047 kmetij, ki uporabljajo med 0–2 ha in 744 kmetij s 5–10 ha kmetijskih zemljišč v uporabi. Samo 493 kmetij je razpolagalo s posestjo večjo od 10 ha zemljišč. Zaradi slabe konkurenčnosti samooskrbnega ekstenzivnega kmetijstva na majhnih kmetijah in novih načinov obdelovanja tal na velikih kmetijskih posestvih, je prisoten proces tako opuščanja kmetovanja, kot oblikovanja novih večjih posestev.

Kmetijske površine predstavljajo skupno 51,1 % površine KPG, v strukturi katerih po uporabi prevladujejo njive in vrtovi (29,1 %). Delež njiv je drugod po Sloveniji več kot enkrat manjši kot na območju KPG, kar kaže na primernost območja za poljedelstvo. Trajni travniki in pašniki so na območju KPG predstavljali 12,6 % kmetijskih površin, a kar 49,5 % vseh trajnih travnikov in pašnikov na območju Pomurja, kar kaže, da je KPG eno od ključnih območij ohranjanja biotske raznovrstnosti na severovzhodnem delu države. Naravovastven pomen imajo travniški sadovnjaki (2,1 %). Isti odstotek kot travniški sadovnjaki obsegajo kmetijska zemljišča v zaraščanju. Mejice, manjše skupine grmičevja in dreves predstavljajo 2,9 % vseh površin na območju KPG.

Kmetijska dejavnost je ob primerni intenziteti rabe ključna za varstvo šestnajstih (16) kvalifikacijskih Natura 2000 vrst območja Goričko in za ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti. Za varstvo strašničinega (*Phengaris teleius*) in temnega mravljiščarja (*Phengaris nausithous*) je ključno ohranjanje travnikov z zdravilno strašnico, medtem ko je za varstvo travniškega postavneža (*Euphydryas aurinia*) ključno ohranjanje ekstenzivnih mokrotnih travnikov in ki za varstvo gnezd gosonic niso nujno košeni vsako leto. Ohranjanje mejic in posamičnih dreves v kmetijski krajini je ključno za nekatere kvalifikacijske vrste ptic, kot je rjavi srakoper (*Lanius collurio*), kvalifikacijske vrste netopirjev in velikega pupka (*Triturus carnifex*). Ohranjanje tradicionalnih posevkov npr. pšenice in rži ob zmerno intenzivni rabi je pomembno za varstvo prepelice in hribskega škrjanca. Ohranjanje mokrotnih travnikov z vrbami je ključno za puščavnika (*Osmoderma eremita*) in bičjo trstnico (*Acrocephalus schoenobaenus*). Na slabšanje ohranitvenega stanja vseh na kmetijsko krajino vezanih vrst vplivajo predvsem prekomerna intenzifikacija rabe na vseh vrstah kmetijskih površin in

²⁷ Statistični urad RS. Podatkovni portal SI-STAT- Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002. Dostopno na: www.pxweb.stat.si/pxweb/Database/Popis2002/Popis2002.asp

²⁸ Statistični urad RS. Podatkovni portal SI-STAT-Popis kmetijskih gospodarstev 2010. Dostopno na: www.pxweb.stat.si/pxweb/Database/Kmetijstvo_2010/Kmetijstvo_2010.asp

povečevanje ali združevanje njivskih površin v več hektarske njive kot tudi opuščanje kmetijske rabe in posledično zaraščanje.

Na območju KPG lahko lastniki ali zakupniki zemljišč uveljavljajo plačila iz naslova kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil (v nadaljnjem besedilu: KOPOP) iz Programa razvoja podeželja 2014-2020 za ohranjanje narave - operacija Traviščni habitati metuljev (v nadaljnjem besedilu: MET) in Posebni traviščni habitati (v nadaljnjem besedilu: HAB) ter krajine - operacija Visokodebelni travniški sadovnjaki (KRA_VTSA). Po podatkih AKTRP je bilo prejemnikov plačil za naravovarstveni operaciji v shemi KOPOP več kot v obdobju kmetijsko okoljskih plačil med letoma 2007-2013. Obe operaciji sta bili leta 2018 vpisani na 528,3 ha kmetijskih površin (Priloga 1.9).

Gozdarstvo je v KPG vzporedna, a manj pomembna gospodarska dejavnost (v primerjavi s kmetijstvom). V primerjavi z ostalim delom Slovenije gozd v povprečju uspeva slabše zaradi manj ugodnih razmer (malo padavin, kislota, plitva tla). K temu je v preteklosti prispeval tudi človek s tradicionalnim steljarjenjem, izsekavanjem in spreminjanjem naravne drevesne sestave. Gozd pokriva 44 % površine, pri čemer se površina povečuje. Povprečna lesna zaloga v goriških gozdovih je 261 m³/ha in je pod slovenskim povprečjem (277 m³/ha). Med drevesnimi vrstami je najpogostejši rdeči bor (*Pinus sylvestris*), sledita mu bukev (*Fagus sylvatica*) in hrast (*Quercus petraea*), manj je navadnega gabra (*Carpinus betulus*) in ostalih listavcev. Po lastnini prevladujejo zasebni gozdovi, ki jih je več kot 75 %. Zaradi povprečne gozdne posesti, ki je manjša od 1 ha ter zaradi velikega števila drobnih parcel, je gospodarska izkoriščenost zasebnih gozdov v zadnjih desetletjih slabša. Boljše je gospodarjenje v državnih gozdovih, s katerimi od junija 2016 naprej upravlja državno podjetje SIDG.²⁹ Posebnost vzhodnega Goriškega so urbarialne skupnosti, ki gospodarijo z gozdom v skupni lasti.

Zavod za gozdove Slovenije (v nadaljnjem besedilu: ZGS) v okviru javne gozdarske službe na območju KPG, ne glede na lastništvo, spremlja stanje in razvoj gozdov v enem (1) gozdnogospodarskem območju (v nadaljnjem besedilu: GGO) in petih (5) gozdnogospodarskih enotah (v nadaljnjem besedilu: GGE), od katerih ima vsaka izdelan gozdnogospodarski načrt (v nadaljnjem besedilu: GGN; tabela 4) za usmerjanje gospodarjenja z gozdom in določanje možnega poseka³⁰. PUN določa, da se varstveni cilji za varstvo kvalifikacijskih gozdnih Natura 2000 vrst in gozdnih HT vključijo v načrte upravljanja GGO in GGE z načrtovanjem sektorskih ukrepov.³¹

Tabela 4. GGN po GGE na območju KPG (vir: ZGS)

GGE	Velikost GGE (ha)	Obdobje veljavnosti GGN
Zahodno Goričko	125.519,71	2011–2020
Goričko I	120.475,13	2008–2017 ³²
Goričko II	100.074,27	2009–2018
Vzhodno Goričko	96.570,87	2015–2024
Goričko obrobje	99.234,45	2013–2022

Za območje Natura 2000 Goričko so kvalifikacijski trije gozdni habitatni tipi (slika 7): HT 91L0 - ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (Erythronio-Carpinion), HT 91I0 - bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum) in

²⁹ Slovenski državni gozdovi d.o.o.

³⁰ ZGS, OE Murska Sobota, oktober 2016

³¹ PUN 2014–2020

³² V sprejemanju GGN za obdobje 2018-2027

HT 91E0 - obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)* (*prednostni habitatni tip, za ohranjanje katerega je potrebna posebna skrb). Gospodarjenje z gozdovi vpliva na gozdne habitatne tipe, predvsem pa na 10 kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in ostale zavarovane vrste rastlin in živali, ki jim gozd predstavlja življenjski prostor. Črna štorklja (*Ciconia nigra*) gnezdi v krošnji starejših dreves rdečega bora ali hrasta gradna na JZ in JV delu KPG ter se prehranjuje ob gozdnih potokih. Tudi sršenar (*Pernis apivorus*) in belorepec (*Haliaeetus albicilla*) gnezdi v gozdu na starejših in bolj razvejanih drevesih. Za vse tri vrste je gozdarjenje v neposrednih bližini gnezd moteče in lahko privede do opustitve gnezdenja. V debelejših bukovih drevesih gnezdi črna žolna (*Dryocopus martius*). V duplih in za skorjo starejših dreves lahko čez poletje domujejo širokouhi netopir (*Barbastella barbastellus*), dolgokrili netopir (*Miniopterus schreibersii*), navadni netopir (*Myotis myotis*) in veliki navadni netopir (*Myotis bechsteinii*). Vse našteje vrste se prehranjujejo z žuželkami, predvsem metulji in hrošči, na gozdnih robovih in v mejicah odprte kulturne krajine. V lužah in kolesnicah gozdnih vlak živi in se razmnožuje hribski urh (*Bombina variegata*). Z zasipavanjem kolesnic z gradbenim materialom se življenjski prostor urhov manjša. Metulj črtasti medvedek (*Callimorpha quadripunctaria*) živi in se prehranjuje na gozdnem robu z zelnatim in grmiščnim slojem rastlin, zato je za njegovo varstvo pomembno ohranjanje raznovrstnega gozdnega roba. Hrošč rogač (*Lucanus cervus*) je vrsta, ki je vezana na starejše listnate in mešane gozdove. Samice rogačev ležejo jajčeca v trohneč les hrasta, lahko tudi bresta, kostanja, jesena in drugih listavcev, zato je pomembno puščanje sušic omenjenih drevesnih vrst. V starejših gozdnih sestojih pod skorjo stoječih ali ležečih dreves, predvsem mehkih listavcev, živi škrlatni kukuj (*Cucujus cinnaberinus*). V vlažnih nižinskih gozdovih ob potokih živi močvirski krešič (*Carabus variolosus*), ki se prav tako razmnožuje in živi pod skorjo živih ter odmrlih dreves.

Gozdarstvo in upravljanje z gozdovi je povezano z ohranjanjem šestih (6) naravnih vrednot na območju KPG: Ledavsko jezero, Bukovniško jezero, Košeri bukev v Ivanjševcih, Motvarjevci-gozd, Zgornje Kobilje-gozd in Zlata jama-rdeči bor. V KPG se nahajata tudi dva gozdna rezervata: Motvarjevci (št. 1303) in Zgornje Kobilje (št. 1302).³³

Nabiranje gozdnih dobrin, zlasti gob in pravega kostanja, je na Goričkem tradicionalno. Gobe poleg domačinov v zadnjih letih množično nabirajo tudi obiskovalci iz drugih delov Slovenije. JZ KPG je zato v zadnjih letih z ozaveščevalnimi akcijami nabiralce gob opozarjal na dosledno upoštevanje zakonsko predpisanih količin in režim parkiranja v naravnem okolju znotraj dovoljenega 5-metrskega pasu ob cestah. Včasih se je nabiralo tudi hrastove šiške in sekalo brin, ki je domala izginil. V manjši meri se nabira tudi borovnice (*Vaccinium myrtillus*), v zadnjem času je opazno nabiranje zdravilnih zelišč, med drugim tudi zavarovanih in ogroženih vrst, kot sta kijasti lisičjak (*Lycopodium clavatum*) in sploščeni dvorednik (*Diphasium complanatum*).

Upravljanje z vodami je v pristojnosti Direkcije RS za vode (v nadaljnjem besedilu: DRSV), ki upravlja s celinskimi vodami na območju KPG. Vodno gospodarstvo je v 70-tih letih z velikimi investicijami sledilo zahtevam kmetijstva pri urejanju vodotokov in odvodnjanja na eni strani in zaustavljanju vode v zbiralnikih, namenjenih namakanju, na drugi strani. S temi posegi se je precej poslabšalo ekološko stanje voda in posledično tudi kakovost voda. Upravljanje z vodami poteka v skladu z Načrtom upravljanja voda na vodnem območju Donave za obdobje 2016–2021 (v nadaljnjem

³³ Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (Uradni list RS, št. 88/05, 56/07, 29/09, 91/10, 1/13 in 39/15)

besedilu: NUV II) in Programom ukrepov upravljanja voda³⁴, v okviru katerega DRSV izvaja aktivnosti vzdrževanja vodne infrastrukture, ukrepe vzdrževanja vodnih in priobalnih zemljišč, kot je zagotavljanje pretočnosti vodnih zemljišč in varstvo zaradi plavja in odpadkov. V okviru rednih vzdrževalnih del DRSV izvaja tudi ukrepe za preprečevanje in zmanjševanje ITV, s prilagoditvijo rednih vzdrževalnih del v letnih programih dela in izvedbo v skladu s smernicami ZRSVN ne poslabšujejo stanja za kvalifikacijske vrste Natura 2000 (DRSV, dopis z dne 29.5.2019, arhiv JZ KPG).

Oskrba s pitno vodo je od leta 2016 urejena z enotnim vodooskrbnim sistemom (t.i. Pomurski vodovod), kar povzroča opuščanje lokalnih virov pitne vode in požarnih mlak. Stanje vodonosnikov, ki so še vedno v uporabi, je mestoma nezavarovano pred onesnaženjem, zato je predvsem v preteklosti prihajalo do prekomerne vsebnosti železa, mangana, fitofarmaceutskih sredstev in bakterij.³⁵ Vodovarstveni pasovi so določeni na občinskem nivoju na zajetju Hodoš, na dveh zajetjih pri Gradu, na Dolnjih Slavečih ter v Kruplívniku - Vadarcih. Na zahodnem delu KPG so z vodovarstvenimi pasovi zavarovana zajetja na območju Strehovci - Filovci, v Dobrovniku in na Kobilju.³⁶ Ponekod se prebivalci še vedno oskrbujejo iz lastnih in manjših skupinskih vodnih zajetij, ki nimajo določenih vodovarstvenih pasov.

Na območju KPG je bilo v preteklih letih zgrajenih nekaj manjših čistilnih naprav v Občinah Rogašovci, Šalovci, Grad in Cankova, vendar delovanje čistilnih naprav ni vedno zadovoljivo.

Upravljanje z vodami in obrežnimi pasovi je pomembno za varstvo deset (10) kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in več zavarovanih rastlinskih in živalskih vrst. Predvsem ohranjanje minimalnega ekološkega nivoja vodostaja je ključno za vrsti kot sta pezdirk (*Rhodeus amarus*) in potočni škržek (*Unio crassus*). Spreminjanje in posegi v strugo in brežine potokov in rek ter odzemanje materiala z dna strug ima negativne posledice za vrste kot sta vodomec (*Alcedo atthis*) in veliki studenčar (*Cordulegaster heros*), ki potrebuje naravno ohranjene vodotoke. Vodomec (*Alcedo atthis*) gnezdi v peščenih brežinah, zato je nujno ohranjanje naravne dinamike vodotokov. Veliki studenčar odlaga svoja jajčeca v peščen substrat potoka, zato pretirano odzemanje materiala in posegi v strugo uničijo habitat tega kačjega pastirja. Upravljanje z vodami se tiče tudi varstva dveh kvalifikacijskih Natura 2000 HT – obrečnega vrbovja, jelševja in jesenovja ter oligotrofnih do mezotrofnih stoječih voda z amfibijskimi združbami razredov Litorelletea uniflorae in/ali Isoëto-Nanojuncetea, saj med ukrepe za njuno varstvo sodi tudi ohranjanje ustreznega vodostaja in ohranjanje zarasti ob vodotokih.

Ribištvo ne predstavlja pomembne gospodarske panoge v KPG, temveč se izvaja kot ljubiteljska dejavnost. Ribolov je omejen pretežno na vodne zadrževalnike, ki so umetnega nastanka in so bili zgrajeni za potrebe varovanja naselij in kmetijskih površin pred poplavami ter za namakanje zemljišč. Vsi zadrževalniki so se razvili v vodna življenjska okolja in imajo status naravne vrednote (Ledavsko, Hodoško, Križevsko in Bukovniško jezero). Zaradi obrežne vegetacije na Ledavskem jezeru, ki je največje športno-ribolovno vodno telo na območju KPG, obstaja v njem kvalitetna naravna drst ciprinidnih in drugih vrst rib. Koncesijo za izvajanje ribiškega upravljanja na območju KPG izvajata RD Murska Sobota in RD Lendava. V športno-ribolovnih vodah je dovoljeno loviti ščuko (*Esox lucius*),

³⁴ http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/voda/nuv_II/program_ukrepov_upravljanja_voda.pdf

³⁵ Arhiv Nafta Geoterm d.o.o., Lendava in arhiv Zavoda za zdravstveno varstvo Murska Sobota

³⁶ Atlas okolja. Dostopno na: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso

smuča (*Sander lucioperca*), amurja (*Ctenopharyngodon spp.*), zeleniko (*Alburnus alburnus*), ploščiča (*Abramis brama*), klena (*Squalius cephalus*), krpa (*Cyprinus carpio*), rdečeoko (*Rutilus rutilus*) in somiča (*Ameiurus spp.*).³⁷

Temeljne usmeritve upravljanja z divjadjo na območju KPG so opredeljene v Lovsko upravljavskem načrtu za VIII. Pomursko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011–2020³⁸ in v letnih Lovsko upravljavskih načrtih za Pomursko LUO. Vse načrte pripravlja ZGS. Po Zakonu o divjadi in lovstvu³⁹ ima koncesijo za upravljanje z lovišči v KPG do nadaljnjega 14 lovskih družin, ki upravljajo z lovnimi vrstami (v letu 2018 predviden odstrel 15 lovnih vrst).

Življenjski prostor za divjad se slabša z intenziteto kmetijstva (npr. premena travnikov v njive, izsekavanje mejic, zaraščanje kmetijskih površin) in predvsem pomanjkanjem primernih travniških površin. Z zaraščanjem površin predvsem na vzhodnem delu KPG in posledičnim povečevanjem gozdnih površin se je na eni strani povečal habitat velike parkljaste divjadi, na drugi strani se je hkrati zmanjšala prehranska osnova za divjad, s čimer se je povečal pritisk na obdelovalne površine (predvsem njive s koruzo, krompirjem, bučami in preostale travniške površine), kar ima za posledico izplačilo odškodnin in v skrajnem primeru opuščanje kmetijske rabe. Delež takšnih površin se povečuje z oddaljenostjo od naselij in je višji v vzhodnem delu območja. Skupni obseg izplačanih odškodnin za nastalo škodo po divjadi je bil od leta 2010 najvišji leta 2014, temu sledi leto 2017 (Priloga 1.10). Največ odškodnin za škodo po divjadi je bilo izplačanih na območju LPN Kompas Peskovci. Prevladujejo odškodnine za škode po jelenjadi in divjem prašiču kot posledica migracije divjadi iz obmejnega območja Madžarske.

Izkoriščanje mineralnih surovin se izvaja na območju kamnoloma v Sotini, kjer se izkoriščajo klorit-amfibolitski skrilavci, amfiboliti in kremenčevo-sericitni filiti kobanske metamorfne serije rifej-kambrijske starosti (Cm). Nosilec rudarske pravice je podjetje Pomgrad d.o.o., ki namerava izkoristiti 960.000 m³ tehničnega kamna v raščinem stanju.⁴⁰ Območje obstoječega in razširjenega kamnoloma ima status naravne vrednote državnega pomena⁴¹ – geomorfološka dediščina (EŠ 7531), ki pa je z odlomom in odvozom kamna že močno spremenila svojo obliko. Na območju kamnoloma gnezdi par velike uharice (*Bubo bubo*). V Večeslavcih v manjšem peskokopu v neposredni bližini stanovanjske hiše gnezdita vsaj 2 para čebelarjev (*Merops apiaster*). Lastniki so s tem seznanjeni in svojo aktivnost prilagajajo gnezdenju te zavarovane vrste. Na območju občine Grad sta dva opuščena kamnoloma, ki sta nahajališči piroklastitov vulkanskega izvora. Večji opuščeni kamnolom je naravna vrednota državnega pomena (EŠ 7338), ki ga je Občina Grad uredila za obiskovalce doživljajskega parka Vulkanija. Na območju Kuštanovcev deluje peskokop silikatnih peskov za potrebe podjetja Kema d.o.o.. Z odvzemanjem peska se spreminja geomorfologija površja. Peskokop nima naravovarstvenega statusa, čeprav v odlomljenih peščenih stenah občasno gnezdi čebelar. Na razgaljenih tleh s sukcesijo nastaja pester suh travnik in v kotanji s padavinsko vodo se je oblikovala stoječa voda - mlaka. Na območju KPG je veliko opuščenih in tudi občasno aktivnih peskokopov za

³⁷ Ribiško gojitveni načrti RD M. Sobota in RD Lendava

³⁸ Lovsko upravljavski načrt za VIII. Pomursko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011–2020

³⁹ Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08 in 46/14 – ZON-C)

⁴⁰ Ur. list RS, št. 60/2018

⁴¹ ZON predvideva plačilo povračila za rabo NV, ki ga podrobneje opredeli vlada. Sedaj nosilci rudarske pravice plačujejo državi koncesnino po Zakonu o rudarstvu (Uradni list RS, št. 14/14)

lokalne potrebe brez ustreznih dovoljenj in sanacijskih načrtov ter v katerih se občasno nedovoljeno sežigajo in odlagajo odpadki.

Tradicionalne domače obrti, kot so lončarstvo, slamokrovstvo in kovaštvo, se na območju KPG ohranjajo v manjših obratih, kjer mojstri domače obrti ohranjajo tradicijo ter zgledno vplivajo na mlajše rodove.

Industrija se izvaja v manjših obratih predvsem v vaških središčih. V zadnjem obdobju se razvija predelava živil, kot so peka kruha in slaščic ter predelava sadja in zelenjave. K razvoju predelave mleka je prispeval tudi JZ KPG v okviru projekta Krajina v harmoniji z vzpostavitvijo prve kmečke sirarne na Goričkem. Leta 2018 sta dejavnost predelave mleka v mlečne izdelke opravljali dve kmetiji in dve gospodarski družbi. S predelavo pridelkov se ukvarjata tudi dve socialni podjetji – eko-socialna kmetija Korenika v Šalovcih in Kocljevina v Prosenjakovcih.

Energetska delavnost je omejena na manjše obrate. Območje ima velik potencial za izkoriščanje sončne energije, vendar s primerno umestitvijo v prostor. Prevladuje nameščanje solarnih panelov na strešne konstrukcije objektov na travniških površinah in v manjši meri na stavbe. Na območju KPG so tri bioplinarne, ki za namen pridobivanja bioplina uporabljajo poljščine, pretežno koruzo iz njivskih površin, piščančji gnoj in prašičjo gnojevko. Največ površin temu namenu namenja skupina Panvita z bioplinarno Motvarjevci, ki sicer obdeluje 700 ha zemljišč na območju KPG.

Podjetništvo je uspešno na področju storitvenih dejavnosti, trgovine in prometa. **Storitvene delavnosti** in zdravstvena oskrba so pretežno umeščene v občinskih središčih. V letu 2016 je upadlo število poštних uradov, medtem ko bančnih izpostav ni več. Na območju je pet bencinskih servisov, večina na južnem obrobju KPG. Oskrbo prebivalstva izven občinskih središč delno zapolnjujejo potujoče trgovine. Oskrba s telekomunikacijskim omrežjem stacionarnega in mobilnega telefona je zadovoljiva, izboljšuje se tudi povezanost z optičnim kablom. Infrastruktura stacionarne in mobilne telefonije je dobro razvita s 17-timi baznimi postajami za mobilno telefonijo⁴². Stanje javnega prometa se slabša zaradi zmanjševanja števila potnikov in večanja števila osebnih avtomobilov. Pomanjkanje javnega prevoza najbolj občutijo mladi in starejši prebivalci.

Turistična delavnost se razvija kot vzporedna dejavnost primarnih in storitvenih dejavnosti. Dostopnost območja za turiste je zaradi razvejane mreže prometnic in železniške proge Koper - Murska Sobota - Budimpešta zadovoljiva. Povečevanje števila obiskovalcev vzpodbuja lastnike nepremičnin in kmetij k urejanju nočitvenih kapacitet, ki so že presegle število 360 postelj⁴³ v zasebnem sektorju. Kapacitete so razpršene po celotnem KPG. Ponudbo nastanitev dopolnjujejo gostinci z več kot 130 obrati. Med najbolj obiskanimi destinacijami so grad Grad, Bukovniško jezero s pustolovskim parkom, rotunda v Selu, cerkev v Bogojini in doživljajski park Vulkanija. Med obiskovalci so zelo priljubljene izletniške in turistične kmetije. Obisk se povečuje tudi na označenih učnih in pohodniških poteh, v skupni dolžini preko kot 320 km. Čez območje potekajo tudi daljše označena pohodniške poti; Pomurska planinska, evropska E7, Martinova in Jakobova pešpot. Prekomernih negativnih posledic zaradi turizma zaenkrat niso bile zaznane, prihaja le do lokaliziranih negativnih vplivov, kot so odpadki.

⁴² ARSO. Atlas okolja. Dostopno na: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso, 27.10.2016

⁴³ Arhiv JZ KPG

V turistično ponudbo so aktivno vključena lokalna kulturna in turistična društva in občinski javni zavodi z organizacijo številnih prireditev, ki ohranjajo ljudske običaje in športno-rekreativne prireditve s področja pohodništva, teka, kolesarjenja in motokrosa. Urejena je ena motokros steza v Mačkovcih. Goričko je priljubljeno med kolesarji zaradi razgibanega reliefa in dobre cestne mreže z maloštevilnim prometom ter označenimi kolesarskimi potmi. Urejeno je eno vojaško/policijsko strelišče, medtem ko je športnih in lovskih strelišč več.

Izobraževalne ustanove na območju KPG predstavlja 12 osnovnih šol, od katerih sta dve dvojezični (DOŠ Prosenjakovci in DOŠ Dobrovnik). Najmlajši otroci obiskujejo vrtce v 15 enotah, ki so v večini primerov ob šolah. V šolskem letu 2016/2017 je bilo v vrtce vpisanih 616 otrok in v osnovne šole 1.719 otrok, skupaj 2.334 otrok.⁴⁴ Srednjih, višjih in visokih šol ter univerz v KPG ni.

Socialna oskrba starejših se izvaja v treh domovih za starejše ali se izvaja oskrba na domu.

⁴⁴ZRSŠ, OE Murska Sobota, 28.10.2016

4. STANJE IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE OD USTANOVITVE DO LETA 2019

JZ KPG je bil ustanovljen 8. januarja 2004. Naloge, ki jih JZ KPG opravlja v okviru javne službe, so opredeljene v uredbi in sklepu. Intenzivnejše delovanje JZ KPG se je začelo 1.9.2005, 12.11.2005 so bile s sklepom ministra določene začasne smernice. JZ KPG deluje na podlagi letnih programov dela, ki jih sprejme svet zavoda in jih potrjuje Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljnjem besedilu: MOP).

Glavne naloge JZ KPG so stalno spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot, biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti, izvajanje varstvenih režimov, naravovarstvenih nalog in razvojnih usmeritev, skrb za vzdrževanje, obnavljanje in varovanje naravnih vrednot v KPG, sodelovanje pri mednarodnih projektih, skrb za predstavitev KPG in ozaveščanje javnosti o pomenu KPG, zagotavljanje dostopa do informacij in vodenje središča za obiskovalce KPG, sodelovanje z lokalnimi skupnostmi pri doseganju namena varstva in razvoja KPG, označevanje in vzdrževanje poti in označb v parku ter druge parkovne infrastrukture, izvajanje neposrednega nadzora v KPG in upravljanje z bazami podatkov.

Sodelovanje z osnovnimi šolami poteka od leta 2005. Občasno sodelovanje v obliki predavanj in naravoslovnih dni ter delavnic je bilo nadgrajeno z postopnim uvajanjem stalnih periodičnih aktivnosti za tri različne starostne stopnje učencev, kar omogoča sodelovanje istih otrok skozi vsa leta obveznega šolanja. Aktivnosti za osnovnošolce od leta 2013 so deljene v dve skupini: razpisana tekmovanja in natečaji (a) ter naravoslovni dnevi in predavanja (b). V šolskem letu 2013/14 je bilo razpisano prvo tekmovanje v znanju (Kviz o naravi in človeku) in leto kasneje Mednarodni natečaj v ustvarjanju v sodelovanju z NP Raab in NP Őrség. Pri vseh aktivnostih redno sodeluje vsaj 8 osnovnih šol v KPG s skupno vsaj 250 vključenimi učenci letno. Naravoslovne dneve in predavanja za učence in dijake zaposleni v JZ KPG izvajajo od leta 2006. Redno sodelovanje poteka vsaj s 6 šolami in vključenimi 200 učenci letno in obsega naravoslovne dneve in predavanja na podlagi dogovorov med zaposlenimi v JZ KPG in učitelji.

Od začetka delovanja JZ KPG sodeluje s sosednjima parkoma Raab in Őrség pri izvedbi skupnih dogodkov, izmenjavi izkušenj povezanih z varstvom narave ter v čezmejnih projektih. Poleg tega sodeluje z drugimi organizacijami s področja varstva narave in trajnostnega razvoja – IUCN, Zveza European Greenbelt in Zveza EUROPARC. Od leta 2007 je JZKPG izvedel več projektov (Priloga 1.11), namenjenih predvsem naravovarstvenim aktivnostim in izvedbi ukrepov ter ozaveščanju prebivalcev in obiskovalcev KPG. Pomembni dosežki so bili pridobljena oprema za košnjo in prva kmečka sirarna, rekartiranje habitatov vzhodnega dela Goriškega in inventar dnevnikov in metuljev v projektu Krajina v harmoniji, ki ga je vodil NP Őrség. Sirarna, ki jo je vzpostavil JZ KPG, je bila pozitiven zgled, ki so mu do 2018 sledile še tri kmečke sirarne rejcev rastlinojedih živali, ki na ta način ohranjajo travnike in pašnike ter prodajajo živila z dodano vrednostjo. V dveh projektih Rokodelska akademija I in II je JZ KPG prispeval k oblikovanju katalogov standardov strokovnih znanj in spretnosti za kvalifikacijo več rokodelskih poklicev in pridobil opremo za tkalstvo in lončarstvo ter izvedel več tečajev. V projektu Sosed k sosеду pridobil opremo za izvedbo festivala naravoslovnih filmov, ki je bil leta 2010 na grajskem dvorišču. V srednjevropskem projektu GreenNet so bili pridobljeni podatki in izdelan katalog ukrepov za revitalizacijo mejne reke Kučnice. Projekt Upkač se je ukvarjal z ohranjanjem travniških sadovnjakov, pri čemer je JZ KPG obnovil in uredil sobo v gradu z interpretacijo

življenjskega prostora sadovnjaka ter z mobilno stiskalnico promoviral uporabo sadja s ciljem obdržati krajinsko pestrost in biotsko raznovrstnost. Ta je bila potrjena z ekološko raziskavo prisotnosti velikega skovika in smrdokavre. Vzpostavljen je bil matični in kolekcijski sadovnjak. V projektu Gorički travniki se je s Finančnim mehanizmom EGP obnovilo 80 ha opuščenih travnikov in odkupilo 4,6 ha travnikov v last RS, ki jih JZ KPG ohranja s košnjo in odstranjevanjem biomase. K razvoju kulturnega turizma je JZ KPG prispeval v projektu 321 go z obnovo dveh prostorov v gradu in zgodovinsko razstavo ter v čezmejnem sodelovanju z Avstrijo spodbujal k raziskovanju krajine s tremi fotonatečaji. K spodbujanju sonaravnih in naravoslovnih oblik turizma je JZ KPG prispeval v več čezmejnih projektih z Madžarsko in Avstrijo z izdajo pisnih gradiv, zloženk, brošur, e-novičnikov ter strokovnimi in doživljajskimi vodenji. V projektu GreenExercise je JZ KPG pridobil 10 koles in tri igralna polja v grajskem parku, namenjena gibanju otrok in popestritvi preživljanja počitnic v grajskih spalnicah.

Izvedba naravovarstvenih ukrepov je intenzivna po 2017 s pridobitvijo projekta Gorička krajina, ki se financira po PUN iz kohezijskih sredstev EU in vključuje izvedbo raznolikih naravovarstvenih in ozaveščevalnih ukrepov do leta 2021 ter s pogodbenim in skrbniškim varstvom še do leta 2026 s ciljem izboljšati stanje narave v krajini na skupni površini 187 ha.

JZ KPG v okviru razvojnih nalog organizira prireditve, na katerih se predstavljajo rokodelci domače obrti in pridelovalci ter predelovalci pridelkov z namenom promocije naravi in kulturni krajini prijaznih in trajnostnih oblik dejavnosti. K razvojnim možnostim JZ KPG prispeva kot nosilec kolektivne blagovne znamke »Krajinski park Goričko«, ki je bila doslej razpisana štirikrat, prvič leta 2012 in je v 2018 vključevala 83 ponudnikov z območja KPG.

JZ KPG je po vladnem sklepu o ustanovitvi upravljavec gradu, ki je bil v večji meri doslej obnovljen z evropskimi sredstvi v skladu s kulturnovarstvenimi pogoji. Zaposleni v JZ KPG informirajo in vodijo obiskovalce ter v grajski trgovinici skrbijo za prodajo izdelkov goričkih ponudnikov. Obisk se iz leta v leto povečuje.

4.1. Naravovarstveno upravljanje z zemljišči v upravljanju JZ KPG

Med najpomembnejše aktivnosti JZ KPG sodi prilagojena raba zemljišč. S sklepom o ustanovitvi je JZ KPG postal upravljavec 8,3 ha gozdnih in pozidanih zemljišč, ki obsegajo območje gradu Grad in grajskega parka. S sredstvi ARSO je bilo po ZON-u odkupljenih 15 zemljišč v skupni površini 5,4 ha in s sredstvi JZ KPG še dodatnih 72 zemljišč v skupni površini 16,7 ha. S sklepom Vlade RS z dne 6.11.2018 je JZ KPG upravljavec teh 87 zemljišč v skupni površini 22,1 ha, odkupljenih po 84. členu ZON-a v last RS za doseganje namenov zavarovanja in varstvenih ciljev (tabela 5). V letu 2018 je JZ KPG v okviru projekta Gorička krajina pričel z načrtovanim odkupom skupno 56 ha travniških površin za namene dolgoročnega ohranjanja ciljnih kvalifikacijskih Natura 2000 vrst.

JZ KPG je v letu 2018 začasno upravljal tudi s 14,6 ha kmetijskih zemljišč v lasti RS, katerih upravljavec je sicer SKZG RS, vendar jih ima JZ KPG v zakupu in zanje plačuje zakupnino (1.257,47 EUR/na leto 2018). Za 4,8 ha naravovarstveno pomembnih zemljišč ima JZ KPG sklenjen sporazum o brezplačnem najemu s fizičnimi ali pravnimi osebami na območjih NV ali nahajališčih zavarovanih vrst. V letu 2018 je JZ KPG tako upravljal z 49,8 ha zemljišč v 19 katastrskih občinah (Priloga 1.12, tabela 5): Na teh površinah JZ KPG izvaja neposredne varstvene ukrepe, namenjene doseganju ciljev zavarovanja območja, tako da je raba prioritarno prilagojena vrstnemu in habitatnemu varstvu.

Tabela 5. Površina in število zemljišč v upravljanju JZ KPG (na dan 31.12.2018).

Lastnik in upravljanje	Trajanje upravljanja	Površina (ha)	Število KO	Število parcel
RS – dokončno JZ KPG	s sklepom	8,3	1	7
	s sklepom vlade z dne 6.11.2018	22,1	12	87
RS – v zakupu od SKZG RS	začasno – zakupna pogodba	14,6	12	62
Fizična ali pravna oseba	začasno – sporazum	4,8	6	19
Skupno		49,8	19	159

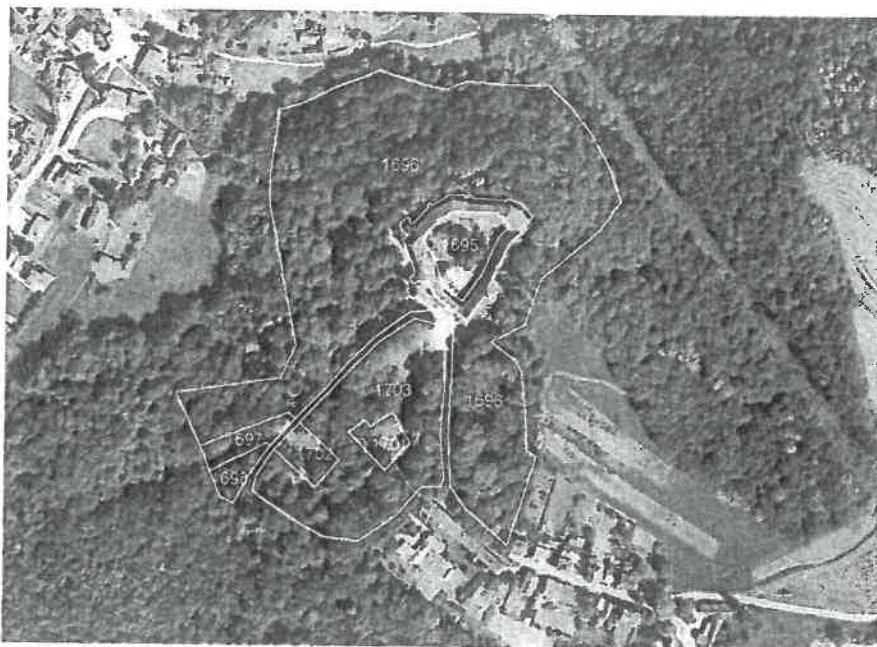
Tabela 6. Finančni viri za odkup zemljišč, ki ga je izvedel JZ KPG (do 31.12.2018)

Finančni vir	Vrednost (v EUR)	Število parcel	Površina (ha)
Sredstva SKZG	48.545,07	52	11,9
Projekt Gorički travniki	17.935,31	18	4,7
Lastna sredstva	561,50	2	0,1
	67.041,88	72	16,7
Projekt Gorička krajina⁴⁵	5.656,54	8	1,1
Skupno	72.698,42	80	17,8

⁴⁵ Odkupi še potekajo

4.2. Upravljanje s kulturnim spomenikom državnega pomena – gradom Grad

Ob ustanovitvi je bilo JZ KPG s sklepom dodeljeno upravljanje z zemljišči s parc. št., k.o. Grad: 1695, 1696, 1697, 1698, 1701, 1702, 1703 v skupni velikosti 8,3 ha (slika 2), ki obsegajo kulturni spomenik državnega pomena, grad Grad z grajskim parkom in gozdom. V gradu so delovni prostori JZ KPG in središče za obiskovalce KPG in gradu.

Slika 2. Zemljišča, dodeljena v upravljanje JZ KPG s sklepom o ustanovitvi.

Grajsko poslopje, katerega začetki gradnje segajo v 11. stoletje, je bilo do l. 1992 prepuščeno propadanju. Sredi 90.-tih let 20. stoletja se je pričela postopna obnova poslopja – najprej s statično sanacijo severovzhodnega trakta in palacija, nato jugovzhodnega in jugozahodnega ter zahodnega trakta vse do leta 2006, ko je bilo v celoti obnovljeno ostrešje gradu. Statično neobnovljen je ostal del severnega trakta in obzidje nekdanjega bergfrida, ki je v grajskem dvorišču.

Med letoma 1993 in 1996 je potekala statična sanacija skupaj z menjavo ostrešij in kritine palacija ter severnega trakta do stopnišča, ki jo je izvajalo več gradbenih podjetij v soglasju z ZVKDS in MK. Z nepovratnimi mednarodnimi sredstvi iz programa PHARE so v letih 1999–2006 dokončno obnovili palacij (1999), gradbeno in statično sanirali jugovzhodni trakt (2000), statično sanirali jugozahodni trakt, uredili nekatere prostore ter obnovili zvonik (2001), dokončali pritličje in visoko pritličje jugovzhodnega trakta (projekt za ustanovitev KPG, 2003), porušili in ponovno so pozidali zahodni trakt (2004–2005), rekonstruirali zahodni stolp ter zgradili kletno etažo zimskega vrta (2006). Leta 2008 je sledila gradnja zastekljenega stopnišča in dvigala na mestu nekdanjega zimskega vrta. Leto zatem je bil dokončan konservatorski načrt, ki je osnova za nadaljevanje obnove. V letu 2012 je bila iz kohezijskih sredstev končana obnova nadstropja jugovzhodnega trakta s sobami za prenočevanje, salonom in restavracijsko sobo. Javno naročilo za izvedbo razdelilne kuhinje zaradi pritožbe neizbranega izvajalca ni bilo izvedeno.

V delu jugozahodnega trakta sta bila l. 2013 urejena dva prostora, namenjena predstavitvi narave KPG (Kukavica in Upkač). Konec leta 2016 je bil zaključen postopek vračanja gradu. Nekdanjim

lastnikom je bila izplačana odškodnina, s čimer je grad dokončno prešel v last RS. Leta 2018 so bili obnovljeni še trije prostori – prostor namenjen interpretaciji vodnih habitatov in vidre (Vidra) ter grajska kapela s predprostorom in z zgodovinsko razstavo.

JZ KPG je v zadnjih desetih letih vložil v obnovo gradu blizu 170.000 EUR in sicer 71.000 EUR iz projektov, 77.000 EUR iz sredstev Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov, 5.500 EUR iz sredstev MOP in 14.500 EUR lastnih sredstev iz presežka prihodkov. Zaposleni v JZ KPG z vzdrževanjem in čiščenjem skrbijo za stavbo in grajski park kot dober gospodar.

Tabela 7. Investicijska vlaganja v grad, stanje 31.12.2018

Finančni vir	Višina investicije (v EUR)	Investicija
Prenos MK	1.390.363,31	Delno statično sanirana stavba, obnova strehe z zamenjavo kritine
JZ KPG	87.466,21	Obnova prostorov in vzdrževanje prostorov
Prenos MOP	860.178,44	Obnova prostorov v JV traktu
Projekt Upkač (Interreg SI-HU 2007-2013)	37.835,37	Obnova in ureditev prostora za interpretacijo narave Upkač
Projekt 321 go (Interreg SI-AT 2014-2020)	41.725,81	Obnova grajske kapele in ureditev prostora za interpretacijo zgodovine gradu Grad
Skladova sredstva	76.968,97	Obnova prostorov, projektna dokumentacija
Presežek	6.444,85	Obnova prostora za interpretacijo vodnih habitatov Vidra, zamenjava svetil
MOP – investicijska sredstva	5.539,04	Obnova talnih oblog
MK	1.549,60	Projektna dokumentacija
Skupno	2.508.071,60	

Grad ima poleg kulturnega tudi naravovarstven pomen, saj je najpomembnejše zatočišče netopirjev v KPG in edina zgradba v Sloveniji, kjer so netopirji prisotni celo leto⁴⁶. V prostorih gradu je bilo doslej zabeleženih 9 različnih vrst netopirjev. V zvoniku gradu je pomembno kotišče malega podkovernjaka.⁴⁷ JZ KPG upravlja z grajskim parkom, ki je pomemben habitat številnih kvalifikacijskih Natura 2000 vrst, kot so pivka, črna žolna, mali podkovernjak, dolgokrili netopir in rogač ter zavarovanih vrst kot sta belovrati muhar in srednji detel.

JZ KPG vodi obiskovalce po gradu, kar vključuje interpretacijo KPG, njegove flore in favne ter tudi zgodovine območja in kulturne dediščine. Grad je od leta 2006 do konca leta 2018 obiskalo 223.190 domačih in tujih gostov.

4.3. Upravljanje s parkovno infrastrukturo

Za usmerjanje obiska in ozaveščevanje obiskovalcev v naravi skrbi JZ KPG s parkovno infrastrukturo, med katere sodijo pojasnjevalne table, označitve pohodnih in učnih poti ter počivališča za pohodnike

⁴⁶ Presetnik, P. 2004.

⁴⁷ Presetnik, P. 2015. Stanje poznavanja netopirjev in njihovih habitatov v Krajinskem parku Goričko. Ljubljana: Center za kartografijo favne in flore. Dostopno na:

[http://arhiv.park-goricko.info/dokumenti/60/2/2015/150816 KPG in stanje poznavanja netopirjev 1390.pdf](http://arhiv.park-goricko.info/dokumenti/60/2/2015/150816%20KPG%20in%20stanje%20poznavanja%20netopirjev%201390.pdf)

in kolesarje (tabela 6, priloga 1.12). Postavitev parkovne infrastrukture je bila financirana iz različnih virov, med katerimi so prevladovali projektni viri ter javni viri.

Prva parkovna infrastruktura je bila postavljena v evropskem programu podpore podpore Phare CBC ustanovitvi KPG⁴⁸ leta 1999 ter je obsegala počivališča, nadstrešnice in otroška igrišča za obiskovalce KPG s pojasnjevalnimi tablamami Goričko-Tripotje-Vsepotje. Do leta 2018 je JZ KPG obnovil večino nadstrešnic, zamenjal pojasnjevalne table z novimi naravoslovnimi vsebinami na 11 lokacijah in odstranil table na 6 lokacijah. V naravi je z označevalnimi tablamami označenih sedem NV.

Tabela 8. Pregled parkovne infrastrukture v upravljanju JZ KPG (na dan 31.12.2018)

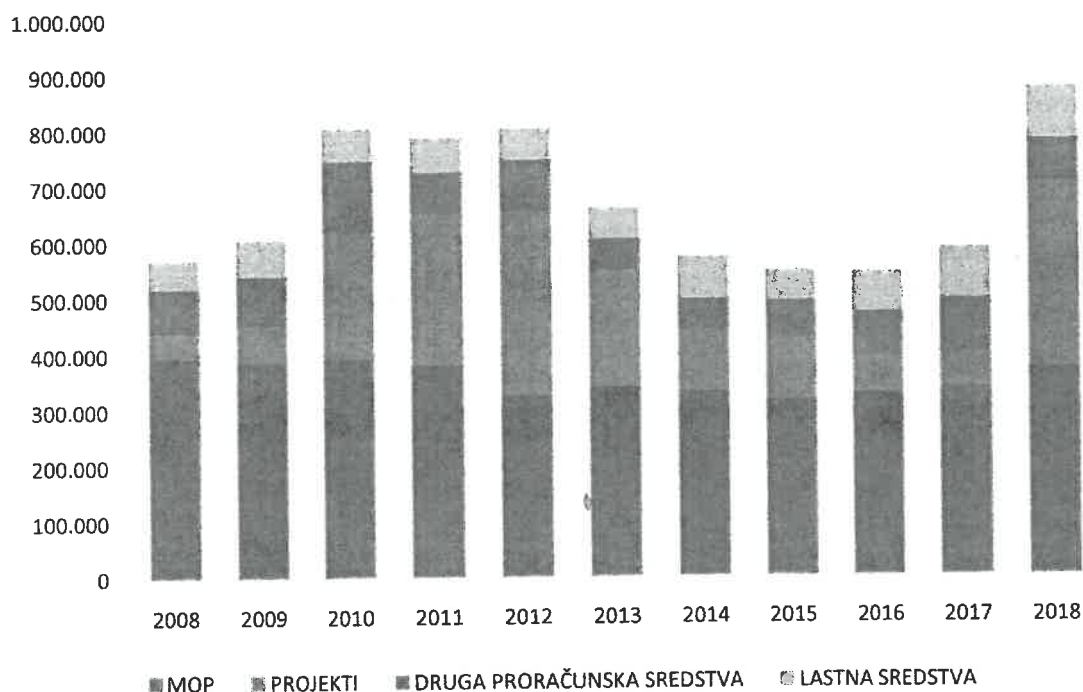
Vrsta parkovne infrastrukture	Število in vrsta infrastrukture
Avtomatska vremenska postaja	1 vremenska postaja
Označevalne table »Zavarovano območje narave KPG«	21 tabel na vhodnih točkah
Označene NV v naravi s pojasnjevalnimi tablamami	7 NV (11 pojasnjevalnih tabel)
Pojasnjevalne table v naravi na temo zavarovanih in varovanih vrst ali habitatov	13 pojasnjevalnih tabel
Počivališča in nadstrešnice za kolesarje in pohodnike	8 počivališč, in 10 nadstrešnic in 10 gugalnic za otroke
Pojasnjevalne table Goričko-Tripotje-Vsepotje	6 pojasnjevalnih tabel
Označene naravne in kulturne znamenitosti na območju KPG	30 označevalnih stebričkov s QR kodami
Zeleni gibalni park	3 igralna polja v grajskem parku

⁴⁸ Preko Phare CBC je bilo leta 1999 izvedenih 5 projektov:

1. Inventory (ZZ-9524/01.08/01 0-0) - inventarizacija
2. Project Management, Development Strategy (ZZ-9524/01.08/01 0-02) - priprava smernic za razvoj
3. Information Centre (ZZ-9524/01.08/01 0-03) - vzpostavitev informacijskega centra Krajinskega parka
4. Tourist Infrastructure (ZZ-9524/01.08/01 0-04) - turistična infrastruktura
5. Border Crossings (ZZ-9524/01.08/01 0-05) - mejni prehodi

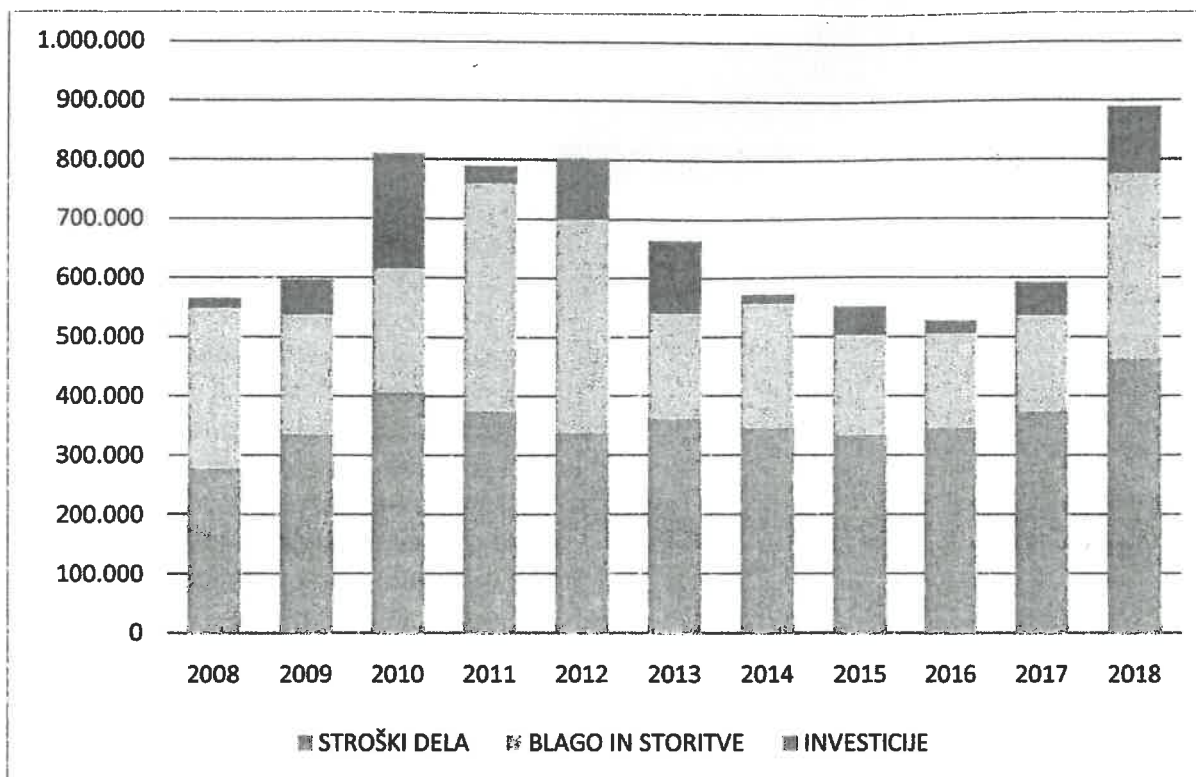
4.4. Finančni viri in stroški upravljanja v preteklem obdobju 2008 —2018

V obdobju 2008—2018 je JZ KPG izvajal aktivnosti v skladu z letnimi programi dela. Prihodki JZ KPG so sestavljali (grafikon 1): sredstva MOP (proračunski okvir MOP za financiranje dejavnosti javne službe in sredstva MOP za investicije), lastna sredstva kot prihodek iz prodaje blaga in storitev na trgu, sredstva iz pridobljenih projektov (čezmejni programi, program finančnega mehanizma EGP, kohezijska politika) ter sredstva, pridobljena iz drugih proračunskih virov (APZ (program javnih del), sredstva SKZG, drugi javni prihodki, sredstva lokalnih skupnosti ter izplačilo neposrednih plačil in ukrepov KOPOP kot nosilcu KMG).

Grafikon 1. Grafični prikaz prihodkov JZ KPG v obdobju 2008—2018.

Odhodki JZ KPG so v obdobju 2008-2018 obsegali pokrivanje stroškov za izvajanje javne službe ohranjanja narave (stroški dela, splošni stroški blaga in storitev ter stroški investicij), pokrivanje stroškov blaga in storitev v skladu s programom dela, upravljanje in investicijsko vzdrževanje kulturnega spomenika državnega pomena gradu Grad in grajskega parka v lasti RS, stroški prodaje blaga in storitev (vodenje po KPG in gradu, prodaja spominkov in blaga) ter realizacija in sofinanciranje čezmejnih in drugih projektov na območju KPG. Največji del stroškov so predstavljali stroški dela, temu so sledili stroški blaga in storitev, najmanj je bilo investicijskih odhodkov (grafikon 2).

Grafikon 2. Odhodki glede na namen v obdobju 2008–2018.

Skupni prihodki in odhodki so v največji meri odvisni od pridobljenih projektnih sredstev. V obdobju zadnjih petih let (2014-2018) JZ KPG iz lastnih sredstev pokriva v povprečju 7,5 % stroškov dela javne službe. Splošni stroški JZ KPG se iz leta v leto povečujejo zaradi višjih cen in dodatnih zakonskih obveznosti (e-arhiviranje, sigenca, stroški obratovanja in varovanja objekta, zakonsko določena obvezna izobraževanja...).

4.5. Stanje javne službe v letu 2018

V JZ KPG je bilo na dan 31.12.2018 zaposlenih 17 delavcev. Od teh je bilo za izvajanje nalog javne službe ohranjanja narave, ki se financirajo iz proračunskih sredstev in lastnih sredstev, zaposlenih 12 delavcev. Od zaposlenih, ki izvajajo naloge javne službe, je 10 delavcev zaposlenih za nedoločen čas in 2 za določen čas (delovno mesto direktorja je vezano na mandat) (tabela 8). Ostalih 5 zaposlitev je financiranih iz različnih projektnih sredstev (tabela 9). V začetku leta 2019 je ekvivalent polnih zaposlitev (v nadaljevanju: EPZ), ki opravljajo naloge javne službe znašal 11,5 in EPZ vseh zaposlenih 16,5.

Dva naravovarstvena nadzornika (en za določen čas) sta poleg rednih varstvenih in upravljavskih nalog pristojna za opravljanje neposrednega nadzora v naravi na območju, ki obsega 231 km²/nadzornika. Naravovarstvena nadzornika spremljata stanje NV, stanje zavarovanih in varovanih vrst in njihovih nahajališč, skrbita za izvajanje neposrednih varstvenih ukrepov na terenu, spremljata splošno stanja v naravi in ter izvajata nadzor nad izvajanjem režimov in pravnih norm določenih v ZON in njegovih podzakonskih pravnih aktih.

Tabela 9. Stanje zaposlitev v JZ KPG na dan 31.12.2018

Naziv DM	Število zaposlitev na dan 31.12.2018	Trajanje zaposlitve	Naloge
Direktor	1	določen čas - mandat	Organiziranje in vodenje dela, predstavljanje, zastopanje in vodenje strokovnega dela JZ KPG, pripravljanje NUG, programov dela in raznih poročil ter prijave in spremljanje projektov v čezmejnem in mednarodnem prostoru.
Visoki naravovarstveni svetnik	1,5	nedoločen čas	Pripravljanje predloga programa dela, izvajanje naravovarstvenih nalog na terenu, spremljanje stanje habitatov in vrst, koordinira delo zaposlenih na projektu Gorička krajina in pripravlja vsebine za nove projekte.
Naravovarstveni nadzornik I	1	nedoločen čas	Izvajanje neposrednega nadzora v naravi, spremljanje stanja kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in HT, zavarovanih vrst in NV. Ozaveščanje, izobraževanje, vodenje in ozaveščanje obiskovalcev zavarovanega območja,
Naravovarstveni nadzornik III	1	določen čas	Redno spremljanje stanja v naravi, zavarovanih in varovanih vrst, HT in NV, zbiranje podatkov v enotni zbirki, ozaveščanje o pomenu varovanja narave in Natura 2000 območij, priprava NUG.
Višji naravovarstveni sodelavec	1	nedoločen čas	Ozaveščanje ciljnih skupin otrok, komunikacija z javnostjo, priprava vsebin za interpretacijo narave in krajine v domačem in čezmejnem prostoru. Pripravlja vsebine za spletni portal in oblikuje novice.
Vodnik v zavarovanem območju III	1	nedoločen čas	Vodenje in ozaveščanje obiskovalcev zavarovanega območja, vodenje najzahtevnejših nalog povezanih z blagajniškim poslovanjem ter krepitev kakovosti kolektivne blagovne znamke.
Vodnik v zavarovanem območju V	1	nedoločen čas	Vodenje in ozaveščanje obiskovalcev, nudenje informacij o gradu in parku, pomoč pri blagajniškem poslovanju, pripravlja in obvešča o dogodkih.
Finančnik VII/2	1	nedoločen čas	Opravljanje najzahtevnejših del in nalog s finančnega področja, svetovanje direktorju, priprava letnih poročil in podatkov za zaključni račun in premoženjsko bilanco, sodelovanje pri finančnem vodenju projektih aktivnosti.

Samostojni svetovalec VII/2	1	nedoločen čas	Vodenje zahtevnejše dokumentacije in evidenc, izvajanje organizacijske podpore pri pripravi letnih programov in poročil, priprava organizacijskih predpisov in analiz ter izvajanje vseh kadrovskih in administrativnih del ter arhiviranje dokumentacije.
Tehnični delavec V	1	nedoločen čas	Načrtovanje in vzdrževanje grajskega parka, spremljanje stanja in obveščanje o stanju objektov in naprav, opravljanje občasnih prevozov ter vzdrževanje travniških HT.
Čistilka II	1	nedoločen čas	Čiščenje in urejanje poslovnih, razstavnih ter protokolarnih prostorov, grajskega dvorišča in okolice gradu.
Skupno zaposlenih	11,5		

Tabela 10. Stanje projektne zaposlitve na dan 31.12.2018

Naziv DM	Število zaposlitev na dan 31.12.2018	Trajanje zaposlitve	Naloge
Naravovarstveni sodelavec III	3,5	določen čas (do 31.7.2019 (0,5), 20.2.2020 (1), 31.11.2021 (2))	Izvajanje aktivnosti projekta »Green Exercise« in projekta »Gorička krajina«
Naravovarstveni sodelavec V	1	določen čas (do 31.11.2021)	Izvajanje aktivnosti projekta »Gorička krajina«
Strokovni sodelavec VII/1	0,5	določen čas (do 31.5.2019)	Izvajanje aktivnosti projekta »321 go«
Skupno zaposlenih	5		

5. SINTEZNA IZHODIŠČA ZA NAČRT UPRAVLJANJA

5.1. Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti v KPG

Tabela 11. Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti v KPG

Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti			
PREDNOSTI	SLABOSTI	PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ohranjena mozaična krajina z raznolikimi življenjskimi prostori bogata kulturna in etnološka dediščina prepoznavna kolektivna blagovna znamka varovano območje narave (območje Natura 2000) povezano čez mejo v Avstrijo in na Madžarsko sodelovanje v partnerstvu Trideželnega parka Goričko-Raab-Őrség poslojje gradu z upravo KPG kot točka in središče za obisk upravljaavec z izkušnjami pri upravljanju z zemljišči in pridobivanju projektnih sredstev pooblastila za izvajanje naravovarstvenega nadzora razvita infrastruktura za pohodnike in kolesarje številine ljubitelske in prostovoljne oblike dejavnosti zadovoljiva prometna infrastruktura prepoznavnost območja kot regije 	<ul style="list-style-type: none"> opušcanje reje travojedih živali in s tem posledično opuščanje rabe travnikov oz. življenjskih prostorov za travniške vrste metuljev in ptic opušcanje rabe travniških visokodebelnih sadovnjakov kot življenjskega prostora ptic duplarjev neugodno stanje vodotokov zaradi regulacij v preteklosti neugodni demografski trendi – predvsem staranje prebivalstva in izseljevanje, deagrarizacija nezainteresiranost mladih za kmetovanje in s tem rabo travnikov ter visokodebelnih sadovnjakov sprememba kmetijske rabe z večanjem površine zemljišč in intenzitete rabe propad malih kmetij zaradi neugodnih razmer na trgu izgubljanje krajinske pestrosti in identitete slaba povezanost ponudnikov območja šibke podjetniške pobude širjenje invazivnih vrst 	<ul style="list-style-type: none"> povečanje obsega naravi prijaznejšega kmetovanja povečevanje reje goveda na prostem načrtovanje zelene infrastrukture v OPN, v katero se vključujejo naravovarstveno pomembna območja renaturacije vodotokov in mokrotnih travnikov ohranjanje ekosistemskih storitev JZ KPG kot povezovalni člen pri izmenjavi dobrih praks razvoj produktov z dodano vrednostjo razvoj manjših obratov za predelavo lokalnih pridelkov informacijsko središče narave in krajine kot osrednja točka za vseživljenjsko učenje in promocijo območja povečanje prepoznavnosti s povezovanjem ponudbe z drugimi zavarovanimi območji razvoj sonaravnih oblik turizma razvoj produktov, ki vključujejo aktivnosti tradicionalnih obrti razvoj in usmeritev k okoljsko inovativnim gospodarskim dejavnostim 	<ul style="list-style-type: none"> gospodarski pritiski, ki ogrožajo tradicionalne obrti in dejavnosti prekomerni vplivi podnebnih sprememb in neustreznost ukrepov za zmanjševanje vpliva teh sprememb neučinkovitost inšpekcijskih služb zaradi kadrovskega manjkov uvajanje novih in nepoznatih tehnologij vnos in širjenje novih invazivnih vrst

5.2. Pregled dejavnosti z identifikacijo in analizo vplivov

Naravi prijaznejša raba kmetijskih zemljišč, ki je bila prilagojena klimatskim, talnim in vegetacijskim razmeram izginja na račun povečevanja intenzitete rabe in vnosa za območje neznačilnih ter manj prilagojenih kultur (npr. soja, nasadi aronije, pavlonije). Zaradi velike razdrobljenosti zemljišč in pestre lastniške strukture, prešteviline parkljaste divjadi (jelenjad, divje svinje) je preživljanje zgolj s kmetijstvom oteženo, kar na nekaterih območjih vodi do opuščanja rabe zemljišč, predvsem travniških površin, s posledičnim zaraščanjem. Nizke odkupne cene vodijo v zmanjševanje površine visokodebelnih sadovnjakov. S tem se zmanjšujejo pomembni habitati sekundarnih ptic duplaric in nekaterih žuželk.

V osrednjem, južnem in zahodnem ter v dolinah vzhodnega dela KPG povečuje intenziteta kmetijske rabe, ki se odraža v intenziviranju travniških površin z npr. gnojenjem s posledično izgubo naravovarstvenega pomena ali v izginjaju travniških površin zaradi premene v njive in zaokroževanja oz. združevanja več manjših v večje parcele. Raba in režimi rabe naravovarstveno najpomembnejših travnikov se s pomočjo KOPOP in ciljno orientiranih ukrepov JZ KPG, počasi prilagaja varstvu vrst in HT. Ob vzpostavitvi novih pašnikov s pravilno obtežbo živali, bi se prehranjevalni habitat za določene vrste živali (smrdokavra, veliki skovik, rjavi srakoper) lahko izboljšali.

K zmanjševanju krajinske pestrosti prispevajo s cilji varstva narave in krajine neusklajeni ali prekomerni posegi v prostor, kot so komasacije, izgradnja večjih kmetijskih objektov in objektov za pridobivanje energije. Umeščanje industrijskih con in poselitvenih območij pogosto sovпада z območji mokrišč in travnikov, ki so pomembne različne površine in zato kasneje prihaja do škod v času visokih voda. Krajinski členi, kot so mejice izginjajo zaradi intenziviranja kmetijske rabe in tudi kmetijskih plačil, ki so bolj privlačna za lastnike oz. obdelovalce. Ob hišah tradicionalni izgled dvorišč in okolice spreminjajo zasaditve tujerodnih vrst grmovnic in dreves. Namenska raba, določena v OPN, ne določa potencialnih območij za ohranjanje narave, ki bi izboljšali stanje narave in krajine v prostoru z ukrepi ti. zelene infrastrukture.

Najbolj razširjene invazivne tujerodne vrste rastlin so orjaška in kanadska zlata rozga na opuščanih travniških in njivskih površinah, pelinolistna žvrklja ob cestnih robovih in njivah ter robinja (*Robinia pseudoacacia*) pretežno ob potokih v dolinah ter gozdovih v J ter JV delu KPG. Lokalno so razširjeni japonski dresnik, žlezava nedotika, davidova budleja (*Buddleja davidii*), navadna barvilnica (*Phytolacca americana*) in severnoameriške nebine (*Symphotrichum spp.*). Škodo na pravih kostanjih že povzroča kostanjeva šiškarica (*Dryocosmus kuriphilus*), pristotne so tudi japonska sviloprejkja (*Antheraea yamamai*), storževa listonožka (*Leptoglossus occidentalis*) in harlekinska polonica (*Harmonia axyridis*). Sirska svilnica (*Asclepias syriaca*) je okrasna rastlina vrtov, ki je bila v KPG že zabeležena v naravi in za katero velja tudi grožnja spontanega širjenja iz Madžarske, saj je tam lokalno zelo pogosta. Grožnjo predstavljajo nove vrste, ki se lahko spontano razširijo ali namerno vnesejo na območje KPG.

Prekomerne poškodbe tal, gozdnih habitatov, gozdnih sestojev zaradi neprimerne gospodarjenja z gozdovi zlasti pri izvajanju sečnje in spravila gozdnih sortimentov ter uporabe novih tehnologij (strojna sečnja). Dodatno nevarnost predstavljajo bolezni drevja in odstranjevanje habitatnih dreves (dreves z dúpli) in gozdnih linij in otokov izven območja sklenjenega gozda (mejice). Zaradi številne parkljaste divjadi se lokalno pojavlja večja objedenost gozdnega mladja. Povečano število

obiskovalcev v gozdovih se odraža v lokaliziranem prekomernem nabiranju gozdnih dobrin, vznemirjanju živali ter odpadkih.

Na področju upravljanja z vodami se še vedno lokalno pojavlja onesnaženje površinskih in podzemnih voda zaradi kmetijske dejavnosti in neurejene odvodnje komunalnih voda. Zaradi preprečevanja poplav se občasno prekomerno in brez potrebnih dovoljenj posega v obrežno zarast ob vodah. V času gnezdenja ptic in razmnoževanja živali se, kljub prepovedi, mestoma občasno še posega v obvodni prostor in melioracijske jarke. Mlake, ki so pomemben habitat dvoživk, se zasipavajo ali jih lastniki poribljajo. Mlini in žage na potokih niso ekonomsko zanimivi in so prenehali z delovanjem, zato mlinščice zaradi neuporabe in nevzdrževanja propadajo. V zadnjih petih letih se povečuje pritisk gradnje zadrževalnikov na vodotokih za potrebe namakanja, čeprav bi ti lahko neugodno vplivali na ohranjanje vodnega režima.

Vpliv izkoriščanja mineralnih surovin (pesek in kamen) je lokaliziran. Vplivi se kažejo predvsem na območju izkoriščanja surovin, ki lahko ob prekomernem črpanju in izrabi povzročijo bistveno spremembo v območju izkoriščanja mineralnih surovin.

Turizem in prostočasne dejavnosti so, podobno kot v drugih regijah, tudi na Goričkem v porastu. S tem se povečuje tveganje za vznemirjanje prosto živečih živali, vožnjo v naravnem okolju, šotorjenje in kampiranje izven za to predvidenih mest. Pojavljajo se težnje po ureditvi novih pohodniških in kolesarskih poti tudi na območjih varovanih habitatov in nahajališčih zavarovanih vrst brez ustreznega usklajevanja pri umeščanju v prostor. Potencialno negativne vplive bi lahko predstavljale nove prostočasne dejavnosti (npr. supanje, kajtanje...), katerih vplivi na biotsko raznovrstnost še niso poznani in zanje tudi niso določeni varstveni režimi.

Zaradi ribolova se je v preteklosti občasno poribljavljalo z neavtohtonimi vrstami rib, ki je razen za šarenko in krapa z RGN 2017-2022 prepovedano⁴⁹. Z ribami so bile najverjetneje vnesene tudi tujerodne invazivne vrste školjk⁵⁰. Krmljenje rib prispeva k eutrofikaciji voda. Točkovno in pasovno se prekomerno odstranjuje ali obrezuje obrežna vegetacija v obrežnem pasu (trstišča, ločja, grmovna zarast, veje dreves nad vodo).

Na prometni infrastrukturi večinoma niso urejeni prehodi za prosto živeče živali, kot so podhodi za dvoživke. Vzdrževanje obcestnega prostora z mulčenjem obcestnih jarkov pogosto poškoduje habitate zavarovanih vrst (npr. grmičasti dišeči volčin), medtem ko pritisk za asfaltiranje manjših in prometno manj pomembnih makadamskih prometnic predstavlja grožnjo pomembnim prehranjevalnim habitatom ptic⁵¹ in netopirjev⁵². Zaradi prometa je v okolju povečan hrup, ki je izrazit predvsem ob državnih cestah in železnici zaradi mednarodnega tovornega prometa.

Na območjih v bližini bioplinarn je v zadnjih desetih letih prišlo do povečanja njivskih površin za pridelavo biomase kot surovine za pridobivanje energije, zaradi česar se je spremenil krajinski videz in poslabšala biotska raznovrstnost. Tujki so tudi veliki objekti bioplinarn, umeščeni na izpostavljena

⁴⁹ Načrt ribiškega upravljanja v Pomurskem ribiškem območju za obdobje 2017-2022. ZZRS, 2016.

⁵⁰ Govedič, M., 2017. Kdaj so kitajsko brezzobko zanesli v Slovenijo? *Trdoživ*, VI (št. 2), pp 9-10.

⁵¹ Podletnik, M. & Denac, D. (2015). Izbor prehranjevalnega habitata in prehrana smrdokavre *Upupa epops* v mozaični kulturni krajini na Goričkem (SV Slovenija). *Acrocephalus* 36(166/167): 109-132.

⁵² Zimmerman, G. & Glanz, W. (2000). Habitat use by bats in Eastern Maine. *Journal of wildlife management* 64(4): 1032-1040.

mesta v krajini. Digestat, ki nastane pri anaerobni razgradnji biomase v bioplinarnah se odvaža in razgrinja na njivska tla. Na nekaj travniških površinah so bili nameščeni solarni paneli. Na več lokacijah so bile izvedene raziskovalne vrtine geotermalne vode, ki še niso v rabi.

Divja odlagališča komunalnih in gradbenih odpadkov so še vedno lokalno prisotna. Biološki odpadki, kot so veje in listje okrasnih dreves in grmovnic, ostanki kmetijskih kulturnih rastlin, odkošena trava s trat ob stanovanjskih hišah in nogometnih igrišč, so velikokrat odložene na gozdne robove ali ob tekočih vodah. Vnos komunalnih in kmetijskih odplak je točkovno omejen na še obstoječe komunalne iztoke in iztoke čistilnih naprav v vodna telesa. Občasno se pojavljajo prekinitve v delovanju čistilnih naprav in zato prihaja do izpustov nezadostno očiščenih komunalnih voda v potoke in zadrževalnike.

Čezmejni vplivi so prisotni na celotnem območju KPG, saj 2/3 območja meji na Avstrijo in Madžarsko ter se med drugim kažejo predvsem v onesnaženih površinskih vodah, v Ledavi in Kučnici, ki pritečeta iz Avstrije.

6. PROGRAM UPRAVLJANJA KRAJSKEGA PARKA GORIČKO

6.1. Dolgoročni in operativni cilji ter naloge 2020–2024

Dolgoročni cilji upravljanja zavarovanega območja izhajajo iz namena zavarovanja in ustanovitve JZ KPG. Za doseganje dolgoročnih ciljev so določeni operativni (srednjeročni in kratkoročni) cilji ter naloge in aktivnosti za doseganje posameznega cilja. Prioritete izvajanja nalog izhajajo iz razpoložljivosti financiranja njihovega izvajanja. Učinkovitost izvajanja načrta se spremlja s kazalniki in njihovimi ciljnimi vrednostmi. Pri vsaki nalogi oz. aktivnosti je podan časovni termin izvedbe, nosilec izvedbe in ocena stroškov izvedbe aktivnosti za doseganje operativnega cilja.

Dolgoročni cilji so:

- ohranjene NV, biotska raznovrstnost in krajinska pestrost,
- naravi prijazen obisk in ozaveščene ciljne skupine,
- spodbujanje razvojnih možnosti območja s podporo lokalnim prebivalcem in
- učinkovito upravljanje s kulturnim spomenikom gradom Grad.

Dolgoročni cilj I: Ohranjene NV, biotska raznovrstnost in krajinska pestrost.

Na območju KPG so zavarovane NV in ohranjena biotska raznovrstnost in krajinska pestrost JZ KPG kot upravljavec zavarovanega območja z izvajanjem neposrednih naravovarstvenih ukrepov, neposrednim nadzorom, ozaveščanjem prebivalcev in sodelovanjem z drugimi upravljavci zavarovanih in varovanih območij zagotavlja uresničevanje cilja. JZ KPG spodbuja tudi druge deležnike, da na območju z vzdržnim in trajnostnim razvojem prispevajo k uresničevanju cilja. Učinkovito upravno-administrativno delovanje upravljavca prispeva k kakovostnemu podpornemu okolju.

Operativni cilji:

1. Ohranjati NV.
2. Ohranjati ugodno stanje kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in habitatnih tipov ter nahajališč zavarovanih vrst.
3. Spodbujati naravi prijazne dejavnosti z namenom izboljšanja stanja ohranjenosti kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in habitatnih tipov območja Natura 2000 Goričko.
4. Učinkovito izvajati naravovarstveni nadzor.
5. Učinkovito sodelovati in izmenjevati dobre prakse z drugimi upravljavci zavarovanih in varovanih območij.
6. Učinkovito varstvo narave na podlagi izvajanja NUG in priprava NUG za obdobje 2025–2029.
7. Zagotavljati učinkovito podporno okolje za izvajanje upravljavskih in nadzornih nalog.

Dolgoročni cilj II: Naravi prijazen obisk in ozaveščene ciljne skupine.

JZ KPG skrbi za ozaveščanje prebivalcev in obiskovalcev območja ter drugih ciljnih skupin. Na območju KPG se izvaja naravi prijazen obisk. JZ KPG usmerja in spodbuja zainteresirane posameznike in lokalne skupnosti k ustvarjanju storitev, produktov in pogojev, ki bodo v največji meri prispevali k uresničitvi namena zavarovanja.

Operativni cilji:

8. Učinkovito ozaveščati ciljne skupine.
9. Usmerjati obisk na območju KPG in kulturnem spomeniku s kakovostnim in strokovnim vodenjem.

10. Učinkovito upravljati s parkovno infrastrukturo.

Dolgoročni cilj III: Spodbujanje razvojnih možnosti območja s podporo lokalnim prebivalcem.

KPG je trajnostno gospodarsko in socialno razvito območje, ki prispeva k ohranjenim naravnim vrednotam in biotski raznovrstnosti ter doseganju blaginje in zdravja ljudi. Gospodarstvo temelji na lokalni pridelavi in predelavi ter razvoju dejavnosti na način, ki temelji na tradicionalnih obrteh, ki se posodablajo in umeščajo v prostor na način, da se ohranja mozaična kulturna krajina. JZ KPG povezuje in k sodelovanju spodbuja vse deležnike.

Operativna cilja:

11. Spodbujanje gospodarskega razvoja s krepitvijo kakovosti Kolektivne blagovne znamke "Krajinski park Goričko".
12. Zagotavljati učinkovito podporo lokalnim prebivalcem in lokalnim skupnostim.

Dolgoročni cilj IV: Učinkovito upravljanje s kulturnim spomenikom gradom Grad.

JZ KPG učinkovito upravlja s kulturnim spomenikom državnega pomena – gradom Grad in grajskim parkom. V gradu je vzpostavljeno kakovostno središče za obiskovalce KPG o naravi, biotski raznovrstnosti in krajinski pestrosti območja ter naravi prijaznemu obisku. Grad Grad je ustrezno obnovljen za varen in kakovosten obisk središča za obiskovalce KPG in kulturnega spomenika.

Operativna cilja:

13. Zagotavljati učinkovito upravljanje z gradom Grad.
14. Zagotoviti varen in kakovosten obisk kulturnega spomenika in središča za obiskovalce KPG.

6.2. Program NUG z določljivo prioriteto in aktivnostmi za izvedbo upravljaljskih nalog v obdobju 2020—2024

Dolgoročni cilj
Operativni cilj
Naloga s podrobnim opisom aktivnosti - prioriteta
Naloga s podrobnim opisom aktivnosti

Tabela 12. Program NUG za obdobje 2020-2024

PUN	Oznaka	Cilj/naloga	aktivnosti	Leta izvedbe ⁵³	Nosilci in sodelujoči	Stroški izvedbe (v EUR)/vir financiranja	Število ur/ vir financiranja
I.			Dolgoročni cilj: Ohranjene naravne vrednote, biotska raznovrstnost in krajinska pestrost.			SKUPAJ: 3.942.700 MOP: 1.944.250 LS: 241.960 PS: 1.654.540 APZ: 29.000 Podnebni sklad: 71.950 Sredstva SKZG: 1.000	120600 MOP: 90200 PS: 29020 LS: 1380
1.			Ohranjati naravne vrednote.			26.010	1530
1.1		Spremljanje stanja NV na območju KPG.	a) Spremljanje stanja vsaj polovice (22) NV vsaj 1 x letno po metodologiji iz identifikacije potrebnih ukrepov za ohranjanje NV. b) Vodenje podatkovne zbirke.	stalna naloga	JZ KPG (a,b) ZRSVN (a,b)	SKUPAJ: 8.670 MOP: 8.670	SKUPAJ: 510 MOP: 510
1.2		Izvajanje neposrednih varstvenih ukrepov na območju NV.	a) Izvedba varstvenih ukrepov na podlagi identificiranih ukrepov na vsaj 1 NV/leto.	stalna naloga	JZ KPG (a)	SKUPAJ: 12.750 MOP: 12.750	SKUPAJ: 750 MOP: 750
1.3		Posodobitev območij NV in priprava predlogov novih NV.	a) Priprava podlag za spremembe mej območij NV na podlagi spremljanja stanja na 2 NV v obdobju izvajanja NUG.	stalna naloga	JZ KPG (a,b) ZRSVN (a)	SKUPAJ: 4.590 MOP: 4.590	SKUPAJ: 270 MOP: 270

⁵³ leto izvedbe se izključno nanaša na JZ KPG

			b) Priprava vsaj enega predloga za določitev nove NV v obdobju izvajanja NUG.			
	2.	Ohranjati ugodno stanje kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in HT ter nahajališč zavarovanih vrst.				51420 SKUPAJ: 9000 MOP: 7.295 APZ: 1705
X	2.1	Prilagojena raba travniških kvalifikacijskih Natura 2000 HT v neposrednem upravljanju JZ KPG.	a) Priprava načrta rabe travniških zemljišč v neposrednem upravljanju JZ KPG in koordinacija izvedbe ukrepov na terenu. b) Izvedba neposrednih varstvenih ukrepov (košnja, spravilo) na travniških zemljiščih v neposrednem upravljanju JZ KPG. c) Ureditev RK in zbirne vloge.	stalna naloga	JZ KPG (a-c)	SKUPAJ: 222.500 MOP: 130.500 Podnebni sklad: 63.000 APZ: 29.000 LS: 10.000
X	2.2	Izvajanje varstvenih ukrepov za izboljšanje ohranitvenega stanje kvalifikacijskih Natura 2000 vrst ptic.	a) Redni pregled in vzdrževanje vsaj 50 gnezdilnic/leto. b) Zamenjava vsaj 5 detrajanih gnezdilnic/leto. c) Redni pregled in vzdrževanje vsaj 40 lovnih prež/leto. d) Postavitev gnezdilnih podstavkov za belo štorčijo. e) Vodenje požarne zbirke. f) Vsakoletna postavitve varovalnih mrež za dvoživke. g) Prenašanje dvoživk v času spomladanske akcije na vsaj 2 lokalitah. h) Redni pregled in vzdrževanje vsaj 2 mlak/leto. i) Komunikacija z lastniki mlak vsaj 2x/letno.	stalna naloga	JZ KPG (a-e) ZRSVN (af) DOPPS (a,b)	SKUPAJ: 17.570 MOP: 16.570 Sredstva SKZG: 1.000
X	2.3	Izvajanje varstvenih ukrepov za izboljšanje ohranitvenega stanje kvalifikacijskih Natura 2000 in zavarovanih vrst dvoživk.	a) Preverjanje stanja vsaj 8 zatočišč netopirjev/leto in komunikacija z upravljavci. b) Transektni popisi metuljev. c) Popisi zavarovanih vrst rastlin (grm, dišeči volčin, gorski narcis, r. maslenica, m. svišč) vsako drugo leto. d) Popisi ptic kmetijske krajine in vodnih ptic (ledavsko in Hodoško jezero) vsaj 1x letno.	stalna naloga	JZ KPG (a-d) DOPPS (d) SDPVN (a)	SKUPAJ: 48.350 MOP: 45.500 Podnebni sklad: 2.850
X	2.4	Spremljanje stanja habitatov in nahajališč drugih kvalifikacijskih Natura 2000 vrst (netopirji, metulji) in zavarovanih vrst rastlin (npr. grmičasti dišeči volčin, močvirski svišč, gorski narcis) in živali (vodne ptice in ptice kmetijske krajine, bober) ter izvajanje varstvenih ukrepov za izboljšanje njihovega		stalna naloga	JZ KPG (a-f) DOPPS (d) SDPVN (a)	SKUPAJ: 98.000 MOP: 97.000 Podnebni sklad: 1.000

	ohranitvenega stanja.	e) Spremljanje razširjenosti bobra. f) Izvedba vsaj 1 delovne akcije za izboljšanje stanja zavarovanih in varovanih vrst/leto.				SKUPAJ: 500 MOP: 500
2.5	Aktivno sodelovanje pri načrtovanju in izvedbi ukrepov na območjih in nahajališčih zavarovanih in varovanih vrst ali HT.	a) Aktivno sodelovati pri načrtovanju vodnogospodarskih ukrepov z DRSV. b) Sodelovati pri načrtovanju agrooperacij na območju KPG. c) Sodelovanje pri izdaji mnenj in smernic strokovne službe ZRSVN.	stalna naloga	JZ KPG (a-c) ZRSVN (a-c) DRSV (a)	SKUPAJ: 8.500 MOP: 8.500	SKUPAJ: 500 MOP: 500
2.6	Spremljanje stanja krajine in zbiranje podatkov o naravovarstveno pomembnih krajinskih elementih.	a) Terenski popis in priprava prostorskih podlag pomembnih krajinskih elementov (meje, mlake, drevesni osamlci, travniki). b) Spremljanje stanja mokrišč. c) Popis naravovarstveno pomembnih travnikov na Z delu KPG na vsaj 25 ha/leto.	stalna naloga	JZ KPG (a-c)	SKUPAJ: 54.400 MOP: 54.400	SKUPAJ: 3200 MOP: 3200
2.7	Zagotavljanje znanstvenih podatkov o stanju vrst in razširjenosti vrst in HT v sodelovanju z raziskovalnimi inštitucijami pri opravljanju raziskav ali monitoringa ter z razpisi na raziskovalnih projektih.	a) Sodelovanje z raziskovalnimi institucijami kot je ZRC SAZU, UL, UM pri zagotavljanju znanstvenih podatkov. b) Sodelovanje pri opravljanju raziskav ali monitoringa učinkovitosti varstvenih ukrepov pri raziskovalnih projektih.	stalna naloga	JZ KPG (a-b) (GIS, ZRC SAZU...) (a), zunanj izvajalci (b)	SKUPAJ: 10.880 MOP: 10.880	SKUPAJ: 640 MOP: 640
2.8	Zbiranje, posodabljanje in hranjenje podatkov o stanju narave, biotski raznovrstnosti in krajinski pestrosti v enotni podatkovni prostorski zbirki.	a) Zbiranje podatkov in urejanje prostorskih podlag pomembnih krajinskih elementov, nahajališčih zavarovanih in varovanih vrst in HT. b) Posodobitev in urejanje drugih prostorskih podatkov, pomembnih za upravljanje (n.pr. zemljišč v lasti RS).	stalna naloga	JZ KPG (a,b) ZRSVN (a)	SKUPAJ: 41.340 MOP: 37.840 Podnebni sklad: 3.500	SKUPAJ: 2020 MOP: 2020
X 2.9	Projekt »Vzdrževanje kmetijske krajine za ptice in metulje« – izvedba varstvenih ukrepov za izboljšanje stanja ohranjenosti 3 kvalifikacijskih Natura 2000 HT in 10 kvalifikacijskih Natura 2000 vrst.	a) Izvedba neposrednih varstvenih ukrepov za ohranjanje ali izboljšanje stanja travniških HT 6210, 6410 in 6510 na vsaj 70 ha. b) Zasaditev novih 20-ha visokodebelnih sadovnjakov za izboljšanje stanja velikega skovika. c) Sklepanje pogodbenega ali skrbniškega varstva na vsaj 80 ha.	2020–2021	JZ KPG (a-c) KGZS-KGZ M6 (c) DOPPS (b)	SKUPAJ: 626.800 MOP: 6.800 PS: 620.000	SKUPAJ: 10400 MOP: 400 PS: 10000

X	2.10	Projekt »Ureditev, obnovitev oz. vzpostavitve stoječih vod in potokov« - izvedba varstvenih ukrepov za izboljšanje stanja ohranjenosti 3 kvalifikacijskih Natura 2000 HT in 7 kvalifikacijskih Natura 2000 vrst.	Projektne aktivnosti še niso potrjene.	2020-2023	GKFF LUTRA	SKUPAJ: 940.800 MOP: 11.900 PS: 928.900	SKUPAJ: 14800 MOP: 700 PS: 14100
	2.11	Spremljanje stanja in učinkovitost izvedenih varstvenih ukrepov na terenu.	a) Spremljanje stanja vseh površin v upravljanju JZ KPG. b) Spremljanje stanja in učinkovitost izvedenih ukrepov za izboljšanje stanja vrst in HT na vsaj 10 območjih/leto.	stalna naloga	JZ KPG (a, b)	SKUPAJ: 15.300 MOP: 15.300	SKUPAJ: 900 MOP: 900
	2.12	Aktivnosti upravljavca za zagotavljanje učinkovitega upravljanja in izvajanja načrta ter doseganje varstvenih ciljev.	a) Pregled vsaj 50 ponudb za prodajo zemljišč za prepoznavanje in identifikacijo sprememb lastništva in rabe kmetijskih zemljišč. b) Pregled, dajanje pripomb in inihetjina pravne akte v razpravi ali na poziv državnih služb. c) Sestanki z državnimi organi in nosilci javnih pooblastil za uspešno upravljanje KPG.	stalna naloga	JZ KPG (a-c)	SKUPAJ: 14.450 MOP: 14.450	SKUPAJ: 850 MOP: 850
	3.	Spodbujati naravi prijazne dejavnosti z namenom izboljšanja ohranjenosti kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in HT.					8060
	3.1	Izvajanje akcij za lastnike zemljišč, ki naravi prijazno gospodarijo s travniki, visokodebelnimi sadovnjaki in vrtovi.	a) Izvedba vsakoletne akcije NAJ TRAVNIK za spodbujanje naravi prijaznejše rabe travnikov in komunikacija z lastniki travnikov z vsaj 8 vključenimi lastniki. b) Izvedba vsakoletne akcije NAJ SADOVNIJAK za spodbujanje ohranjanja travniških sadovnjakov kot pomembnih habitatov ptic in rastlin z vsaj 4 vključenimi lastniki. c) Izvedba vsakoletne akcije NAJ OGRAČEK za spodbujanje naravi prijaznejše ureditve in rabe vrtov z vsaj 4 vključenimi lastniki.	stalna naloga	JZ KPG (a-c) KGZS-KGZ MS (a,c)	SKUPAJ: 16.250 MOP: 16.250	SKUPAJ: 750 MOP: 750
X	3.2	Izvajanje individualnih svetovanj in javnih predavanj za naravi	a) Izvedba vsaj 10 individualnih svetovanj z lastniki na leto na temo naravi	stalna naloga		SKUPAJ: 18.580 MOP: 16.980	SKUPAJ: 740 MOP: 740

	prilaznejše gospodarjenje na območjih varovanih vrst in HT.	prilaznejše rabe zemljišč. b) Izvedba vsaj 3 javna predavanja/na leto. c) Udeležba na vsaj 3 dogodkih z namenom svetovanj in komunikacije z lastniki.	Podnebni sklad: 1.600		
X	3.3 Aktivno sodelovanje pri pripravi novih kmetijsko-okoljskih ukrepov v novi kompaniji kmetijske politike 2020-2027 in nagovarjanje lastnikov travnikov k vključevanju v naravovarstvene ukrepe.	a) Sodelovati z ZRSVN in MKGP pri pripravi novih ukrepov z vsaj 2 predlogoma ukrepov za ohranjanje biotske pestrosti v kmetijstvu. b) Nagovarjanje vsaj 5 lastnikov travnikov/na leto k vključevanju v naravovarstvene ukrepe kmetijske politike.	SKUPAJ: 14.790 MOP: 14.790	ZRSVN KGZS-KGZ MS	SKUPAJ: 870 MOP: 870
	3.4 Projekt »Biodiversity – Art of Life« - spodbujanje naravi prilaznejšega gospodarjenja z zemljišči in ohranjanje biodiverzitete.	a) Izvedeni 2 strokovni ekskurziji za izboljšanje upravljanja kmetijskih zemljišč na način, ki ohranja biodiverziteto.	SKUPAJ: 118.900 MOP: 13.260 PS: 105.640	JZ KPG (a) projektni partneriji	SKUPAJ: 5700 MOP: 780 PS: 4920
4.	Učinkovito izvajati neposredni nadzor.				14980
4.1	Spremljanje stanja v naravi in izvajanje rednega in intervencijskega NN skupaj z drugimi pristojnimi organi.	a) Redni pregledi splošnega stanja v naravi s podarkom na pregledu pomembnih nahajališč varovanih vrst in krajinskih elementov vsaj 80 dni/leto/NN. b) Izvajanje rednega naravovarstvenega nadzora v skladu z mesečnimi in letnimi načrti nadzora vsaj 40 dni/na leto. c) Opozarjanje na varstvene režime in okrepljen NN nadizvajanjem teh konkretiziranih varstvenih režimov iz poglavja 7i2. d) Izvajati vsaj eno skupno akcijo ali vsaj en strokovni sestanek z drugimi pristojnimi organi nadzorana leto.	SKUPAJ: 180.340 MOP: 180.340	JZ KPG (a), IRSOP (d), PU MS (d)	SKUPAJ: 10.320 MOP: 10.320
4.2	Nadzor nad upravljanjem habitatov in izvedenimi ukrepi za varstvo vrst in HT za zagotavljanje trajnosti projektih aktivnosti.	a) Izvajati redno nadzor nad upravljanjem vsaj 90% površin, vključenih v projektne aktivnosti za zagotavljanje trajnosti ukrepov.	SKUPAJ: 69.700 MOP: 69.700	JZ KPG (a)	SKUPAJ: 4100 MOP: 4100
4.3	Redno usposabljanje za opravljanje naravovarstvenega nadzora.	a) Redno usposabljanje in obnavljanje znanj potrebnih za opravljanje	SKUPAJ: 13.020 MOP: 13.020	JZ KPG (a,b)	SKUPAJ: 560 MOP: 560

			neposrednega nadzora v naravi; b) Redno posodabljanje in vzdrževanje opreme za opravljanje neposrednega nadzora v naravi.				
5.	Učinkovito sodelovati in izmenjevati dobre prakse z drugimi upravljavci zavarovanih in varovanih območij.						2950
5.1	Redno sodelovanje in izmenjevanje izkušenj o ohranjanju naravnih vrednot, Natura 2000 vrst in HT ter upravljanju ZO z drugimi upravljavci in člani Skupnosti naravnih parkov Slovenije.	Redno sodelovanje in izmenjevanje izkušenj z upravljavci čezmejnih zavarovanih in varovanih območij narave ter drugimi mednarodnimi organizacijami (Federacija Europarc, Zveza Evropska Zelena vez).	a) Redni sestanki za izmenjavo izkušenj upravljavcev z ZO s predstavniki drugih upravljavcev v okviru skupnosti naravnih parkov na vsaj 2 srečanjih/leto.	stalna naloga	Skupnost naravnih parkov Slovenije	SKUPAJ: 16.600 MOP: 13.740 LS: 2.860	SKUPAJ: 800 MOP: 720 LS: 80
5.2	Redno sodelovanje in izmenjevanje izkušenj z upravljavci čezmejnih zavarovanih in varovanih območij narave ter drugimi mednarodnimi organizacijami (Federacija Europarc, Zveza Evropska Zelena vez).	Kot pridruženi partner sodelovati pri projektu »D2C - DaRe to Connect« - podpiranje ekološke povezanosti Podonavske regije s povezovanjem območij Natura 2000 vzdolž Zelene vezi.	a) Srečanja z upravljavcema čezmejnih varovanih območij (NPR in NPÓ) vsaj 3x letno. b) Sodelovanje in izmenjava izkušenj o upravljanju ZO ob Zeleni vezi na mednarodni konferenci Zveze Evropska zelena vez vsako drugo leto.	stalna naloga	NPÓ NPR Zveza EGB Europarc	SKUPAJ: 29.950 MOP: 23.700 LS: 6.250	SKUPAJ: 1350 MOP: 1100 LS: 250
5.3			a) Sodelovati pri pripravi akcijskega načrta za upravljanje ciljnih vrst projekta na območju KPG in NPÓ. b) Komunikacija z ključnimi deležniki za pripravo akcijskega načrta. c) Sodelovati na strokovnih konferencah z ugotovitvami projekta.	2020—2021	NPÓ (a-b), projektjni partnerji (c).	SKUPAJ: 13.600 MOP: 12.750 LS: 850	SKUPAJ: 800 MOP: 750 LS: 50
6.	Učinkovito varstvo narave na podlagi izvajanja NUG in priprava NUG za obdobje 2025—2029.						2260
6.1	Spremljanje izvajanja NUG 2020—2024 in priprava letnega poročila o izvedenih aktivnostih.		a) Redno spremljanje izvajanje aktivnosti in doseganja kazalnikov. b) Priprava vsakoletnega poročila o izvedenih aktivnostih v skladu z NUG.	stalna naloga	JZ KPG (a,b)	SKUPAJ: 12.920 MOP: 12.920	SKUPAJ: 760 MOP: 760
6.2	Priprava in sprejetje NUG za obdobje 2025—2029.		a) Zbiranje podatkov in pregled strokovnih podlag za pripravo NUG 2025—2029. b) Priprava načrta za obdobje 2025—2029. c) Sprejetje NUG 2025—2029.	2023—2024	ZRSVN (a) MOP (a-c), zunanjji izvajalec (b)	SKUPAJ: 41.500 MOP: 41.500	SKUPAJ: 1500 MOP: 1500
7.	Zagotavljati učinkovito podporno okolje za izvajanje upravljaljskih in nadzornih nalog.						39400
7.1	Priprava programov dela, poročil,		a) Vsakoletna priprava programov dela.	stalna naloga	JZ KPG (a-d)	SKUPAJ: 71.400	SKUPAJ: 4200

	javnih naročil in redno informiranje zaposlenih.	b) Vsakoletna priprava poročila o poslovanju JZ KPGS; prilogami. c) Izvedba javnih naročil v skladu z veljavnimi internimi navodili in veljavnem področnem zakonu. d) Redno informiranje zaposlenih za uspešno in nemoteno izvajanje aktivnosti.	MOP (a,b)	MOP: 68.000 LS: 3.400	MOP: 4000 LS: 200
7.2	Seje strokovnega sveta in seje zavoda.	a) Priprava gradiv za seje strokovnega sveta in sveta zavoda. b) Izvedba rednih ali dopisnih sej vsaj 2x letno.	JZ KPG (a,b) ZRSVN (b) ZVKD RS (b) KGZS-KGZ MS (b)	SKUPAJ: 9.300 MOP: 8.450 LS: 850	SKUPAJ: 400 MOP: 350 LS: 50
7.3	Finančno – računovodsko poslovanje.	a) Redno finančno-računovodsko poslovanje JZ KPG.	JZ KPG (a)	SKUPAJ: 175.100 MOP: 170.000 LS: 5.100	SKUPAJ: 10300 MOP: 10000 LS: 300
7.4	Upravljanje s kadri.	a) Priprava razpisov in izvedba natečajev za zaposlitev v skladu z kadrovskimi letnimi načrtom. b) Izvedba in udeležba na obveznih in dodatnih izobraževanjih in usposabljanjih zaposlenih (varnost in zdravje pri delu, varstvo pred požari....). c) Redni izdatniški pregledi zaposlenih.	JZ KPG (a-c)	SKUPAJ: 108.600 MOP: 103.900 LS: 4.700	SKUPAJ: 5800 MOP: 5700 LS: 100
7.5	Dokumentacijski sistem, arhiviranje in posodobitve notranjih aktov v skladu z aktualno zakonodajo.	a) Redno arhiviranje dokumentacije. b) Priprava klasifikacijskega načrta. c) Vzpostavitev e-arhiva. d) tekoče poslovanje.	JZ KPG (a-d) zunanj izvajalec (b,c)	SKUPAJ: 113.000 MOP: 107.450 LS: 5.550	SKUPAJ: 5950 MOP: 5800 LS: 150
7.6	Redno vzdrževanje delovnih prostorov in sredstev za delo.	a) Zagotavljanje splošnih pogojev poslovanja. b) Redno vzdrževanje delovnih prostorov in sredstev za delo 1x/tedensko. c) Posodobitev vsaj 2 sredstev za delo/leto.	JZ KPG (a-c)	SKUPAJ: 757.700 MOP: 545.300 LS: 202.400	SKUPAJ: 10600 MOP: 10400 LS: 200
7.7	Priprava projektnih osnutkov za uspešno pridobivanje projektov.	a) Priprava ali sodelovanje pri pripravi vsaj 1 projektnega osnutka kot projektni partner. b) Strokovno svetovanje občinam in drugim deležnikom pri pripravi in prijavi		SKUPAJ: 36.550 MOP: 36.550	SKUPAJ: 2150 MOP: 2150

		naravnostvenih projektov.				SKUPAJ: 770.670 MOP: 677.170 LS: 85.300 Podnebni sklad: 5.500 Sredstva SKZG: 2.700		SKUPAJ: 41410 MOP: 38310 LS: 3100	
II. Dolgoročni cilj: Naravi prijazen obisk in ozaveščene ciljne skupine.									
8. Učinkovito ozaveščanje ciljnih skupin.									
a) Ozaveščanje ciljnih skupin otrok v okviru aktivnosti "Kviz o naravi in človeku"									
b) Ozaveščanje ciljnih skupin otrok v okviru skupne aktivnosti z NPR in NPČ.									
c) Ozaveščanje ciljnih skupin otrok v okviru skupne aktivnosti z ostalimi upravljavci ZO v Sloveniji.									
d) Vzpostavitev mreže šol.									
e) Sodelovati z OŠ ali SŠ pri raziskovalnih nalogah ali drugih oblikah raziskovalno-znanstvene dejavnosti.									
a) Izdaja e-novičnikov vsaj 6x letno.									
b) Vzdrževanje in noveliranje vsebin na spletnem portalu KPG ter priprava novic o aktivnostih JZ KPG z nalogo dogodkov.									
c) Priprava in objava prispevkov na temo ohranjanja NV in biotske raznovrstnosti v vsaj 5 občinskih glasilih.									
d) Ozaveščevalne aktivnosti preko drugih oblik medijev (publikacije, drugi spletni portali, družbena omrežja) in stiki z javnostmi (odgovori na novinarska vprašanja, izjave za javnost).									
e) Prevodi in lekture vsebin navedenih na strani KPG.									
8.1 Ozaveščanje ciljnih skupin otrok in mladine o naravi in krajini v okviru različnih aktivnosti za parkovne in ostale šole.									
8.2 Ozaveščanje različnih ciljnih skupin o naravnih vrednotah, biotski raznovrstnosti, krajinski pestrosti, Naturi 2000 ter aktivnostih JZ KPG z različnimi mediji (e-novičnik, občinska glasila...) ter kakovosten spletni portal KPG.									
9. Usmerjati obisk v KPG in kulturnem spomeniku s kakovostnim in strokovnim vodenjem.									
a) Upravljanje središča za obiskovalce in informiranje, ozaveščanje ter usmerjanje									
9.1 stalna naloga									
		SKUPAJ: 99.000 MOP: 88.600 LS: 8.400 Podnebni sklad: 2.000		SKUPAJ: 5000 MOP: 4800 LS: 200		SKUPAJ: 79.100 MOP: 57.000 LS: 18.600 Podnebni sklad: 3.500		SKUPAJ: 3800 MOP: 3000 LS: 800	
		SKUPAJ: 181.900 MOP: 167.300		SKUPAJ: 10200 MOP: 9700		SKUPAJ: 27460		SKUPAJ: 10200 MOP: 9700	

	Trideželnega parka GRÖ.	obiskovalcev KPG ter promocija ponudnikov v KPG.			LS: 13.600 Sredstva SKZG: 1.000	LS: 500
9.2	Interpretacija KPG in območja Natura 2000-Goričko ter kulturne dediščine. KPG na gradu GRAD z vodenji obiskovalcev ter dopolnjevanjem stalnih zbirke o naravi in krajini.	a) Izvajati interpretativno-ozaveščevalna vodenja skupin po kulturnem spomeniku in KPG. b) Dopolnjevanje stalnih zbirke in urejanje začasnih razstav o naravi in krajini.	stalna naloga		SKUPAJ: 265.900 MOP: 247.800 LS: 18.100	SKUPAJ: 15200 MOP: 14400 LS: 800
X 9.3	Ozaveščevalna, interpretativna in strokovna vodenja različnih ciljnih skupin po območju KPG in območju Natura 2000-Goričko.	a) Izvedba naravoslovnih dni za OŠ, SŠ in študente. b) Izvedba strokovnih vodenj posameznikov in skupin na območju KPG. c) Organizacija in izvedba interpretativno-naravoslovnih prireditev v KPG (naravoslovnizlet, pohod). d) Organizacija in izvedba delavnice (npr. izdelava gnezdnice, izdelovanje izdelkov iz vrbe z namenom ohranjanja vrbe, delavnice prikazne mreže).	stalna naloga	DOPPS SDVFN LUTRA	SKUPAJ: 31.400 MOP: 25.500 LS: 5.900	SKUPAJ: 1700 MOP: 1500 LS: 200
9.4	Organizacija in izvedba javnih vodenj in prireditev na območju KPG in gradu Grad v skladu s koledarjem prireditev.	a) Organizacija in izvedba prireditev namenjenih promociji KPG s poudarkom na usmerjanju obiska (pohodi, kolesarske prireditve, fototečaj, 3D igre). b) Organizacija in izvedba kulturnih prireditev na gradu Grad (koncerti, razstave).	stalna naloga		SKUPAJ: 47.520 MOP: 35.420 LS: 12.100	SKUPAJ: 2060 MOP: 1760 LS: 300
10.	Učinkovito upravljati s parkovno infrastrukturo za usmerjanje obiska v KPG.					3450
10.1	Vzdrževanje in dopolnitev obstoječe parkovne infrastrukture za obiskovanje in usmerjanje obiska v KPG.	a) Vsakoletni pregled parkovne infrastrukture z izvedbo najmanjših ukrepov za obnovo oz. popravilo infrastrukture. b) Zamenjava oz. popravilo parkovne infrastrukture v skladu z načrtom vzdrževanja parkovne infrastrukture. c) Dopolnitev parkovne infrastrukture v skladu z načrtom interpretacije.	stalna naloga	ZRSVN	SKUPAJ: 40.350 MOP: 32.450 LS: 6.900 Sredstva SKZG: 1.000	SKUPAJ: 2050 MOP: 1650 LS: 200
10.2	Označevanje NV in naravovarstveno pomembnih območij s	a) Vsakoletni pregled infrastrukture na območju NV in naravovarstveno	stalna naloga	ZRSVN	SKUPAJ: 25.500 MOP: 23.100	SKUPAJ: 1400 MOP: 1300

	pojasnjevalnimi tablami in opisi varstvenih režimov.	pomembnih območij z izvedbo nujnih ukrepov za obnovo. b) Zamenjava oz. popravilo infrastrukture v skladu z načrtom vzdrževanja. c) Dopolnitev parkovne infrastrukture z novimi označitvami NV in varstvenih režimov v naravi.			LS: 1.700 Sredstva SKZG: 700	LS: 100
III.	Dolgoročni cilj: Spodbujanje razvojnih možnosti območja s podporo lokalnim prebivalcem.					
11.	Spodbujanje gospodarskega razvoja s krepitvijo kakovosti kolektivne blagovne znamke.					
11.1	Razpisovanje in podeljevanje kolektivne blagovne znamke ter organizacija strokovnih predavanj in ekskurzij za imetnike naziva.	a) Izvedba razpisa in podelitev pravice do uporabe KBZ KPG v letih 2020, 2022 in 2024 v skladu z noveliranim pravilnikom. b) Vsakoletna izvedba strokovnih predavanj za imetnike KBZ KPG. c) Organizacija in izvedba strokovne ekskurzije za imetnike KBZ KPG.	2020, 2022 in 2024 (a), stalna naloga (b), 2021 in 2023 (c)		SKUPAJ: 22.550 MOP: 17.850 LS: 4.700	SKUPAJ: 1050 MOP: 1050
11.2	Koordinacija in povezovanje imetnikov KBZ KPG in ostalih ponudnikov ter posodabljanje baze podatkov o ponudnikih.	a) Srečanje z imetniki KBZ KPG vsaj enkrat letno. b) Vzdrževanje in posodabljanje baze imetnikov KBZ KPG skupaj s posodobitvijo informacij na spletnem portalu KPG. c) Osebna komunikacija vsaj enkrat letno z vsaj polovico imetnikov KBZ za pripravo načrta promocije in razvoja posameznega imetnika. d) Koordinacija in organizacija gostovanj na lokalnih tržnicah, sejnih in prireditvah po ZO v Sloveniji in tujini. e) Organizacija delavnic kakovosti in trženja izdelkov za imetnike KBZ. f) Organizacija prireditve, namenjene promociji imetnikov KBZ KPG in drugih ponudnikov z območja KPG ter tradicionalnih izdelkov in obrti (x letno (jesenski bazar).	stalna naloga, 2021–2024 (c-e)		SKUPAJ: 43.000 MOP: 42.200 LS: 500	SKUPAJ: 2500 MOP: 2500
11.3	S promocijskimi aktivnostmi kolektivne blagovne znamke krepiti prepoznavnost KPG (promocijsko gradivo, sejni...).	a) Organizacija prireditve, namenjene promociji imetnikov KBZ KPG in drugih ponudnikov z območja KPG ter tradicionalnih izdelkov in obrti (x letno (jesenski bazar).	stalna naloga		SKUPAJ: 67.700 MOP: 57.300 LS: 9.400 Sredstva SKZG: 1.000	SKUPAJ: 3100 MOP: 2900 LS: 200

			b) Promocija in metni kov. KBZ: KPG in ozaveščevalne aktivnosti in različnih dogodkih, kot so se imi vsaj 3x letno.			
12.	Zagotavljati učinkovito podporo lokalnim prebivalcem in lokalnim skupnostim.					2500
12.1	Sodelovanje s TD, KUD, ŠD in občinskimi zavodi pri oblikovanju, organizaciji, obveščanju in izvedbi prireditvev na območju KPG.	stalna naloga	a) Sodelovanje z lokalnimi društvi in zavodi pri organizaciji prireditvev v KPG vsaj 5x letno. b) Promocija lokalnih prireditvev v organizaciji društev in zavodov.	lokalna društva, občinski zavodi	SKUPAJ: 33.750 MOP: 26.010 LS: 7.740	SKUPAJ: 1750 MOP: 1530 LS: 220
12.2	Sodelovanje z občinami na območju KPG in z lokalnimi akcijskimi skupinami (LAS).	stalna naloga	a) Sodelovanje z občinami na območju KPG. b) Sodelovanje z lokalnimi akcijskimi skupinami na območju KPG.		SKUPAJ: 13.250 MOP: 12.750 LS: 500	SKUPAJ: 750 MOP: 750
IV.	Dolgoročni cilj: Učinkovito upravljanje s kulturnim spomenikom gradom Grad.					
13.	Zagotavljati učinkovito upravljanje z gradom Grad.					6650
13.1	Vzdrževanje in obnavljanje grajskega parka za varen obisk in interpretacijo narave v parku ter dopolnitev infrastrukture za obisk.	stalna naloga	a) vzdrževalna dela v grajskem parku, b) uporabišna sanacija nevarnih dreves c) obnova parkovnih poti in postavitev parkovne opreme. d) zasaditev dreves in grmovnic.	ZVKD RS ZRSVN	SKUPAJ: 47.200 MOP: 39.100 LS: 8.100	SKUPAJ: 2500 MOP: 2300 LS: 200
13.2.	Vzdrževanje nastanitvenih kapacitet na gradu za obiskovalce KPG.	stalna naloga	a) Oddaja nastanitvenih kapacitet na gradu za obiskovalce vsaj 50 x letno. b) Vzdrževanje nastanitvenih kapacitet na gradu za obiskovalce KPG.		SKUPAJ: 77.050 LS: 77.050	SKUPAJ: 4150 LS: 4150
14.	Zagotoviti varen in kakovosten obisk kulturnega spomenika in središča za obiskovalce KPG.					5450
14.1	Energetska sanacija s prenovo strojnih instalacij.	2024	a) Izdelava projektne naloge za javno naročilo načrta za energetska sanacija in prenovo strojnih instalacij.		SKUPAJ: 5.100 MOP: 5.100	SKUPAJ: 300 MOP: 300
14.2	Posodobitev središča za obiskovalce KPG in gradu Grad za izboljšanje kakovosti usmerjanja obiska in vodenja v KPG.	2020 (a), stalna naloga (b)	a) Ureditev novega središča za obiskovalce v pritličju. b) Redno dopolnjevanje in posodabljanje razstavnih prostorov središča za obiskovalce KPG in gradu.	ZVKD RS, zunanji izvajalec (a)	SKUPAJ: 138.900 MOP: 58.900 MK: 80.000	SKUPAJ: 1700 MOP: 1700
14.3	Zamenjava grajskih vhodnih vrat za	2021 (a)	a) Izvedba in namestitev novih vhodnih	ZVKDS RS	SKUPAJ: 19.250	SKUPAJ: 250

	zagotavljanje varnosti objekta.	vrst:		(a), zunanji izvajalec (b).	MOP: 4.250 MK: 15.000	MOP: 250
14.4	Sanacija toalet za obiskovalce.	a) Izvedba javnega naročila za obnovo toalet za obiskovalce. b) Obnova toalet za obiskovalce z ureditvijo primerno za gibatno ovirane osebe.	2021	zunanji izvajalec (a)	SKUPAJ: 30.100 MOP: 5.100 MK: 25.000	SKUPAJ: 300 MOP: 300
14.5	Ureditev središča za interpretacijo Natura 2000 Goričko, narave in krajine.	a) Izdelava projektnih naloge za javno naročilo za izdelavo arhitekturnega načrta, načrta strojnih instalacij in načrta notranje opreme za S in SZ trakt gradu z izvedbo javnega naročila. b) Izvedba javnega naročila za izvedbo statične sanacije S in SZ trakta, izbor izvajalca in nadzornika izvedbe c) Izbor izvajalca za ureditev in notranjo opremo prostorov novega središča za interpretacijo Natura 2000 Goričko, narave in krajine.	2022 (a), 2023 (b) 2024 (c)	ZVKD RS (a, b), ZRSVN (a), zunanji izvajalec (a—c)	SKUPAJ: 1.564.750 MOP: 349.750 MK: 1.515.000	SKUPAJ: 1750 MOP: 1750
14.6	Krajinsko-arhitekturna ureditev notranjega dvorišča in zidnega plašča (bergfrida) za varen in kakovosten obisk središča za naravo in gradu.	a) Revizija obstoječega krajinsko-arhitekturnega načrta ureditve dvorišča in obnove bergfrida. b) Izvedba javnega naročila za izvedbo ureditve dvorišča in obnovo bergfrida z arheološkim nadzorom. c) Izvedba javnega naročila za ureditev dvorišča vključno z ureditvijo za gibatno ovirane osebe ob sočasni z izvedbi ureditve središča za Natura 2000 narave in krajine.	2023 (a, b), 2024 (c)	ZVKD RS (a—c), zunanji izvajalec (a, c)	SKUPAJ: 324.550 MOP: 74.550 MK: 250.000	SKUPAJ: 1150 MOP: 1150

6.3. Program izvajanja neposrednega nadzora v naravi v obdobju 2020—2024

Naloge naravovarstvenih nadzornikov so neposredno spremljanje stanja, nadzor nad izvajanjem varstvenih režimov, ugotavljanje dejanskega stanja pri prekrških, določenih v ZON, njegovih podzakonskih predpisih in kršitvah varstvenih režimov, določenih v uredbi in NUG ter obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov. Naravovarstveni nadzorniki opozarjajo osebe na varstvene režime zaradi preprečevanja kaznivih ravnanj. Naravovarstveni nadzorniki v KPG ob nalogah neposrednega nadzora spremljajo tudi stanje NV, zavarovanih in varovanih vrst ter njihovih habitatov ter nadzorujejo izvajanje in učinkovitost varstvenih ukrepov na terenu. Pri kršitvah, za kaznovanje katerih naravovarstveni nadzornik ni pristojen, ta zbira dokazno gradivo in posreduje prijave pristojnim inšpekcijskim službam.

Naravovarstveni nadzorniki imajo službeno uniformo, znak in izkaznico ter lahko pri opravljanju neposrednega nadzora med drugim ugotavljajo istovetnost identitete oseb in ustrezno dokumentirajo dejansko stanje kršitve. Med pristojnostmi naravovarstvenih nadzornikov je izrekanje glob za prekrške in celo izterjanje glob na kraju storitve prekrška v primeru, da je stranka v postopku tujec.

Naravovarstveni nadzorniki na območju KPG sodelujejo z naslednjimi službami:

- Inšpektoratom RS za okolje in prostor v zadevah, v katerih JZ KPG nima pristojnosti (gradbena, okoljska inšpekcija);
- Inšpektoratom RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo v zadevah, v katerih JZ KPG nima pristojnosti, vendar kršitve negativno vplivajo na ohranjanje NV, biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti (npr. sekanje ali uničevanje grmišč ter požiganje s suho zarastjo poraslih površin izven zakonsko določenega obdobja);
- Policijskima postajama Gornji Petrovci in Murska Sobota predvsem pri nadzoru vožnje v naravnem okolju.

Naravovarstveni nadzorniki bodo v obdobju izvajanja NUG posebno pozornost namenili nadzoru nad:

- spremljanjem stanja NV, zavarovanih in varovanih vrst ali HT ter njihovih nahajališč s posebno pozornostjo nad slabšanjem stanja ohranjenosti ali uničevanjem habitatov zavarovanih in varovanih vrst ali HT,
- vožnjo z motornimi vozili in kolesi v naravnem okolju,
- izvajanjem Uredbe o varstvu samoniklih gliv;
- upravljanjem habitatov in izvedenimi ukrepi za varstvo vrst in HT za zagotavljanje trajnosti projektih aktivnosti ter
- nadzor nad izvajanjem konkretiziranih varstvenih režimov v NUG.

Med najpomembnejšimi aktivnostmi nadzornikov bo opozarjanje na varstvene režime in zakonsko predpisane norme. Število delovnih ur namenjeno izvajanju neposrednega nadzora v naravi z leti postopno narašča in je odvisno od kadrovskih okrepitev (tabela 13). Prioritete nadzora se lahko tekom obdobja izvajanja NUG spremenijo, v kolikor bodo to zahtevale razmere na terenu in razmah novih dejavnosti na območju.

Tabela 13. Načrtovano število ur za izvajanje neposrednega nadzora v naravi in spremljanje splošnega stanja v naravi.

	Leto				
	2020	2021	2022	2023	2024
Število ur	1700	1880	3600	3800	4000

Ob začetku izvajanja načrta sta v JZ KPG zaposlena dva nadzornika, pri čemer se s 1.1.2020 pri enem zaposlenem nadzorniku spremeni trajnost zaposlitve v nedoločen čas. Za okrepitev neposrednega nadzora v naravi ob izvajanju vseh drugih varstvenih aktivnosti se z letom 2021 zaposli dodatni naravovarstveni nadzornik za polni delovni čas. Z letom 2022 se po zaključku projekta Gorička krajina zaradi izvajanja nadzora nad izvajanjem ukrepov za zagotavljanje trajnosti izvedenih aktivnosti (aktivnost 4.5) zaposli še dodatnega naravovarstvenega nadzornika za polni delovni čas. V skladu z zavezami in zahtevami projekta mora JZ KPG zagotavljati trajnost ukrepov. V zadnjih treh letih izvajanja NUG naloge neposrednega nadzora v naravi in izvajanja neposrednih varstvenih nalog opravljajo štiri naravovarstveni nadzorniki, od katerih vsak pokriva dobrih 100 km² površine KPG. Program in obseg izvajanja neposrednega nadzora v naravi je tako odvisen predvsem od zadostnih kadrovskih okrepitev.

6.4. Program upravljanja z zemljišči v upravljanju JZ KPG v obdobju 2020—2024.

Program upravljanja z zemljišči se v tem poglavju nanaša izključno na:

- upravljanje z zemljišči v lasti RS, ki so bila odkupljena po 84. členu ZON in z njimi upravlja JZ KPG;
- upravljanje s kmetijskimi zemljišči v lasti RS, ki jih ima JZ KPG v zakupu od SKZG RS in na njih izvaja ukrepe za varstvo NV ter zavarovanih ali varovanih vrst ali HT in
- upravljanje z 2,5 ha travniških zemljišč v lasti fizičnih oseb, s katerimi ima JZ KPG sklenjeno pogodbo o dolgoročnem upravljanju ali neprofitnem najemu.

Dolgoročna vizija upravljanja z gozdnimi in kmetijskimi zemljišči ter njihovo upravljanje v obdobju izvajanja NUG.

JZ KPG s kmetijskimi zemljišči v lasti RS neposredno upravlja tako, da je raba prilagojena kvalifikacijskim Natura 2000 vrstam in HT ali zavarovanim vrstam, s čimer prispeva k ohranjanju narave, NV in biotske raznovrstnosti. Travniške površine so zaradi svoje vrstne in ekosistemske ohranjenosti izvorni habitati naravovarstveno pomembnih vrst. To upravljanje ima tudi značaj dobre prakse in učnega poligona za kmete.

Ob začetku izvajanja NUG leta 2020 bo JZ KPG upravljal s skupno 95,3 ha kmetijskih in gozdnih zemljišč (brez gradu in grajskega parka) (tabela 14). V obdobju 2020—2024 bo JZ KPG izvajal prilagojeno rabo in varstvene ukrepe na površinah s kvalifikacijskimi Natura 2000 HT in nahajališči kvalifikacijskih Natura 2000 vrst ali zavarovanih vrst v skladu z finančnimi in kadrovskimi zmožnostmi.

Tabela 14: Zemljišča v upravljanju JZ KPG brez gradu Grad v letu 2020 (*odkup zaključen v letu 2019).

	Površina v neposrednem upravljanju JZ KPG (v ha)			
	Upravljavec JZ KPG	V zakupu od SKZG RS	Sporazum s fizično ali pravno osebo	Skupaj
NV Motvarjevci – ekstenzivni travniki 1*	6,7	2,3	-	9
NV Bejčin breg – ekstenzivni travniki*	8	-	-	8
NV Benkova šuma – rastišče grmičastega dišečega volčina	-	0,6	-	0,6
NV Kobilje – ekstenzivni travniki	0,5	-	0,6	1,1
NV Vreje – suhi travniki*	0,7	-	-	0,7
NV Pertoča – rastišče narcis	-	-	0,1	0,1
NV Lončarovci – mokrotni travniki	-	0,1	-	0,1
NV Pertoča - mokrotni travniki	0,5	-	-	0,5
Površine izven območij NV*	61,7	11,7	1,8	75,2
SKUPAJ	78,1	14,7	2,5	95,3

V letih 2020 in 2021 bo JZ KPG izvajal neposredne varstvene ukrepe na cca. 37 ha travniških površin v okviru javne službe in na cca. 56 ha travniških površin v okviru projektnih aktivnosti. Leta 2022 se zaradi zaključka projekta Gorička krajina, obseg travniških površin, na katerih bo JZ KPG neposredno prevzel izvajanje varstvenih ukrepov, poveča za 16 ha naravovarstveno najpomembnejših površin. Preostalih 40 ha, v projektu odkupljenih površin, bo JZ KPG kot upravljavec oddal v uporabo zainteresiranim kmetom (tabela 15).

Tabela 15. Površine, na katerih bo JZ KPG v okviru javne službe izvajal varstvene ukrepe z ovrednotenjem ocene stroškov (stroški so zajeti v Tabeli 12 v nalogi 2.1).

Leto	Predvidena površina (ha) za izvajanje ukrepov	Ocena predvidenih stroškov ⁵⁴ (v EUR)	Vir financiranja
2020	37	SKUPAJ: 35.335	MOP APZ Podnebni sklad LS
2021	37	SKUPAJ: 35.335	MOP APZ Podnebni sklad LS
2022	53	SKUPAJ: 50.615	MOP APZ Podnebni sklad LS
2023	53	SKUPAJ: 50.615	MOP Podnebni sklad LS
2024	53	SKUPAJ: 50.600	MOP Podnebni sklad LS
Skupna ocena predvidenih stroškov:		222.500	

6.5. Program upravljanja z gradom Grad v obdobju 2020—2024.

Program upravljanja z gradom Grad se v tem poglavju nanaša na upravljanje s stavbo gradu in pripadajočim območjem grajskega parka in varovalnim gozdom, ki jih je JZ KPG pridobil v upravljanje z ustanovitvijo v skupni površini 8,3 ha. Stavba gradu in grajskega parka je v lasti države in je kot enota dediščine EŠD 159 razglašena za kulturni spomenik državnega pomena z odlokom zaradi kulturnih, krajinskih, umetnostno - arhitekturnih, zgodovinskih in drugih izjemnih lastnosti poseben pomen za Republiko Slovenijo.

Za spomenik velja varstveni režim, ki v 4. členu odloka določa:

- varovanje kulturnih, arheoloških, arhitekturnih, krajinskih, likovnih in zgodovinskih vrednot v celoti, v njihovi izvirnosti in neokrnjenosti
- podrejanje vsake rabe in vseh posegov v grad in njegove objekte ter prostor parka ohranjanju in vzdrževanju varovanih spomeniških lastnosti,

⁵⁴ Ocena stroškov zajema tako programske stroške (vzdrževanje opreme, opremo, gorivo, popravila, odvoz biomase, zavarovanje traktorja in agrotunela, zakup SKZG RS) kot tudi stroške dela in so ocenjeni na max. 950 EUR/ha. Ocena stroškov izvajanja neposrednih varstvenih ukrepov zajema od 1- do 2-kratno košnjo v skladu z načrtom košnje, ki je v največji meri prilagojena razvojnemu krogu ciljnih rastlinskih ali živalskih vrst in ohranjanju ugodnega stanja HT ter spravilo odkošene biomase. Predvideni stroški so ocenjeni višje zaradi velike razdrobljenosti parcel v 28 katastrskih občinah ter s tem povezanimi višjimi stroški dela in materiala ter več ročnega dela, saj na nekaterih površinah nista mogoči košnja in spravilo s traktorjem. Finančni vir za izvedbo varstvenih ukrepov delno zagotavlja pristojno ministrstvo (MOP) kot del javne službe ohranjanja narave zaradi ohranjanja ugodnega stanja kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in HT. Del sredstev JZ KPG dobi iz drugih proračunskih sredstev (osnovne plačilne pravice, OMD, sredstva SKZG RS), ki delno zadostujejo za pokrivanje materialnih stroškov. Kot nosilec KMG MID-a je upravičen do prejemanja plačil iz ukrepa KOPOP še pet let po vključitvi površin v operacijo, zato bo za nekatere površine prejel sredstva tudi do leta 2022. JZ KPG načrtuje vključitev v novo perspektivo SKP po letu 2020 v ustrezne ukrepe. Po letu 2022 bo JZ KPG iskal zainteresirane kmete za brezplačno rabo posameznih travniških površin pod naravovarstvenimi pogoji, s čimer bi se zmanjšali stroški upravljanja.

- varovanje vseh likovnih in tehničnih prvin stavbe, ki so ovrednotene kot del spomenika,
- omogočanje predstavitve celote in posameznih zaščiteneh elementov ter dostopnost javnosti v meri, ki ne ogroža varovanega spomenika in v 2. točki odloka naštetih posameznih elementov enote ter je opredeljena v odločbi o varstvu,
- prepoved posegov v vse plasti arheološkega spomenika razen pooblaščenim osebam s predhodnim pisnim soglasjem pristojnega zavoda,
- znotraj območja je prepovedano postavljanje objektov trajnega ali začasnega značaja, vključno z nadzemno in podzemno infrastrukturo ter nosilci reklam, razen v primerih, ki jih s predhodnim kulturnovarstvenim soglasjem odobri pristojni zavod,
- prepovedana je vožnja z motornimi vozili znotraj zaščitene območja, razen za potrebe vzdrževanja, raziskovanja in oskrbe.

Zavarovano območje je namenjeno:

- trajni ohranitvi kulturnih, arheoloških, arhitekturnih, krajinskih, likovnih in zgodovinskih vrednot,
- povečevanju pričevalnosti kulturnega spomenika,
- prezentaciji kulturnih vrednot spomenika in situ, v tisku in drugih medijih,
- učno-demonstracijskemu delu,
- znanstveno-raziskovalnemu delu.

Prioritete upravljanja z gradom Grad v obdobju 2020-2024 se nanašajo na zapisane varstvene režime kulturnega spomenika in zajemajo aktivnosti na podlagi ocene stanja v skladu s finančnimi, kadrovskimi in časovnimi možnostmi.

1. prioriteta. Prioriteta 1 zajema naslednje aktivnosti v programu v Tabeli 12: 13.1., 14.2., 14.3., 14.4.

Nanaša se na sanacijo in stalno vzdrževanje gradu in grajskega parka, nemoteno delo zaposlenih v JZ KPG in varen obisk ljudi, ki pridejo na ogled spomenika z razstavljenimi stalnimi zbirkami iz narave, kulture, zgodovine in umetnosti KPG, Prekmurja, Trideželnega parka in Naravnih parkov Slovenije. Drevesa v grajskem parku se starajo in ker so hkrati kulturni spomenik in življenjski prostor številnih vrst, zahteva vzdrževanje in obnova posebno pozornost, ki je bila doslej usmerjena pretežno v odstranjevanje v neurju porušenih dreves. Med nalogami JZ KPG v tem NUG je predvidena vsakoletna arboristična sanacija dreves ter nadomestne saditve po Načrtu vzdrževanja, Zelene površine grajskega parka gradu Grad, 2014, dr. Tanja Simonič Korošak. V obdobju NUG 2020-2024 bo potrebno iskati tudi rešitve povezane s prepovedjo vožnje z motornimi vozili zapisane v odloku in zlasti s parkiranjem vozil, ki ne sodijo pred pročelje gradu in v grajski park.

Za potrebe delovanja JZ KPG, ki upravlja s središčem za obiskovalce KPG v gradu Grad (14.2.), je zaradi povečanega obiska nujna ureditev večjega in svetlejšega prostora za potrebe informiranja in ozaveščanja obiskovalcev. V novem središču za obiskovalce bo mogoče bolje predstaviti območje parka in lokalne ponudnike, zlasti imetnike pravice do uporabe KBZ ter tako v večji meri prispevati k razvoju lokalnega prebivalstva v KPG. Zaradi varovanja objekta in varnosti nastanjenih gostov je nujna ureditev vhodnega portala z namestitvijo vhodnih vrat po načrtu in v soglasju z ZVKD RS, ki bo izdelan v 2019, izvedba je predvidena v 2020 in 2021 (14.3). V letu 2021 je zaradi dotrajanosti načrtovana prenova toaletnih prostorov za obiskovalce v pritličju palacija in preureditev primerno gibalno

oviranim osebam (14.4). Načrt za prenovo je že izdelan in pridobljeno KV soglasje za izvedbo, potrebno bo izvesti javno naročilo za izbor izvajalca del in izvedbo del.

2. prioriteta: Prioriteta 2 zajema naslednje aktivnosti v programu: 14.5.

JZ KPG za svoje delovanje na področju ozaveščanja in interpretacije narave potrebuje primernejše prostore v pritličju in nadstropju, ki jih je možno urediti nad kletnimi prostori, kjer varujemo netopirje. V teh prostorih bodo na domiselni arhitekturno-vizualni način vzpostavljene ekopedagoške in za splošno javnost privlačne instalacije z namenom učenja o delovanju ekosistemov, ekosistemskih koristih in biotski raznovrstnosti za lažje razumevanje o namenu ohranjanja narave v KPG. Dolgoročna vizija je na gradu v teh prostorih vzpostaviti učno okolje za vseživljenjsko učenje in usposabljanje vodnikov v KPG.

Za nadaljevanje obnove gradu je prednostna stabilizacija delov gradu, ki še niso bili statično sanirani, s čimer se ohranja kulturni spomenik pred nadaljnjim propadanjem in pri čemer se zagotovi ohranjanje kletnih prostorov za bivanje netopirjev, ki jih varujemo kot kvalifikacijske Natura 2000 vrste. K temu sodi tudi obnova obzidja nekdanjega "bergfrida", ki je v grajskem dvorišču in se ruši. Načrt statične sanacije tega dela bo končan v 2019 vključno s kulturnovarstvenimi pogoji in soglasjem ZVKD RS ter popisi del in projektantsko oceno vrednosti izvedbe gradbenih del in arheološkega nadzora. Izvedba statične sanacije je predvidena v 2023. Sočasno z izvedbo statične sanacije bo na zunanji strani gradu (JZ, S in SV trakta) potrebno urediti stabilizacijo brežin in odvodnjo strešne vode, ki sedaj zamaka temelje gradu.

3. prioriteta: Prioriteta 3 zajema naslednje aktivnosti v programu: 13. 2., 14.1., 14.5., 14.6.,

V to prioriteto sodi preučitev energetske obnove gradu v prostorih, ki se že ogrevajo in so v uporabi (delovni prostori JZ KPG, prostori središča za obiskovalce, spalnice in večnamenski prostori) ter ogrevanje novo obnovljenih prostorov v središču za interpretacijo Nature 2000 v KPG. V ta namen bo pripravljena projektna naloga in izvedba javnega naročila za pridobitev projektne dokumentacije v 2024 (14.1.). V tej povezavi bo potrebno iskati tudi rešitve za izsuševanje oz. hidroizolacijo zidov v pritličnih prostorih, ki so že v uporabi kot npr. črna kuhinja in Viteška dvorana.

Uspešni statični sanaciji S in SZ trakta gradu v 2023 (14.5.b) bo sledila izvedba notranje opreme in strojnih inštalacij v novem središču za Naturo 2000, za kar bo v letu 2022 potrebno pridobiti arhitekturni načrt z javnim naročilom (14.5.a) in izvesti javno naročilo za izbor izvajalca in izvedbo del v 2024 (14.5.c).

V 2023 je načrtovana ponovna preučitev PZI iz leta 2011, ki ga je izdelala ARREA in prilagoditev izvedbe sočasno z izvedbo statične sanacije S in SZ dela gradu (14.6.).

V soglasju z lastnikom gradu, Vlado RS in v skladu z gospodarno rabo, JZ KPG načrtuje del objekta nameniti tržni dejavnosti v skladu z Zakonom o javno-zasebnem partnerstvu. Ta bo dogovorjena v poslovnem načrtu in bo vključevala srečanja na področju naravoslovja, varstva narave in kulture na parkovni, regionalni in mednarodni ravni. Za to bo potrebno oblikovati kompetentni odbor, ki bo na podlagi poslovnega načrta določil rabo prostorov in pridobil projektno dokumentacijo za obnovo prostorov v nadstropju J in JZ trakta, vključujoč rešitev za sanacijo steklenega prizidka iz leta 2008 in

ureditev dvorane z gotskim portalom za dostop obiskovalcev ter ureditev prostorov v medetaži J trakta, kjer so trenutno prostori tehnične delavnice in zaposlenih v programu javnih del.

Skladno z dolgoročnim razvojem bo potrebno po letu 2024 razmišljati o selitvi opreme za košnjo in tehnične delavnice za izvajanje naravovarstvenih ukrepov na varovanih habitatih iz gradu na drugo lokacijo, npr. na učno kmetijo za teoretično in izkustveno učenje o rabi in ravnanju naravnih virov v kulturni krajini Goričko.

6.6. Projekti v izvajanju v obdobju 2020—2024.

Projekt »D2C – DaRe to Connect - podpiranje ekološke povezanosti Podonavske regije s povezovanjem območij Natura 2000 vzdolž Zelene vezi« - do 31.5.2021.

V projektu JZ KPG sodeluje kot pridružen partner in bo v projektu sodeloval z NP Őrség pri pripravi akcijskega načrta za upravljanje izbranih kvalifikacijskih Natura 2000 vrst na obeh straneh državne meje. Načrt bo vseboval seznam aktivnosti za povečanje povezljivosti habitatov ciljnih vrst za doseganje dolgoročnega čezmejnega varstva teh vrst. Morebitne materialne stroške JZ KPG bo financiral vodilni partner ali NP Őrség.

Projekt »Gorička krajina – Vzdrževanje kmetijske krajine za ptice in metulje na Goričkem« - do 30.11.2021.

V času izvajanja NUG se bo nadaljevalo s projektnimi aktivnostmi, med katerimi bodo prevladovali neposredni varstveni ukrepi na terenu in sklepanje pogodb o varstvu ciljnih Natura 2000 vrst in travniških HT.

Projekt »LIFE NATURAVIVA – Biodiverziteta – umetnost življenja« - do 31.8.2022.

Vrhunec projektnih aktivnosti bo med letoma 2020—2022 ko bo med drugim veliko aktivnosti namenjeno posrednim aktivnostim varstva narave in kulturne krajine. V projektu bo pripravljen načrt interpretacije KPG za usmerjanje obiska in s tem ohranjanje najvrednejših delov narave ter izvedene številne ozaveščevalne aktivnosti za različne ciljne skupine.

Projekt »Ureditev, obnovitev oz. vzpostavitev stoječih vod in potokov na Goričkem« - do 30.9.2023.⁵⁵

V načrtovanem projektu se bo izvajanje projektnih aktivnosti začelo istočasno z izvajanjem NUG. V projektu so načrtovani neposredni varstveni ukrepi za izboljšanje stanja štirih kvalifikacijskih Natura 2000 vrst (veliki pupek, hribski urh, močvirski krešič, vidra) vezanih na mokrišča in dva gozdna kvalifikacijska Natura 2000 HT (obrečno vrboje, jelševje in jesenovje ter ilirsko hrastovo-belogabrovje). Projekt bo predvidoma trajal 48 mesecev.

⁵⁵ op. Projekt v pripravi

6.7. Finančni načrt za izvajanje NUG v obdobju 2020—2024.

Izvajanje aktivnosti, opredeljenih v NUG, je odvisno od finančnih in kadrovskih realizacij. Viri financiranja programa NUG so:

- pristojno ministrstvo (MOP), ki zagotavlja sredstva za izvajanje javne službe ohranjanja narave;
- sredstva drugih ministrstev (MK), ki zagotavlja del sredstev za investicije v kulturni spomenik,
- druga proračunska sredstva, kot so APZ (programi javnih del), sredstva SKZG, sredstva iz podnebnega sklada in razpisi za financiranje materialnih stroškov in investicij,
- projektna sredstva (PS) za izvajanje projektnih aktivnosti;
- lastna sredstva (LS), ki jih JZ KPG z lastno dejavnostjo pridobi na trgu in v okviru izvajanja nalog javne službe varstva narave.

Podroben finančni načrt se opredeli v letnih programih dela, saj zaradi petletnega obdobja veljavnosti NUG ni mogoče zanesljivo oceniti in predvideti vseh virov in stroškov.

Pri izračunu stroškov dela je bila uporabljena povprečna urna postavka 17 EUR/efektivno uro, ki temelji na izračunu povprečne urne postavke zaposlenih, upoštevajoč vse obvezne dodatke, ki so strošek delodajalca. Za izračun ur je bilo upoštevano povprečje 1.760 delovnih ur na leto za polno zaposlitev, pri čemer je od letne kvote delovnih ur odšteto povprečje ur za letne dopuste in praznike. V aktivnosti 7.6. programa so v materialnih stroških zajeti splošni stalni stroški, kot so izdatki za elektriko, ogrevanje, zavarovanje objektov in drugi splošni obratovalni stroški.

V finančnem načrtu pri postavki projektna sredstva so zajeta sredstva že pridobljenih projektov in projekta v pripravi, ki se najkasneje zaključijo leta 2023, kar je razvidno iz zmanjšanja stroškov dela in stroškov materiala in storitev v rekapitulaciji stroškov.

Investicije v okviru dolgoročnega cilja 4 so odvisne od uspešnosti pridobivanja sredstev iz drugih proračunskih virov in morebitnih novih projektnih razpisov. Investicije, za katere finančna sredstva predvidoma zagotovi pristojno ministrstvo, so v letih 2023 in 2024 namenjena za nujno sanacijo dotrajane ogrevalne opreme (peč) in pisarniško-informacijske opreme.

Tabela 16. Predvidena finančna sredstva (FS) za izvedbo aktivnosti programa NUG glede na finančni vir in dolgoročni cilj

Finančni viri po ciljnih	MOP		LS		PS		DPS ⁵⁶		SKUPAJ	
	Ocena FS v EUR	%	Ocena FS v EUR	%	Ocena FS v EUR	%	Ocena FS v EUR	%	Ocena FS v EUR	%
Dolgoročni cilj 1	1.944.250	66,82	241.960	55,59	965.340	100,00	101.950	4,25	3.253.500	48,48
Dolgoročni cilj 2	677.170	23,27	85.300	19,60	0	0	8.200	0,34	770.670	11,48
Dolgoročni cilj 3	156.410	5,38	22.840	5,25	0	0	1.000	0,04	180.250	2,69
Dolgoročni cilj 4	131.750	4,53	85.150	19,56	0	0	2.290.000	95,37	2.506.900	37,35
SKUPAJ	2.909.580	100,00	435.250	100,00	965.340	100,00	2.401.150	100	6.711.320	100

Finančni viri pod postavko druga proračunska sredstva, kot so sredstva podnebnega sklada, sredstva SKZG in sredstva iz programov APZ so predvidena za izvedbo varstvenih in ozaveščevalnih nalog, medtem ko so sredstva MK predvidena kot vir investicij v grad.

Tabela 17. Predvideni stroški glede na vrsto stroška in dolgoročni cilj

Predvideni stroški po ciljnih	STROŠKI DELA		STROŠKI MATERIALA IN STORITEV		INVESTICIJE		SKUPAJ	
	Ocena v EUR	%	Ocena v EUR	%	Ocena v EUR	%	Ocena v EUR	%
Dolgoročni cilj 1	2.050.200	65,81	1.123.900	92,09	79.400	3,34	3.253.500	48,48
Dolgoročni cilj 2	703.970	22,60	64.700	5,30	2.000	0,08	770.670	11,48
Dolgoročni cilj 3	155.550	4,99	20.700	1,70	4.000	0,17	180.250	2,69
Dolgoročni cilj 4	205.700	6,60	11.200	0,92	2.290.000	96,40	2.506.900	37,35
SKUPAJ	3.115.420	100	1.220.500	100	2.375.400	100	6.711.320	100

⁵⁶ Postavka DPS zajema sredstva ZRSZ za programe APZ, sredstva Podnebnega sklada, sredstva SKZG, sredstva MK

Tabela 18. Predvidena finančna sredstva pristojnega ministrstva (MOP) glede na leto izvajanja programa NUG in vrsto stroškov

VRSTE STROŠKOV	Finančna sredstva MOP po letih (v EUR)					
	2020	2021	2022	2023	2024	skupaj
Stroški dela	388.000	450.900	515.800	525.000	556.130	2.435.830
Stroški materiala in storitve	71.800	74.500	76.300	91.050	79.700	393.350
Investicije	9.500	6.500	26.000	29.900	8.500	80.400
Investicije v grad	30.000	0	10.000	15.000	350.000	405.000
SKUPAJ	469.300	531.900	618.100	645.950	644.330	3.314.580

Tabela 19. Predvidena finančna sredstva drugih proračunskih sredstev glede na leto izvajanja NUG in vrsto stroška

VRSTE STROŠKOV	DPS po letih					
	2020	2021	2022	2023	2024	skupaj
Stroški dela (Program javnih del)	15.200	8.800	5.000	0	0	29.000
Stroški materiala in storitve (Podnebni sklad, sredstva SKZG ali druga sredstva)	14.000	20.150	16.000	16.000	16.000	82.150
Investicije (MK)	80.000	40.000	15.000	0	1.750.000	1.885.000
SKUPAJ	109.200	68.950	36.000	16.000	1.766.000	1.996.150

6.8. Kadrovski načrt za izvajanje NUG v obdobju 2020—2024.

Iz obsega nalog in aktivnosti v NUG je razvidno, da bo za uspešno realizacijo programa skozi celotno obdobje izvajanja NUG potrebno povečevati število zaposlenih za opravljanje nalog javne službe (tabela 20). JZ KPG bo prva tri leta izvajanja NUG kandidiral na javno povabilo ZRSZ za izvajalca javnih del ali drugih oblik zaposlitve, a je uspešnost pridobitve programov zelo negotova. Sorazmerno z zniževanjem zaposlovanja iz programov APZ, se bodo kadrovske potrebe nadomeščale s povečevanjem redno zaposlenih. Pri naravovarstvenem svetniku je z letom 2020 predvidena samo sprememba trajnosti zaposlitve (označeno v tabeli z *). Ob tem je v letu 2020 je načrtovana zaposlitev dodatnega delavca (naravovarstveni sodelavec V) za opravljanje varstvenih ukrepov na terenu (predvsem aktivnosti 1.2, 2.1, 2.2, 2.3), vzdrževanje opreme ter urejanju grajskega parka. Z letom 2024 se zaposli dodatnega delavca za izvajanje varstvenih nalog.

Povečanje števila naravovarstvenih nadzornikov je podrobneje analizirano v poglavju 6.2. Za izvajanje neposrednega nadzora v naravi in neposrednih varstvenih aktivnosti v okviru javne službe tudi zaradi povečevanja obiska v obdobju izvajanja NUG se spremeni trajnost zaposlitve pri enem (označeno v tabeli z *) od obstoječih nadzornikov in zaposli dodatna dva naravovarstvena nadzornika. Nadzor nad izvajanjem projektnih zavez, določenih v pogodbah o varstvu in skrbniškem varstvu še pet let po koncu trajanja projekta, bo glavna naloga enega od novih nadzornikov. S štirimi zaposlenimi nadzorniki se omogoči vsaj minimalni standard za izvajanje neposrednega nadzora v naravi na tako obsežnem območju močno fragmentiranih habitatov.

Tudi v prihodnjem obdobju je pričakovana rast števila obiskovalcev središča za obiskovalce KPG in gradu Grad, ki je v preteklem petletnem obdobju znašala med 5 in 10 %, zato je zaposlitev dodatnega vodnika v zavarovanem območju nujna za zagotavljanje delovanja središča za obiskovalce KPG, usmerjanja obiskovalcev v ZO ter ozaveščanja obiskovalcev. Podpore vodnikom do leta 2023 predstavljajo delavci iz programov APZ.

Za učinkovito in uspešno opravljanje vseh varstvenih, upravljaljskih in nadzornih nalog se z letom 2021 zaposli koordinator, katerega naloge obsegajo tako pomoč pri splošnih nalogah, kot je pomoč pri finančnem poslovanju, kot tudi ozaveščanje in pomoč v središču za obiskovalce. Med najpomembnejšimi nalogami koordinatorja bo razvoj in promocija kolektivne blagovne znamke KPG preko osebnega sodelovanja s ponudniki ter organizacija gostovanj ponudnikov pri prireditvah drugih ZO.

Z razvojem parka in s pridobivanjem večjih evropskih sredstev za projekte, so nekateri zaposleni dobili dodatne naloge, zadolžitve in odgovornosti, zato se je količina, zahtevnost dela tem zaposlenim znatno povečala. Dva delavca se zato v letu 2022 prerazporedi na delovna mesta, ki ustrezajo nalogam in zadolžitvam, ki jih opravljata.

Z letom 2024 se v JZ KPG za učinkovitejše opravljanje nalog vzpostavijo štiri organizacijske enote:

- **služba za ohranjanje narave**, ki bo pristojna predvsem za naravovarstvene in upravljavske naloge ter izvajanje projektov s ciljem ohranjanja narave, biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti;
- **nadzorna služba**, ki bo pristojna za opravljanje neposrednega nadzora v naravi;
- **služba za ozaveščanje in trajnosti razvoj**, ki bo pristojna za ozaveščanje in izvajanje naravi prijaznega obiska KPG, upravljanje središča za obiskovalce, spodbujanje razvoja v okviru kolektivne blagovne znamke in kulturno-varstvene naloge;
- **splošna služba**, ki je podpora vsem trem službam in je nujna za uspešno izvajanje vseh, nadzornih, varstvenih in upravljavskih nalog.

Notranja reorganizacija JZ KPG bo izboljšala učinkovitost dela ter prerazporeditev odgovornosti in organizacijo na vodje služb. Ob pričakovanem povečanem obsegu nalog in aktivnosti bo notranja organizacija omogočila boljše pogoje za izvedbo nalog.

V tabelah 20 in 21 so prikazane obstoječe redne in projektne zaposlitve ter predvidene dodatne (načrtovane) redne in projektne zaposlitve. V petletnem obdobju izvajanja NUG se bo število zaposlenih iz 12,5 postopno povečalo na 19 redno zaposlenih s polnim delovnim časom.

Tabela 20. Kadrovski načrt za izvajanje programa NUG v obdobju 2020—2024 (z belo barvo so označena obstoječa DM, z modro barvo nove zaposlitve).

Naziv DM	Izhodiščno stanje zasedenih DM na dan 31. 12. 2019	Predviden o številu zasedenih DM leta 2020	Predvideno število zasedenih DM leta 2021	Predvideno število zasedenih DM leta 2022	Predvideno število zasedenih DM leta 2023	Predvideno število zasedenih DM leta 2024	Trajanje zaposlitve	Finančni viri
Direktor	1	1	1	1	1	1	dol. čas	MOP, nejavni viri
SLUŽBA ZA OHRANJANJE NARAVE								
Visoki naravovarstveni svetnik	1,5	1,5	1,5	2	2	2	ned. čas	MOP, nejavni viri
Naravovarstveni svetnik	1	1	1	1	1	1	ned. čas*	MOP, nejavni viri
Naravovarstveni sodelavec V		1	1	1	1	1	ned. čas	MOP, nejavni viri
Višji naravovarstveni svetovalec						1	ned. čas	MOP, nejavni viri
NADZORNA SLUŽBA								
Naravovarstveni nadzornik I	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP, nejavni viri
Naravovarstveni nadzornik II	1	1	1	1	1	1	ned. čas*	MOP, nejavni viri
Naravovarstveni nadzornik III			1	2	2	2	ned. čas	MOP, nejavni viri
SLUŽBA ZA OZAVEŠČANJE IN TRAJNOSTNI RAZVOJ								
Višji naravovarstveni svetovalec ⁵⁷	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP, nejavni viri
Vodnik v zavarovanem območju III	1	2	2	2	2	2	ned. čas	MOP, nejavni viri
Vodnik v zavarovanem območju V	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP, nejavni viri
SPILOŠNA SLUŽBA								

⁵⁷ Z dnem 1.1.2022 napredovanje v naziv Naravovarstveni svetnik

	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP, nejavni viri
Samostojni svetovalec VII/2 ⁵⁸	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP, nejavni viri
Finančnik VII/2 (I)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP, nejavni viri
Koordinator VII/1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP, nejavni viri
Tehnični delavec V (I)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP, nejavni viri
Hišnik – ekonom V	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ned. čas	MOP, nejavni viri
Skupaj	12,5	14,5	16,5	18	18	19						
Program javnih del in druge oblike zaposlitev ⁵⁹	4	2	1	1	1	1	1	1	1	1	dol. čas (8 mes./leto)	Drugi javni viri, nejavni viri

Tabela 21. Projektne zaposlitve v obdobju izvajanja NUG.

Izhodiščno stanje zasedenih DM na dan 31. 12. 2019	Izhodiščno stanje zasedenih DM na dan 31. 12. 2019	Predvideno število zasedenih DM leta 2020	Predvideno število zasedenih DM leta 2021	Predvideno število zasedenih DM leta 2022	Predvideno število zasedenih DM leta 2023	Predvideno število zasedenih DM leta 2024	Trajanje zaposlitve	Finančni viri
Naravovarstveni sodelavec V	1	1	1				dol. čas	Projektna sredstva (100 %)
Naravovarstveni sodelavec III	3	3	2				dol. čas	Projektna sredstva (100 %)
Naravovarstveni sodelavec III	1	1	1	1			dol. čas	Projektna sredstva (70%), lastna sredstva (30%)
Samostojni strokovni sodelavec VII/2		1	1	1	1		dol. čas	Projektna sredstva (100 %) ⁶⁰
Naravovarstveni svetovalec		1	1	1	1			

⁵⁸ Z dnem 1.1.2022 napredovanje v naziv Analitik VII/2

⁵⁹ Zaposlitve iz programov javnih del so sezonske (pretežno med mesecema april-oktober) in zato niso zajete v stanju na dan 31.12.

⁶⁰ Zaposlitvi načrtovani v projektu v pripravi

7. PODROBNA VSEBINSKA IN PROSTORSKA OPREDELITEV VARSTVENIH REŽIMOV

7.1. Pravni okvir za določitev varstvenih režimov

Uredba v 8. členu določa, da se varstveni režimi podrobneje opredelijo in umestijo v prostor v načrtu upravljanja parka. Konkretizacija varstvenih režimov se podrobneje določi za ogrožene in mednarodno varovane vrste in habitate, za katere pripravljavci NUG na podlagi dostopnih podatkov ocenjujejo kot prioritarno potrebo po podrobnejši opredelitvi režimov glede na razpoložljivost podatkov o razširjenosti vrst in habitatov ter kadrovskih in finančnih zmožnostih. V času izvajanja NUG se na območjih varstvenih režimov ohranja ugodno stanje ohranjenosti vrst in HT z izvajanjem varstvenih režimov. Režimi so konkretizirani na podlagi dostopnih podatkov in znanih dejstev o razširjenosti vrst in HT glede na stanje v letu 2018. Nova spoznanja tekom izvajanja NUG lahko vplivajo na spremembe režimov in območij režimov, zato se karte nanašajo na stanje in spoznanja na dan 31.12.2018.

7.2. Podrobna vsebinska in prostorska opredelitev varstvenih režimov

8. člen uredbe določena varstveni režime »Na območju parka se ne izvajajo posegi, opravljajo dejavnosti ali se ne ravna v obsegu in na način, ki bi lahko ogrozil namen ustanovitve parka oziroma škodljivo vplival na naravne vrednote v taki meri, da bi se bistveno spremenile tiste lastnosti, ki so pomembne za njihovo ohranitev, biotsko raznovrstnost in krajinsko pestrost v parku ter pomembneje ogrožal njegovo ekološko, biotsko ali krajinsko vrednost, zlasti pa ni dovoljeno«:

7.2.1. Podrobna opredelitev in umestitev v prostor varstvenega režima »... zlasti pa ni dovoljeno posegati v življenjske prostore ogroženih oziroma mednarodno varovanih rastlinskih in živalskih vrst na način, ki bi poslabšal njihovo ugodno stanje«.

7.2.1.1. Grmičasti dišeči volčin (*Daphne cneorum* L.)

V prilogi 2.1 so označena območja, trenutno (za obdobje 5 let) prepoznana kot rastišča rastlinske vrste grmičasti dišeči volčin (pretežno gozdni robovi), kjer ni dovoljeno izvajati kmetijskih in vzdrževalnih del, pri katerih bi prišlo do popolnega uničenja vseh rastlin oz. mora nedotaknjeno ostati vsaj 30 % rastišča in se more delo izvajati na način, ki ne obsega agresivnega mulčanja, pri katerem bi prišlo do poškodb koreninskega sistema.

7.2.1.2. Gorski narcis (*Narcissus poeticus* L.)

Na karti v prilogi 2.2 so označena območja, prepoznana kot najpomembnejša rastišča zavarovane rastlinske vrste gorski narcis in kjer ni dovoljena uporaba anorganskih gnojil ali gnojenje z organskimi gnojili s količino večjo kot 40 kg/ha, saj to povzroči izginotje te vrste.

7.2.1.3. Smrdokavra (*Upupa epops*)

Za ohranjanje stanja zavarovane vrste živali in kvalifikacijske Natura 2000 vrste smrdokavra ni dovoljeno izsekati oz. odstraniti sadnega drevja z znanimi gnezdilnimi dupli smrdokavre, ki so prikazana v prilogi 2.3. Odstranitev drevesa je mogoče le v primeru, ko drevo ogroža zdravje ali premoženje ljudi, vendar šele po predhodnem dogovoru z JZ KPG. V tem primeru mora lastnik izvesti izravnalni ukrep namestitve primerne gnezdilnice za smrdokavro, ki se jo namesti na mesto, ki ga lastnik določi skupaj z JZ KPG.

7.2.1.4. Vodomec (*Alcedo atthis*)

Na karti v prilogi 2.4 so označena območja, prepoznana kot najpomembnejša območja za zavarovano vrsto vodomec, kjer ni dovoljeno utrjevati brežin s kamnometi, betonskimi utrditvami in drugimi načini utrjevanja brežin, zaradi katerih bi prišlo do uničenja gnezditvenega habitata. V primeru uničenja

gnezditvenega habitata zaradi varovanja javne infrastrukture, mora izvajalec del zagotoviti ustrezen gnezditveni habitat za to vrsto v neposredni bližini uničenega habitata.

7.2.1.5. Bičja trstnica (*Acrocephalus schoenobaenus*)

Na karti v prilogi 2.5 sta označeni območji, prepoznani kot najpomembnejši območji za zavarovano in kvalifikacijsko Natura 2000 vrsto bičja trstnica, zato tam ni dovoljeno izsekavati več kot 10 % obstoječih posamičnih dreves (belih vrb) ali grmišč (pretežno bele in pepelnatosive vrbe) znotraj varstvenega območja. Prav tako na območju ni dovoljeno za več kot 20% zmanjšati obseg visokega šašja oziroma morajo biti posegi izvedeni tako, da se košnja šašja opravi mozaično pri čemer se ohrani vsaj 70 % sklenjenega obsega visokega šašja (predeli visokega šašja so označeni na karti v prilogi 2.5).

7.2.1.6. Hribski škrjanec (*Lullula arborea*)

Na karti v prilogi 2.6 so označena območja, prepoznana kot najpomembnejša območja za zavarovano in kvalifikacijsko Natura 2000 vrsto hribskega škrjanca, zato tam ni dovoljeno zmanjšanje varovanih travniških habitatov kot prehranjevalnega habitata hribskega škrjanca za več kot 15-20 % na posamezno območje.

7.2.1.7. Netopirji (*Chiroptera*)

Na karti v prilogi 2.7 so s točkami označene stavbe, ki so prepoznane kot zatočišča, kotišča ali počivališča (v nadaljnjem besedilu: zatočišča) zavarovanih vrst netopirjev, predvsem navadnega netopirja (*Myotis myotis*) in malega podkovnjaka (*Rhinolophus hipposideros*). Na teh točkah zaradi varstva netopirjev ni dovoljeno popolnoma zamrežiti preletnih odprtin. Zaradi preprečevanja dostopa drugih prosto živečih živali v stavbe se lahko namesti ustrezna varovala, kot so polkne ali ustrezne rešetke, ki netopirjem omogočajo normalen dostop do zatočišč. Prav tako v okolico stavb, v katerih so znana zatočišča netopirjev, ni dovoljeno nameščati svetilk za namene osvetljevanja stavb z zatočišči tako, da bi svetila osvetljevala preletne odprtine. Svetila, nameščena za osvetljevanje stavb, prepoznanih kot zatočišča netopirjev, se morajo med 23. uro zvečer in 5 uro zjutraj ugašati.

7.2.1.8. Puščavnik (*Osmoderma eremita*)

Na karti v prilogi 2.8 so označena območja z drevesi vrste bela vrba (*Salix alba*), ki bila prepoznana kot habitat zavarovane in kvalifikacijske Natura 2000 vrste puščavnik. Na posameznem območju ni dovoljeno zmanjšati števila dreves za več kot 10 % dreves ter pri čemer se ne sme ustvariti vrzel brez dreves v radiju večjem od 250 m zračne razdalje. Odstranitev dreves je mogoča le v primeru ogrožanja zdravja ali premoženja ljudi, pri čemer se mora obvestiti JZ KPG.

7.2.2. Podrobna opredelitev in umestitev v prostor varstvenega režima »... zlasti pa ni dovoljeno posegati v habitatne tipe, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju tako, da bi se krnila njihova ekosistemska vrednost in funkcija ali povzročila fragmentacija sklenjenih površin«.

7.2.2.1. Na karti v prilogi 2.9 (območja A-J) so označena območja, ki so prepoznana kot najpomembnejša območja varovanih travniških kvalifikacijskih Natura 2000 HT in na katerih je zaradi ohranjanja njihove ekosistemske vrednosti in funkcije prepovedano na več kot 20 % znotraj posameznega območja spremeniti rabo kot je sprememba travnikov v njive ali spremeniti namembnost zemljišča kot je sprememba kmetijskega zemljišča v stavbno zemljišče. Na karti so označene travniške površine s kvalifikacijskimi Natura 2000 HT, za katere prednostno velja ta varstveni režim.

7.2.3. Podrobna opredelitev in umestitev v prostor varstvenega režima »... zlasti pa ni dovoljeno izvajati ukrepe, ki bi spreminjali vodni režim, obliko struge ali stanje priobalnih zemljišč tako, da se poslabšajo ekološke razmere, razen za potrebe oskrbe s pitno vodo, za varstvo pred škodljivim delovanjem voda ter za potrebe kmetijstva na način, ki v največji možni meri ohranja ugodne ekološke

razmere«.

Na karti v prilogi 2.10 so označena območja vodotokov, ki so prepoznana kot najpomembnejša območja za ohranjanje ugodnih ekoloških razmer za zavarovane in varovane habitate in vrste, zato na teh območjih ni dovoljeno utrjevati brežin s kamnometi, betonskimi utrditvami in drugimi nesonaravnimi načini utrjevanja brežin, razen na območjih cestne in železniške infrastrukture, kot so mostovi za zagotavljanje varnosti in zdravja uporabnikov cest, na dolžini največ 100 m absolutne dolžine struge.

7.2.4. Podrobna opredelitev in umestitev v prostor varstvenega režima »... zlasti pa ni dovoljeno ograjevati zemljišča izven naselij tako, da bi to preprečilo ali bistveno otežilo migracijo prosto živečih živali razen, kadar je ukrep namenjen preprečitvi škode, ki jo povzroča divjad«.

7.2.4.1. Varstveni režim velja na celotnem območju KPG. Pri ograjevanju kmetijskih, gozdnih ali vodnih zemljišč zaradi preprečitve škode, ki jo povzroča divjad, je ograjevanje treba izvesti tako, da ne vključuje ograjevanje dovoznih poti, kolovozov, vlak ali dostopa do vodnih virov, s čimer se ohranja možnost migracije prosto živečih živali.

7.2.5. Podrobna opredelitev in umestitev v prostor varstvenega režima »... zlasti pa ni dovoljeno izkoriščati mineralne surovine na način, ki ogroža naravne vrednote oziroma življenjske prostore ogroženih oziroma mednarodno varovanih rastlinskih in živalskih vrst«.

7.2.5.1. NV Sotinski breg (EŠ 7531).

Na karti v prilogi 2.11 prikazano območje, kjer zaradi varstva NV državnega pomena geomorfološke zvrsti (krajinsko in geomorfološko pomemben hrib na skrajnem severnem delu Goriškega, ob meji z Avstrijo) pri izkoriščanju mineralne surovine tehnični kamen – filitni skilavec v pridobivalnem prostoru Sotina 3 (Ur. list RS, št. 60/18) ni dovoljeno izkoriščati mineralne surovine v nasprotju z naravovarstvenimi smernicami ZRSVN številka 4-III-872/2-O-17/MB z dne 1. septembra 2017.

7.2.5.2. NV Grad – nahajališče bazalta in piroklastitov (EŠ 7338).

Na karti v prilogi 2.12 je prikazano območje okoli centroida, kjer zaradi varstva NV državnega pomena geološke zvrsti (nahajališče olivinovih nodul v bazaltu in piroklastitih v opuščnem kamnolomu severno od Grada na Goriškem), ni dovoljeno na kakršen koli način posegati v steno opuščnega kamnoloma, razen v primeru, ko bi stena predstavljala nevarnost za življenje in zdravje obiskovalcev NV ob predhodno pridobljenih naravovarstvenih smernicah za sanacijo stene, organizacije pristojne za ohranjanje narave. Ob tem zaradi varnosti obiskovalcev in varstva NV ni dovoljeno plezati po steni kamnoloma.

7.2.6. Podrobna opredelitev in umestitev v prostor varstvenega režima »... zlasti pa ni dovoljeno zunaj območij naselij prirejati športne, kulturne in druge javne prireditve izven za to določenih območij«.

7.2.6.1. Varstveni režim velja na celotnem območju KPG. Območje naselja obsega le zemljišča, namenjenih pozidavi. Dovoljeno je prirejati športne, kulturne in druge javne prireditve na območju naselij ali na, v prostorskih aktih, za te namene določenih območjih izven območij naselij, kot so rekreacijske površine.

Za javne prireditve na območju kmetijskih, gozdnih ali vodnih zemljišč in pri katerih ne gre za javno prireditev vožnje z vozili na motorni pogon v naravnem okolju, je izjemoma dovoljeno prirejati javne prireditve v največ 25 metrskem pasu od območja naselja⁶¹ ali za te namene določenih površin.

Izjema so rekreacijske prireditve, kot so pohodi, tekaške prireditve ali vodenja po naravi, kjer prireditev poteka na širšem območju, zato se te prireditve izvajajo na območju utrjenih poti v naravi.

⁶¹ Zakon o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17) določa, da je »naselje je območje obstoječega naselja, ki obsega zemljišča, pozidana s stanovanjskimi in drugimi stavbami ter gradbeno-inženirskimi objekti in pripadajočimi površinami, potrebnimi za njihovo uporabo, ter javne površine. Naselje tvori skupina najmanj desetih stanovanjskih stavb. Naselja se med seboj razlikujejo po funkciji in vlogi v omrežju naselij ter velikosti, urbanistični ureditvi in arhitekturi.«

7.2.7. Podrobna opredelitev in umestitev v prostor varstvenega režima »... zlasti pa ni dovoljeno zunaj območij naselij taboriti, postavljati šotore ali bivalne prikolice oziroma druga začasna bivalna vozila izven za to določenih območij«.

7.2.7.1. Varstveni režim velja na celotnem območju KPG. Tako ni dovoljeno taboriti, postavljati šotore ali bivalne prikolice oziroma druga začasna bivalna vozila v radiju večjem od 25 m od najbližje stavbe⁶² na zasebnem zemljišču tudi ob predhodnem soglasju lastnika zunaj območju naselij. Za javne površine se uporabljajo določbe področnega zakona o javnem redu in miru.

7.2.9. Podrobna opredelitev in umestitev v prostor varstvenega režima »... zlasti pa ni dovoljeno sproščati gensko spremenjene organizme v okolje«.

7.2.9.1. Varstveni režim velja na celotnem območju KPG. Sproščanje se nanaša na namerno vnašanje, sproščanje ali širjenje genetsko spremenjenih organizmov v okolje. Na celotnem območju KPG velja prepoved teh dejanj z genetsko spremenjenimi organizmi v okolju.

⁶² Stavba je objekt, v katerega lahko človek vstopi in je namenjen njegovemu stalnemu ali začasnemu prebivanju, opravljanju poslovne in druge dejavnosti ali zaščiti ter ga ni mogoče prestaviti brez škode za njegovo substanco in je vpisana v kataster stavb.

8. VARSTVENE IN RAZVOJNE USMERITVE PO DEJAVNOSTIH

V tem poglavju so navedene splošne in podrobne varstvene usmeritve ter razvojne usmeritve po dejavnostih, katerih implementacija v vsakodnevno dejavnost kot tudi vključevanje v pripravo različnih področnih predpisov in programov se naj v največji možni meri izvaja. Z vključevanjem teh usmeritev bodo naravovarstveni in razvojni cilji zavarovanega območja doseženi v večji meri.

Pri dejavnostih se naj upoštevajo usmeritve in določbe, opredeljene v drugih programskih in pravnih aktih kot so: PUN 2015-2020, NUV II, Zakon o lovstvu in divjadi, Zakon o vodah, Uredba o navzkrižni skladnosti, GGN, RGN itd.

8.1. Kmetijstvo

Kmetijstvo kot glavna in ključna dejavnost tudi za ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti se naj izvaja na trajnosten način z raznoliko rabo zemljišč, ohranjanjem deleža travinja in preusmerjanjem kmetij na sonaravno in ekološko kmetijstvo.

Pri kmetijski dejavnosti se naj upoštevajo naslednje usmeritve:

- Ohranja in spodbuja se mešano kmetijstvo, ki ohranja raznoliko rabo zemljišč in značilne krajinske elemente (mejice, mlake, glavate⁶³ in kokučaste vrbe) z naravi prijaznejšimi metodami kmetovanja kot je zmanjšanje uporabe insekticidov, uporaba hlevskega gnoja ali komposta namesto umetnih gnojil.
- Spodbuja se ekstenzivna paša z nizko obtežbo in časovno omejenostjo ali paša v obliki čredink, pri čemer na pašnih površinah naj ne bo znakov prepašenosti.
- Ohranjajo, s pomladitveno rezjo in odstranjevanjem bele omele obnavljajo ter na novo vzpostavljajo, se naj visokodebelni travniški sadovnjaki.
- Spodbuja se pridelava starih sort kulturnih rastlin in reja avtohtonih pasem rastlinojedih domačih živali, pri čemer se naj ne vnaša potencialnih tujerodnih invazivnih vrst.
- Na naravovarstveno pomembnih površinah v državni lasti (prednostno na območjih NV, nahajališčih zavarovanih in varovanih vrst) se naj zagotavlja ustrezno prilagojeno kmetijsko rabo z ohranjenjem travnikov in ekstenzivno rabo teh površin.
- Mulčanje travnikov kot oblika vzdrževanja naj se ne izvaja prednostno oz. se naj izvaja izven obdobja razmnoževanja travniških živali (tj. po 15. septembru).
- Spodbuja se raba travnikov na način, da je čas in število košenj prilagojeno tipu travnika, prednostno se kosi s strižno ali diskasto kosilnico ter se spodbuja spravilo sena v obliki senenih bal obdanih z vrvico ali mrežo.
- Spodbuja se predelava kmetijskih pridelkov v živila z namenom povečanja dodane vrednosti in višjega dohodka pridelovalcev pri čemer v promocijo kolektivne blagovne znamko KPG vključijo izdelki posestev in obratov, ki preverjeno prispevajo k ohranjanju narave in krajine.
- Na območjih agrooperacij (komasacij in agromelioracij) se naj premena travnikov v njive izvaja le na v postopku dogovorjenih površinah, pri čemer se naj ohranjajo naravovarstveno pomembni travniki na isti lokaciji.
- Za namene namakanja vrtov in kmetijskih kultur naj se padavinska voda zbira iz streh ali v zbiralnike vode na kmetijskih zemljiščih in ne z zadrževanjem na tekočih vodah.
- Za blaženje vplivov podnebnih sprememb (suša, veter) se spodbuja ohranjanje obstoječih in sajenje novih mejic zlasti na večjih njivskih kompleksih v dolinah te ob strugah reguliranih potokov in jarkih.

⁶³ Glavate vrbe je značilna oblika vrb, ki jo ob obrezovanju dobijo vrbe vrst bela vrba (*Salix alba*) ali beka (*Salix viminalis*)

8.2. Gozdarstvo

Gozdarstvo naj še naprej temelji na sonaravnem gospodarjenju z gozdom. Učinkovitost gospodarjenja se lahko poveča le s povezovanjem gozdnih posestnikov za namen skupnega enotnega gospodarjenja z gozdom oziroma z zaokroževanjem razdrobljene posesti v večje gozdne parcele. ZGS spremlja stanje gozdov in usmerja njihov razvoj s pripravo gozdno-gojitvenih načrtov.

Pri gozdarjenju se upoštevajo naslednje usmeritve:

- Spodbujajo se ukrepi v gozdnogospodarskih načrtih za ohranjanje biotske raznovrstnosti v gozdovih (npr. načrtno ohranjanje dreves z dupli).
- Ohranjajo se gozdne jase, mlake in močvirna povirja.
- Na območju naravnih vrednot naj se ne skladišči lesnih sortimentov in naj se ta usmeritev zapiše v posamezne gozdnogospodarske in pozneje gozdno-gojitvene načrte.
- Ohranjajo se gozdni robovi oz. se preprečujejo posegi, ki bi zmanjšali varovalne in ekosistemske lastnosti gozdnega roba.
- Gospodarjenje z gozdovi ob vodnih telesih naj se izvaja tako, da se ohranja zastrtost krošenj nad 80 % (še posebej v pribrežnem pasu (do 15 m).
- Ohranjajo in vzdržujejo ter po potrebi obnavljajo se gozdne učne poti.
- Spodbuja se izobraževanje lastnikov in najemnikov gozdov o ohranjanju vrst in habitatov ter o sonaravnem gospodarjenju z gozdovi, pri čemer se lahko navežejo na že obstoječa izobraževanja ZGS.
- Ohranja naj se mejice ali pasove dreves med posameznimi gozdnimi območji kot ekološke koridorje za migracije zavarovanih vrst živali, kot so netopirji.
- V gozdnogospodarske načrte naj se vključi tabela z zemljišči in parcelnimi številkami, na katerih raste dišeči grmičasti volčin, zavarovana rastlinska vrsta, ki raste na gozdnih robovih, z usmeritvami za njeno varovanje.
- Inventarizirajo se naj rastišča redkih in ogroženih rastlinskih vrst in vrst gliv.
- Spodbuja se lastnike gozdov, da se vključijo v pogodbeno varstvo habitatnih dreves za namene ohranjanja zavarovanih in kvalifikacijskih Natura 2000 vrst.
- Spodbuja se razvoj inovativnih produktov iz lesa in gozdnih dobrin.

8.3. Lovstvo

Lovstvo je na območju parka usmerjeno v odlov visoke parkljaste divjadi in v lov na vzrejeno poljsko perjad. Priložnost se kaže tudi v ohranjanju habitatov lovne divjadi, ki je hkrati tudi življenjsko okolje varovanih vrst. Lovski čuvaji so lahko tudi vodniki obiskovalcev pri ogledovanju narave in spremljevalci stanja v naravi.

Pri lovstvu se upoštevajo naslednje usmeritve:

- Za zmanjševanje pritiska rastlinojede divjadi na kmetijske površine za pridelavo kulturnih rastlin se spodbuja vzdrževanje ekstenzivnih travnikov in zmanjševanje obsega travniških površin v zaraščanju.
- Vzdrževanje ekstenzivnih travnikov, v upravljanju lovskih družin, za namene paše divjadi naj se ne mulča, ampak kosi. Odkošena biomasa naj se posuši in uporabi za zimsko krmljenje divjadi.
- V gozdu se naj ohranjajo in po potrebi vzpostavljajo nove jase za pašo divjadi, ki se jih ne mulči, ampak kosi. Odkošeno biomaso naj se posuši in uporabi za zimsko krmljenje divjadi.

8.4. Ribišтво

Ribištvo se naj prednostno ohranja kot ljubiteljsko-rekreativna dejavnost, ki je vezana predvsem na upravljanje z ribami v zadrževalnikih in večjih vodotokih. Pri tem se naj upoštevajo varstvene usmeritve, ki zagotavljajo trajnost dejavnosti.

Pri ribištvu se upoštevajo naslednje usmeritve:

- Vodna telesa naj bodo zgrajena na način, ki preprečuje pobeg obstoječih tujerodnih vrst rib iz ribnikov v vodotoke ob poplavah ali ob izpustih vode.
- Izvaja naj se le ekstenzivno in pol intenzivno ribogojstvo.
- Ribolovni režim naj se prilagaja življenjskim ciklom živali (predvsem drsti rib in gnezdenju ptic).
- Zajezitev vodotokov v zadrževalnike za komercialno vzrejo rib in namakanje naj se ne izvaja.
- Inventarizirajo se naj ribje vrste, predvsem na območju NV.
- Dopolnilna vlaganja za potrebe izvajanja športnega ribolova se izvajajo z vlaganjem avtohtonih vrst rib v ribolovne revirje.
- Odstranijo se naj tujerodne vrste rib in rakov.
- V primeru prisotnosti tujerodnih vrst rib se naj izvaja stalni monitoring z ovrednotenjem vpliva teh vrst na avtohtone populacije v vodotoku ter sproti predlaga prilagoditve ribiškega upravljanja.
- V ribiško-gojitvenih načrtih se naj določijo ribolovna mesta na območju NV.
- Na vodnih zadrževalnikih, ki imajo status NV, se ne dovoli ribolov z vodenimi čolni (usmeritve se naj vgradi v ribiško-gojitvene načrte).
- Spodbuja se urejanje ribnikov, namenjenih za prehrano vidre, za zmanjševanje škod na ribogojnih območjih.

8.5. Upravljanje z vodami

Upravljanje z vodami naj temelji na ohranjanju naravnih strug potokov in rek, posegi v vodni in obvodni prostor se naj izvajajo na sonaraven način, ki v največji meri upošteva naravne procese. Za varstvo vrst in izboljšanje stanja kakovosti voda se upoštevajo tudi usmeritve v skladu z NUV II in varstvene cilje po PUN 2015-2020.

Pri upravljanju z vodami se upoštevajo naslednje usmeritve:

- Ohranjajo se naravne struge potokov, obstoječih mlinščic ter jezovnih zgradb.
- Ohranjajo se naravne plitvine, sipine, erodirane brežine, ostanki mrtvic in nekdanjih strug ter se omogoča vodna dinamika.
- Ohranja se naj obseg poplavnih površin, ki v času visokih voda predstavljajo razlivno območje, zato se tam omeji gradnja.
- Ohranjajo se lesna zarast in ekstenzivno rabljeni travniki ob potokih.
- Ohranjajo ali obnovijo se migracijske poti vodnih in obvodnih živali (tako s sanacijo prečnih objektov v strugi vodotokov kot z zasaditvijo obrežne zarasti).
- Morebitno povečanje pretočnosti struge se naj izvede tako, da se izboljša morfološko stanje struge (povečanje površine vodotoka z razširitvijo struge, okljuki),
- Sklepajo se naj dogovori o uravnavanju nihanja vode v zadrževalnikih, pri čemer se naj upošteva poplavno varnost, drst rib in ohranjanje obrežnih habitatov.
- Posebna pozornost naj velja sonaravnemu urejanju strug s preprečevanjem spiranja in ohranjanjem/vzpostavljanjem samočistilne sposobnosti voda ob izvajanju komasacij, izkopih novih jarkov in obnovi vtokov obstoječih jarkov v tekoče vode.

- Na melioracijskih sistemih se naj izvajajo ekoremediacije.
- Vaške mlake se naj ohranjajo kot habitat za dvoživke, zato se naj obnavljajo in pri čemer se vanje naj ne naseljuje rib.
- Čistilne naprave naj se gradijo na robovih naselij, kjer bodo pod nadzorom in ne v odprti krajini ob tekočih vodah.

8.6. Usmeritve za rabo naravnih virov

Raba naravnih virov se v KPG kaže predvsem kot priložnost za oskrbo prebivalcev z gradbenim materialom in oskrbo z vodo. Uvajanje novodobnih alternativnih virov energije lahko prispeva k varčevanju fosilnih goriv in k zmanjševanju vplivov podnebnih sprememb. Primerna raba naravnih virov lahko prispeva tudi k ohranjanju kulturnih spomenikov (mlinov) in ohranjanju biotske raznovrstnosti.

Pri rabi naravnih virov se upoštevajo naslednje usmeritve:

- Odvzem mineralnih in termo-mineralnih voda mora biti okolju in naravi prijazen (sanacija obstoječih vrtin, kjer je prisotno izhajanje plina ter čiščenje odplak).
- Spodbuja se določitev vodovarstvenih pasov pri zajetjih pitne vode, ki so lahko v rabi kot ekstenzivni travniški habitati.
- Spodbuja se naravi in okolju prijazna raba vodne sile na vodotokih z vzdrževanjem jezov in ohranjanjem mlinščic.
- Geološke naravne vrednote (opuščeni kopi in kamnolomi) se naj uredijo za obisk in predstavitev naravnih procesov in sestavo zemeljske skorje – »Geotočke Goričko« - za interpretacijo geološke zgodovine območja;⁹
- Na objektih se spodbuja namestitve in raba sončnih kolektorjev in sončnih celic za napajanje.
- Spodbuja se nadaljnji razvoj tehnologij za uporabo biomase s travnikov kot vir ogrevanja objektov objektov ali za prehrano domačih živali.
- Spodbuja oz. vzdržuje se le bioplinarne, ki kot vir energije uporabljajo izključno travno biomaso, biološke odpadke iz gospodinjstev (ne kmetijskih pridelkov) ali v manjši meri gnoja znotraj istega kmetijskega gospodarstva (zaprt krog).

8.7. Turizem

Turizem je tako kot drugod po Sloveniji v porastu tudi na območju KPG, pri čemer se spodbuja predvsem organizirane, trajnostne in naravi prijazne oblike turističnih dejavnosti, kot sta kolesarjenje po kategoriziranih cestah in pohodništvo. Priložnost so različni izobraževalni, raziskovalni in prostočasni programi.

Pri turistični dejavnosti se upoštevajo naslednje usmeritve:

- Na ožjih območjih življenjskih prostorov zavarovanih in varovanih rastlinskih in živalskih vrst se naj ne načrtuje turistične in rekreativne infrastrukture.
- Spodbuja se oblikovanje in izvedba sonaravne turistične ponudbe, ki ne zahteva velikih posegov v prostor.
- Obiskovalce se usmerja na markirane pohodne in kolesarske poti z urejeno infrastrukturo (parkirišča, počivališča).
- Pri načrtovanju in vzpostavljanju novih pohodnih ali kolesarskih poti ter druge turistično-rekreativne infrastrukture naj se izogne rastiščem zavarovanih rastlin in varovane HT.
- Spodbuja se povečanje nastanitvenih kapacitet v obnovljenih tradicionalnih hišah in na turističnih kmetijah.

- Spodbuja se gostinska ponudba z lokalno pridelanimi živili in pijačami ter s kakovostno postrežbo v gostinskih obratih.
- Spodbuja se oblikovanje zaključenih turističnih produktov, ki izhajajo iz potencialov KPG in v katere se vključuje več ponudnikov z raznovrstno ponudbo.
- Turistična infrastruktura naj temelji na obnovi že obstoječih objektov, na gradnji energetske varčnih objektov ali tradicionalno grajenih objektih.
- Na območju KPG naj se ne načrtuje turistične in rekreativne infrastrukture, namenjene letenju z motornimi zmagi, športnimi letali in drugimi motornimi vozili.
- Vodenje skupin obiskovalcev po ZO se naj izvaja s turističnimi in doživljajskimi vodniki, ki poznajo značilnosti KPG in so seznanjeni z varstvenimi režimi območja.

8.8. Urbanizacija (stanovanjska in industrijska gradnja, infrastrukturno omrežje)

Prostorski razvoj naj ohranja značilni vzorec poselitve Goriškega, kakovost in značilnost krajine ter se ob tem varuje kulturna dediščina ob sočasnem izboljšanju kakovosti bivanja in zdravega življenjskega sloga. Spodbuja se ohranjanje osnovne preskrbe, razvoj družbenih dejavnosti, odpiranje novih delovnih mest, domačih obrti in malo podjetništvo. Novi urbani posegi morajo prispevati k oblikovanju skladne podobe naselij in k odpravljanju degradiranih urbanih območij.

Pri načrtovanju prostorskega razvoja se upoštevajo naslednje usmeritve:

- Prostorsko načrtovanje se naj izvaja na način, da ohranja ugodno stanje varovanih rastlinskih in živalskih vrst ter HT tako, da se prednostno izogiba območjem varovanih HT, nahajališčem zavarovanih in varovanih vrst ter območjem NV.
- Spodbuja se gradnja na območju že obstoječih gradenj (nadomestna gradnja) ali na degradiranih območjih.
- Javna razsvetljava naj se ne namešča izven strnjenih naselij vasi in se naj ugaša med 23. zvečer in 5. uro zjutraj.
- Spodbuja se gradnja energetske varčnih in energetske samooskrbnih hiš.
- Naj se ne postavlja objektov, ki imajo status začasnega objekta in lahko imajo negativni vpliv na ugodno stanje vrst in/ali habitatnih tipov.
- Ohranjajo se robovi naselij ter navezava objektov na obdelovalne površine.
- Spodbuja se prenova obstoječih objektov na način, ki ne bo negativno vplival na vrste (npr. na netopirje) oz. se naj morebitne spremembe v čim večji meri nadomesti (npr. nadomeščanje špranj z netopirnicami).
- Obnovo in vzdrževanje objektov se naj prilagodi življenjskemu ciklu in potrebam živali (posegi izven razmnoževalnega obdobja).
- Na rastiščih zavarovanih vrst in območjih varovanih HT naj se ne vzpostavljajočasne deponije, skladišča gradbenega ali odpadnega materiala ali skladišča kmetijskih pridelkov in mehanizacije.
- Spodbuja se zasaditev vrtov in okolice stanovanjskih objektov z ekstenzivnimi visokodebelnimi travniškimi sadovnjaki, z avtohtonimi vrstami dreves, grmovnic in ostalih rastlin.
- Krajinsko urejanje vrtov naj bo prilagojeno značilnostim krajine z izborom avtohtonih rastlin in starih, tradicionalnih sort zelenjave in dreves.
- V vrtovih se naj nameščajo gnezdilnice za ptice, netopirnice in hoteli za žuželke.

- Električno omrežje se naj vzdržuje in gradi tako, da bo varno za ptice in netopirje (izoliranje nadzemnih električnih vodnikov, zamenjava in nameščanje gnezdilnih podstavkov za belo štokljo).
- Spodbuja se prostorski razvoj, ki ohranja prostorska razmerja med obdelovalnimi in urbanimi površinami ter tako ohranja značilen vzorec poselitve.
- Spodbuja se umeščanje infrastrukturnih koridorjev tako, da niso umeščeni na vidno izpostavljenih legah.
- Spodbuja se komunalna opremljenost naselij in posamičnih objektov, vendar tako, da ne bo negativno vplivala na stanje vrst, HT in NV.

8.9. Usmeritve za promet

Prometna infrastruktura naj se redno vzdržuje in obnavlja za višjo kakovost življenja lokalnih prebivalcev in obiskovanja ZO. Zaradi zadovoljive pokritosti s cestno infrastrukturo se naj prednostno vzdržujejo obstoječe cestne povezave.

Pri načrtovanju prometne infrastrukture se upoštevajo naslednje usmeritve:

- Pri širitvi cest naj se ne poškodujejo rastišča zavarovanih rastlinskih vrst.
- Pri vzdrževanju, obnovi ali izgradnji novih prometnic se naj posegi izvedejo tako, da se vzpostavijo za živali varni prehodi čez, nad ali pod prometnicami.
- Krajši odseki cest (npr. manj pomembne lokalne povezave, dostopne poti do posameznih hiš) naj ostanejo makadamski, saj so ti pomemben prehranjevalni habitat živali in upočasnjujejo hitrost.
- Pri vzdrževanju obcestnega prostora naj se bankine in cestni jarki raje kosijo kot mulčijo,
- Spodbuja se dostopnost do območja in v KPG z javnimi prevoznimi sredstvi.
- Pri načrtovanju novih prometnic naj se trase izogibajo znanim migracijskim potem živali oz. se naj izvedejo ustrezni ukrepi za zmanjšanje nevarnosti trkov z živalmi.

8.10. Kulturna dediščina

Usmeritve pri obnovi in vzdrževanju kulturne dediščine se nanašajo predvsem na ohranjanje značilne mozaične kulturne krajine, kulturnih spomenikov ter snovne in nesnovne kulturne in naselbinske dediščine ob sočasnem upoštevanju naravovarstvenih ciljev območja. Z ohranjanjem in obnovo kulturne dediščine se krepi identiteta domačinov in bogati turistična ponudba za obiskovalce KPG. Obnovljeni kulturni spomeniki so dober temelj za razvoj kulturnega turizma.

Za kulturno dediščino se upoštevajo naslednje usmeritve:

- Pri obnovi kulturnih spomenikov naj se v kulturnovarstvene pogoje in soglasja vključi zahteve za ohranjanje zatočišč netopirjev in sov v kulturnih spomenikih.
- Svetlobno onesnaženje, ki ga povzroča osvetljevanje kulturnih spomenikov in sakralnih objektov, naj se zmanjša z ugašanjem svetil v nočem času med 23:00 in 5:00.
- Pri obnovi starih hiš se ohranjajo značilne oblike in materiali.
- Spodbuja se ohranjanje in obnova kulturnih spomenikov in dediščine zlasti: mlini, kmečke hiše, stare šole itd., ki so lahko namenjene bivanju mladih in bivalnim skupnostim starejših, turističnim namestitvam ter muzejskim zbirkam.
- Spodbuja se ohranjanje domačih obrti tudi z vključevanjem v turistično in izobraževalno ponudbo ter ohranjanje narečij in sodelovanje z zamejskimi Slovenci.

- Spodbuja se za območje značilne etnološke prireditve, ki povečuje raznolikost turistične ponudbe območja in kulturne prireditve vrhunskih umetnikov na gradu Grad kot dopolnilno dejavnost v ponudbi doživljajskega in kulturnega turizma KPG.

9. OCENA URESNIČLJIVOSTI NAČRTA UPRAVLJANJA IN SPREMLJANJE IZVAJANJA PROGRAMA NAČRTA UPRAVLJANJA

Uresničljivost NUG za obdobje 2020–2024 je odvisna predvsem od dela zadostnega števila zaposlenih in od razpoložljivih finančnih sredstev, ki naj bi se predvidoma z leti rahlo povečevala. V okviru rednega dela je pričakovati izpolnjevanje vsaj enak obseg izvedenih nalog kot v obdobju pred sprejetjem načrta upravljanja v skladu z letnimi programi dela. Z večjim številom zaposlenih bo večja učinkovitost upravljanja in zagotovljena kakovostna izvedba načrtovanih nalog. Povečan obseg aktivnosti se deloma nanaša tudi na projektne aktivnosti, saj se v obdobju pričakuje izvajanje petih projektov. Tako v okviru rednega dela kot projektnih aktivnosti imajo prednost prioritete naloge – varstvo NV ter Natura 2000 vrst in habitatov. Izvajanje teh nalog bo ohranjalo vsaj obstoječe stanje ohranjenosti HT in vrst na delih narave v območju KPG s katerimi upravlja JZ KPG, saj je pričakovati nadaljnje povečevanje pritiskov na spreminjanje kulturne krajine.

JZ KPG skladno s 16. členom uredbe letno poroča ministrstvu o izvajanju načrta. Uspešnost izvajanja aktivnosti, opredeljenih v programu NUG, bo JZ KPG poročal tudi v okviru letnih poročil o delu, kjer bodo podani rezultati in kazalniki.

Tabela 22: Kazalniki operativnih ciljev

Dolgoročni cilj	Operativni cilj	Kazalnik/rezultat	Izhodiščno stanje (leta 2018)	Ciljna vrednost kazalnika/rezultata (leta 2024)	Vir preveritve kazalnika/rezultata
I. Ohranjene NV, biotska raznovrstnost in krajinska pestrost	Ohranjati naravne vrednote.	NV v dobrem (ugodnem) stanju.	24	26	Popis NV, ZRSVN
	Ohranjati ugodno stanje kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in HT ter nahajališč zavarovanih vrst.	Ugodno stanje ohranjenosti kvalifikacijskih Natura 2000 HT (6210*, 6410, 6510) in nahajališč zavarovanih vrst v upravljanju JZ KPG	32 ha	90 ha	Poročilo učinkovitosti izvedenih ukrepov
	Spodbujati naravi prijazne dejavnosti z namenom izboljšanja ohranjenosti kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in HT.	Strokovne ekscurzije za ključne deležnike (kmete, lastnike zemljišč, občinske uprave) za izboljšanje upravljanja z zemljišči na naravi prijaznejši način.	0	2	Poročilo o izvedbi aktivnosti, fotografije
	Učinkovito izvajati neposredni nadzor v naravi.	Število terenskih dni neposrednega nadzora v naravi.	30*	200	Poročila NN
Učinkovito sodelovati in izmenjevati dobre prakse z drugimi upravljavci zavarovanih in varovanih območij.	Učinkovito varstvo narave na podlagi izvajanja NUG in priprava NUG za obdobje 2025–2029.	Sprejet akcijski načrt za upravljanje ciljnih Natura 2000 vrst s povezovanjem območja Goričko–Orség.	0	1	Izdelan akcijski načrt.
	Zagotavljati učinkovito podporne okolje za izvajanje upravljaljskih in nadzornih nalog.	Izdelana letna poročila o napredku izvajanja NUG.	0	5	Poročila o napredku izvajanja NUG.
		Vzpostavljen sistem e-arhiviranja.	0	1	Vzpostavljen sistem.

Učinkovito ozaveščanje ciljnih skupin.	Število sodelujočih OŠ pri aktivnostih ozaveščanja o biotski raznovrstnosti.	6	10	Letno poročilo zavoda
2. Naravi prijazen obisk in ozaveščene ciljne skupine.	Število otrok, ki so bili seznanjeni z biotsko raznovrstnostjo v KPG in območju Natura 2000 Goričko.	150 otrok/leto	250 otrok/leto	Letno poročilo zavoda
3. Učinkovita podpora lokalnemu prebivalstvu.	Učinkovito upravljanje s parkovno infrastrukturo za interpretacijo narave na območju KPG	0	1	Poročilo preverjanja na terenu
4. Učinkovito upravljanje s kulturnim spomenikom - gradom Grad.	Imetniki pravice do uporabe KBZ KPG.	83 ⁶⁴	90	Register imetnikov pravice
	Število organizacij s katerimi sodeluje JZ KPG.	25	30	Letno poročilo zavoda.
	Načrt rabe	0	1	Soglasje lastnika
	Obnovljen severni trakt gradu	0	200 m2	Obnovljeni prostori z razstavo

⁶⁴ Imetniki pravice do uporabe KBZ KPG po Pravilniku o kolektivni blagovni znamki KRAJINSKI PARK GORIČKO in pogojih podeljevanja pravice do uporabe kolektivne blagovne znamke »KRAJINSKI PARK GORIČKO« (Uradni list RS, št. 1/11 in 46/12), ki velja do 15.1.2020

10. ZAKLJUČEK

Upravljavski načrt za obdobje 2020-2024 so izdelali zaposleni v JZ KPG na podlagi svojega dela od ustanovitve do konca leta 2018, na podlagi zbranih izkušenj pri pripravi vsakoletnih programov, prijavnica in poročilih raznovrstnih projektov ter predvsem na osnovi stanja v naravi kulturne krajine na območju 11 parkovnih občin.

Narava in kulturna krajina se v zadnjih letih hitro spreminja spričo odseljavanja in staranja prebivalcev na eni in spričo kmetijske politike, deagrarizacije in večanja kmetijskih obdelovalnih površin na drugi strani. Goričko je bilo kot Krajinski park ustanovljeno ob podpori evropskih sredstev, kjer se je z inventarizacijo razkrilo, v drugih evropskih državah že izginule, vrednote v naravi kulturne krajine. Iz tega naslova je bilo Goričko skoraj v celoti vključeno v omrežje Natura 2000. Oba statusa, ki Goričkemu pripadata zaradi stanja narave sta po eni strani priložnost za razvoj enkratnih, lokalno vezanih dejavnosti z dodano vrednostjo ohranjene narave, lepe krajine in bolj zdravih pridelkov z manj kemije, po drugi strani pa statusa nalagata odgovornost odločevalcem na državni in lokalni ravni, da se te vrednote v prostoru ohranijo zanamcem.

JZ KPG je trenutno edina profesionalna organizacija, ki se v Pomurju ukvarja z ohranjanjem narave s fizično izvedbo naravovarstvenih ukrepov, z načrtnim ozaveščanjem vseh ciljnih skupin ljudi in tudi z opozarjanjem kršiteljev med opravljanjem naravovarstvenega nadzora. Za izvajanje upravljavskih, varstvenih in nadzornih nalog, JZ KPG zaposluje visoko izobražene ljudi, ki sicer ne bi našli dela v regiji med dvema mejama.

Leta 2018 je JZ KPG izvajal ukrepe na okoli 32 ha površin v lasti RS, ki se bodo z izvedbo načrtovanih ukrepov povečale v petih letih za skoraj trikrat na 90 ha. Glede na razdrobljenost habitatov in velikost KPG je to še vedno majhen delež (0,2%), za katerega bo možno jamčiti ugodno stanje. Za senzibilizacijo lastnikov in obdelovalcev kmetijskih zemljišč do ohranjanja narave v krajini, bo v petletnem obdobju namenjenih več aktivnosti s ciljem ozaveščanja, ki postaja spričo podnebnih sprememb nujno.

JZ KPG upravlja s kulturnim spomenikom, v katerem ima svoje delovne prostore in celostno skrbi zanj z vizijo v njem predstaviti delovanje narave in o njej ozaveščati in učiti ljudi. Grad ni samo najobsežnejša graščina v Sloveniji, temveč je enkratna tudi zato, ker v njej domujejo prostoživeče živali in na grajskem dvorišču ter grajskem parku rastejo drevesa, kar je enkratna priložnost za ponazoritev sožitja človeka z naravo v preteklosti, sedanjosti in prihodnosti in zaradi svoje obmejne lege tudi priložnost sožitja treh narodov in njihovih manjšin v skupnem parku.

Grad je med najbolj obiskanimi točkami v KPG, število obiskovalcev iz leta v leto raste, kar je dokaz doslej uspešnega dela. Z upravljanjem KPG in gradu se povečuje privlačnost za obisk celotnega Goričkega doma in tujini za ljudi, ki iščejo mirne nastanitve, domače izdelke in vodene sprehode ter kolesarske izkušnje v kulturni krajini in naravi.

V JZ KPG se s sedanjim stanjem ne moremo zadovoljiti, saj so na voljo še potenciali, ki bi jih želeli razviti v naslednjem petletnem obdobju NUG 2020-2024 in v naše delovanje poleg Ministrstva za okolje in prostor aktivno vključiti tudi druga Ministrstva v vladi RS ter na ta način z opravljanjem javne službe ohranjanja narave prispevati k trajnostnemu razvoju lokalnih skupnosti združenih v KPG.

Kolektiv Javnega zavoda Krajinski park Goričko
Grad, 8. november 2019

**Priloga k Načrtu upravljanja
Krajinskega parka Goričko
za obdobje
2020–2024**

***** OSNUTEK*****

Grad, april 2019

KAZALO

PRILOGA 1.1. SEZNAM ZAVAROVANIH PROSTO ŽIVEČIH RASTLINSKIH IN ŽIVALSKIH VRST NA OBMOČJU KPG.....	3
PRILOGA 1.2 SEZNAM NARAVNIH VREDNOT NA OBMOČJU KPG Z OCENO STANJA OHRANJENOSTI (VIR: JZ KPG).....	8
PRILOGA 1.3 GRAFIČNI PRIKAZ ZAVAROVANEGA OBMOČJA NARAVE KPG, EPO GORIČKO IN OBMOČJA POSEBNIH VARSTVENIH OBMOČIJ (OBMOČIJ NATURA 2000).....	16
PRILOGA 1.4 SEZNAM KVALIFIKACIJSKIH NATURA 2000 HT IN VRST ZA OBMOČJE NATURA 2000 GORIČKO.....	17
PRILOGA 1.5. GRAFIČNI PRIKAZ DELITVE OBMOČJA KPG NA KRAJINSKE ENOTE (VIR: MOP).	20
PRILOGA 1.6. PREGLED KRAJINSKIH VZORCEV Z OCENO STANJA NA OBMOČJU KPG.	20
PRILOGA 1.7 PREGLEDNA KARTA NEPREMIČNE KULTURNE DEDIŠČINE S PRIKAZOM PO TIPU SPOMENIKA OZ. DEDIŠČINE (VIR: RKD)	21
PRILOGA 1.8 ŠTEVILO PREBIVALCEV V PARKOVNIH OBČINAH V LETIH 1991, 2002 IN 2018	22
PRILOGA 1.9. VKLJUČENOST KMETIJSKIH POVRŠIN V NARAVOVARSTVENI OPERACIJI MET IN HAB NA OBMOČJU KPG DO LETA 2017.....	23
PRILOGA 1.11. SEZNAM PROJEKTOV, KI JIH JE IZVAJAL JZ KPG V OBDOBJU 2007-2018 (VIR: JZ KPG).	24
PRILOGA 1.12. KARTA ZEMLIŠČ V UPRAVLJANJU JZ KPG V LETU 2018.	26
PRILOGA 2 – GRAFIČNE PODLAGE K POGlavJU PODROBNA IN PROSTORSKA DOLOČITEV VARSTVENIH REŽIMOV.	27

PRILOGA 1.1. SEZNAM ZAVAROVANIH PROSTO ŽIVEČIH RASTLINSKIH IN ŽIVALSKIH VRST NA OBMOČJU KPG* (*glede na stanje poznavanja)
Tabela 1. Seznam zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrst na območju KPG

Latinsko ime taksona	Slovensko ime taksona	Latinsko ime vrste	Slovensko ime vrste
BRYOPHYTA	MAHOVI		
		<i>Leucobrium glaucum</i>	Sinjezeleni mah
		<i>Sphagnum spp.</i>	Šotni mahovi (vse vrste)
PTERIDOPHYTA	PRAPROTнице		
Lycopodiaceae	Lisičjakovke	<i>Diplazium complanatum</i>	Sploščeni dvorednik
		<i>Lycopodium clavatum</i>	Kijasti lisičjak
		<i>Lycopodium annotinum</i>	Brinolistni lisičjak
GYMNOSPERMAE	Golosemenke		
Taxaceae	Tisovke	<i>Taxus baccata</i> L.	Tisa
ANGIOSPERMAE	Kritosemenke		
Amaryllidaceae	Narcisovke	<i>Galanthus nivalis</i>	Navadni mali zvonček
		<i>Leucojum vernum</i>	Pomladanski veliki zvonček
		<i>Narcissus poeticus</i>	Gorski narcis
Asphodelaceae	Zlatokorenovke	<i>Hemerocallis lilioasphodelus</i>	Rumena maslenica
Butomaceae	Vodoljubovke	<i>Butomus umbellatus</i>	Kobulasta vodoljuba
Caryophyllaceae	Klinčnice	<i>Dianthus deltoides</i>	Deltasti klinček
		<i>Dianthus armeria</i>	Srhki klinček
		<i>Dianthus carthusianorum</i>	Navadni klinček
		<i>Dianthus superbus</i>	Čudoviti klinček
Convallariaceae	Šmarničevke	<i>Convallaria majalis</i>	Šmarnica
Cyperaceae	Ostričevke	<i>Eleocharis carniolica</i>	Kranjska sita
Droseraceae	Rosikovke	<i>Drosera rotundifolia</i>	Okroglostna rosika
Gentianaceae	Sviščevke	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	Močvirski svišč
Iridaceae	Perunikovke	<i>Iris sibirica</i>	Sibirska perunika
		<i>Iris pseudacorus</i>	Vodna perunika
Liliaceae	Lilijeveke	<i>Erythronium dens-canis</i>	Navadni pasji zob
		<i>Lilium martagon</i>	Turška lilija
		<i>Lilium carniolicum</i>	Kranjska lilija
Orchidaceae	Kukavičevke	<i>Orchis morio</i>	Navadna kukavica
		<i>Dactylorhiza majalis</i>	Majska prstasta kukavica
		<i>Orchis papilionacea</i>	Metuljasta kukavica
		<i>Orchis ustulata</i>	Pikastocvetna kukavica
		<i>Epipactis helleborine</i>	Širokolistna močvirnica
		<i>Epipactis purpurata</i>	Purpurna močvirnica
		<i>Epipactis pontica</i>	Pontska močvirnica
		<i>Cephalanthera longifolia</i>	Dolgolistna naglavka
		<i>Cephalanthera damasonium</i>	Bleda naglavka
		<i>Listera ovata</i>	Jajčastolistni muhovnik
		<i>Plantanthera bifolia</i>	Dvolistni vimenjak
		<i>Plantanthera chlorantha</i>	Zelenkasti vimenjak

		<i>Spiranthes spiralis</i>	Zavita škrbica
		<i>Neottia nidus-avis</i>	Rjava gnezdoznica
		<i>Gymnadenia conopsea</i>	Navadni kukovičnik
		<i>Corallorhiza trifida</i>	Trokrpi koralasti koren
Primulaceae	Jegličevke	<i>Cyclamen purpurascens</i>	Navadna ciklama
Ranunculaceae	Zlatičevke	<i>Helleborus dumetorum</i>	Hostni teloh
Scrophulariaceae	Črnobinovke	<i>Lindernia procumbens</i>	Poglela lindernija
Thymelaeaceae	Volčinovke	<i>Daphne cneorum</i>	Dišeči volčin

Tabela 2. Seznam zavarovanih prosto živečih živalskih vrst na območju KPG

Latinsko ime taksona	Slovensko ime taksona	Latinsko ime vrste	Slovensko ime vrste
MAMMALIA	SESALCI		
Erinaceidae	Ježi	<i>Erinaceus concolor</i>	Beloprsi jež
Chiroptera¹	Netopirji	<i>Rhinolopus hipposideros</i>	Mali podkovnjak
		<i>Myotis myotis</i>	Navadni netopir
		<i>Myotis bechtsteinii</i>	Velikouhi netopir
		<i>Barbastella barbastellus</i>	Širokouhi netopir
		<i>Myotis nattereri</i>	Resasti netopir
		<i>Myotis mystacinus</i>	Brkati netopir
		<i>Myotis daubentonii</i>	Obvodni netopir
		<i>Nyctalus noctula</i>	Navadni mračnik
		<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Mali netopir
		<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	Drobni netopir
		<i>Eptesicus serotinus</i>	Pozni netopir
		<i>Plecotus auritus</i>	Rjavi uhati netopir
		<i>Plecotus austriacus</i>	Sivi uhati netopir
<i>Miniopterus schreibersii</i>	Dolgokrili netopir		
Castoridae	Bobri	<i>Castor fiber</i>	Bober
Gliridae	Polhi	<i>Muscardinus avellanarius</i>	Podlesek
Sciuridae	Veverice	<i>Sciurus vulgaris</i>	Veverica
Mustelidae	Podlasice	<i>Lutra lutra</i>	Vidra
		<i>Mustela erminea</i>	Hermelin
		<i>Mustela nivalis</i>	Mala podlasica
		<i>Mustela putorius</i>	Dihur
AVES²	PTICE		
Podicipediformes	Ponirki	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Mali ponirek
		<i>Podiceps cristatus</i>	Čopasti ponirek
Ciconiiformes	Močvirniki	<i>Ixobrychus minutus</i>	Čapljica
		<i>Nycticorax nycticorax</i>	Kvakač
		<i>Ciconia ciconia</i>	Bela štoklja
		<i>Ciconia nigra</i>	Črna štoklja
Anseriformes	Plojkokljuni	<i>Cygnus olor</i>	Labod grbec
		<i>Anser anser</i>	Siva gos
Falconiformes	Ujede	<i>Accipiter gentilis</i>	Kragulj

¹ Povzeto po² V seznamu navedene samo vrste, ki so potrjene ali verjetno gnezdile na območju KPG v obdobju zadnjih petih let

		<i>Accipiter nisus</i>	Skobec
		<i>Haliaeetus albicilla</i>	Belorepec
		<i>Buteo buteo</i>	Kanja
		<i>Pernis apivorus</i>	Sršenar
		<i>Falco tinnunculus</i>	Postovka
		<i>Falco subbuteo</i>	Škrjančar
Galliformes	Kure		
Gruiformes	Žerjavovci	<i>Coturnix coturnix</i>	Prepelica
		<i>Rallus aquaticus</i>	Mokož
		<i>Porzana porzana</i>	Grahasta tukalica
		<i>Porzana parva</i>	Mala tukalica
		<i>Gallinula chloropus</i>	Zelena tukalica
		<i>Crex crex</i>	Kosec
		<i>Fulica atra</i>	Liska
Charadriiformes	Pobrežniki		
Columbiformes	Golobi	<i>Actitis hypoleucos</i>	Mali martinec
		<i>Columba oenas</i>	Duplar
		<i>Columba palumbus</i>	Grivar
		<i>Streptopelia decaocto</i>	Turška grlica
		<i>Streptopelia turtur</i>	Divja grlica
Cuculiformes	Kukavice	<i>Cuculus canorus</i>	Kukavica
Strigiformes	Sove	<i>Tyto alba</i>	Pegasta sova
		<i>Otus scops</i>	Veliki skovik
		<i>Bubo bubo</i>	Velika uharica
		<i>Athene noctua</i>	Čuk
		<i>Strix aluco</i>	Lesna sova
		<i>Asio otus</i>	Mala uharica
Caprimulgiformes	Podhujke	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Podhujka
Coraciiformes	Vpijati	<i>Upupa epops</i>	Smrdokavra
		<i>Alcedo atthis</i>	Vodomec
		<i>Coracias garrulus</i>	Zlatovranka
		<i>Merops apiaster</i>	Čebelar
Piciformes	Plezalci	<i>Picus viridis</i>	Zelena žolna
		<i>Picus canus</i>	Pivka
		<i>Dryocopus martius</i>	Črna žolna
		<i>Dendrocopos major</i>	Veliki detel
		<i>Dendrocopos medium</i>	Srednji detel
		<i>Dendrocopos minor</i>	Mali detel
		<i>Jynx torquilla</i>	Vijeglavka
Passeriformes	Pevci	<i>Alauda arvensis</i>	Poljski škrjanec
		<i>Galerida cristata</i>	Čopasti škrjanec
		<i>Lullula arborea</i>	Hribski škrjanec
		<i>Hirundo rustica</i>	Kmečka lastovka
		<i>Delichon urbicum</i>	Mestna lastovka
		<i>Motacilla alba</i>	Bela pastirica
		<i>Motacilla flava</i>	Rumena pastirica

	<i>Motacilla cinerea</i>	Siva pastirica
	<i>Erithacus rubecula</i>	Taščica
	<i>Luscinia megarhynchos</i>	Slavec
	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Pogorelec
	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Šmarnica
	<i>Saxicola rubetra</i>	Repaljščica
	<i>Saxicola torquatus</i>	Prosnik
	<i>Turdus philomelos</i>	Cikovt
	<i>Turdus viscivorus</i>	Carar
	<i>Turdus merula</i>	Kos
	<i>Sylvia nisoria</i>	Pisana penica
	<i>Sylvia atricapilla</i>	Črnoglavka
	<i>Sylvia communis</i>	Rjava penica
	<i>Sylvia curruca</i>	Mlinarček
	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Bičja trstnica
	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Srpična trstnica
	<i>Acrocephalus palustris</i>	Močvirska trstnica
	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Rakar
	<i>Locustella naevia</i>	Kobilicar
	<i>Locustella fluviatilis</i>	Rečni cvrčalec
	<i>Locustella luscinioides</i>	Trstni cvrčalec
	<i>Phylloscopus collybita</i>	Vrbji kovaček
	<i>Regulus regulus</i>	Rumenoglavi kraljiček
	<i>Regulus ignicapilla</i>	Rdečeglavi kraljiček
	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Stržek
	<i>Muscicapa striata</i>	Sivi muhar
	<i>Ficedula albicollis</i>	Belovrati muhar
	<i>Parus major</i>	Velika sinica
	<i>Periparus ater</i>	Menišček
	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Plavček
	<i>Lophophanes cristatus</i>	Čopasta sinica
	<i>Poecile palustris</i>	Močvirska sinica
	<i>Aegithalos caudatus</i>	Dolgorepka
	<i>Remiz pendulinus</i>	Plašica
	<i>Sitta europaea</i>	Brglez
	<i>Certhia familiaris</i>	Dolgoprsti plezalček
	<i>Certhia brachydactyla</i>	Kratkoprsti plezalček
	<i>Lanius collurio</i>	Rjavi srakoper
	<i>Corvus monedula</i>	Kavka
	<i>Corvus corax</i>	Krokar
	<i>Sturnus vulgaris</i>	Škorec
	<i>Oriolus oriolus</i>	Kobilar
	<i>Passer domesticus</i>	Domači vrabec
	<i>Passer montanus</i>	Poljski vrabec
	<i>Fringilla coelebs</i>	Ščinkavec
	<i>Carduelis carduelis</i>	Lišček
	<i>Carduelis cannabina</i>	Repnik
	<i>Carduelis chloris</i>	Zelenec
	<i>Serinus serinus</i>	Grilček
	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Dlesk
	<i>Emberiza citrinella</i>	Rumeni strnad
	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Trstni strnad

REPTILIA	PLAZILCI	<i>Emberiza calandra</i>	Veliki strnad
Emydidae	Sklednice	<i>Emys orbicularis</i>	Močvirska sklednica
Angulidae	Slepci	<i>Anguis fragilis</i>	Slepec
Colubridae	Goži	<i>Coronella austriaca</i>	Smokulja
		<i>Elaphe longissima</i>	Navadni gož
		<i>Natrix natrix</i>	Belouška
AMPHIBIA	DVOŽIVKE		
Salamandridae	Močeradi	<i>Salamandra salamandra</i>	Navadni močerad
		<i>Triturus alpestris</i>	Planinski pupek
		<i>Triturus carniflex</i>	Veliki pupek
		<i>Triturus vulgaris</i>	Navadni pupek
DISCOGLOSSIDAE	Kolutojezičnice	<i>Bombina variegata</i>	Hribski urh
RANIDAE	Prave žabe	<i>Rana arvalis</i>	Plavček
		<i>Rana dalmatina</i>	Rosnica
		<i>Rana kl. esculenta</i>	Zelena žaba
		<i>Rana temporaria</i>	Sekulja
Pelobatidae	Česnovke	<i>Pelobates fuscus</i>	Navadna česnovka
Bufonidae	Krastače	<i>Bufo bufo</i>	Navadna krastača
		<i>Bufo viridis</i>	Zelena krastača
Hylidae	Rege	<i>Hyla arborea</i>	Zelena rega
INSECTA	ŽUŽELKE		
Lepidoptera	Metulji		
		<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	Črtasti medvedek
		<i>Carcharus flocciferus</i>	Močvirski ostrozob
		<i>Chazara briseis</i>	Puščavnik
		<i>Colias myrmidone</i>	Bakreni senožetnik
		<i>Eriogaster catax</i>	Hromi volnoritec
		<i>Euphydryas aurinia</i>	Travniški postavnež
		<i>Hypodryas maturna</i>	Gozdni postavnež
		<i>Lopinga achine</i>	Scopolijev zlatook
		<i>Lycaena dispar</i>	Močvirski cekinček
		<i>Maculinea alcon</i>	Sviščev mravljiščar
		<i>Maculinea arion</i>	Veliki mravljiščar
		<i>Maculinea nausithous</i>	Temni mravljiščar
		<i>Maculinea teleius</i>	Strašničin mravljiščar
		<i>Parnassius mnemosyne</i>	Črni apolon
		<i>Zerynthia polyxena</i>	Petelinček
Odonata	Kačji pastirji		
		<i>Ophiogomphus cecilia</i>	Kačji potočnik
CRUSTACEA	RAKI		
Decapoda	Deseteronožci	<i>Astacus astacus</i>	Potočni rak (jelševac)
BIVALVIA	ŠKOLJKE		
Unionoida		<i>Unio crassus</i>	Navadni škržek

PRILOGA 1.2 SEZNAM NARAVNIH VREDNOT NA OBMOČJU KPG Z OCENO STANJA OHRANJENOSTI (vir: JZ KPG)

IME (IDENT.ŠT.)	Kratka oznaka	ZVRST	Parcela, lastništvo, občina, površina (ha)	Ocena stanja leta 2006	Ocena stanja leta 2018 z kratkim opisom
KOBILJE – brek (132)	Brek izjemnih dimenzij pri cerkvi sv. Martina v Kobilju.	DREV	K.O.: Kobilje Občina: Kobilje Lastništvo: Župnija Kobilje Površina: Točkovna NV	Slabo stanje (sprejemljivo) (poškodbe, sušenje)	Slabo stanje (sprejemljivo) Kljub poškodbam iz preteklosti in kljub starosti je drevo še vitalno.
KOBILJE – skofc (133)	Skorš izjemnih dimenzij jugozahodno od Kobilja.	DREV	K.O.: Kobilje Občina: Kobilje Lastništvo: Zasebna last Površina: Točkovna NV	Slabo stanje (sprejemljivo) (poškodbe, sušenje)	Slabo stanje (sprejemljivo) Drevo počasi propada, prisotne tudi lesne glive, ki propadanje še pospešujejo.
KOŠERI – bukev (6982)	Bukev izjemnih dimenzij južno od Ivanjševcev.	DREV	K.O.: Prosenjakovci Občina: Moravske Toplice Lastništvo: Zasebna last Površina: Točkovna NV	Ni podatka	Slabo stanje (sprejemljivo) Drevo je po izgledu vitalno, ob podrobnejšem pregledu pa so v višini odraslega človeka vidne razpoke, ki nakazujejo, da deblo v notranjosti trohni. Na korenčniku so trosnjaki gliv.
TETAJNI BREG – pravi kostanj 1 (7001)	Pravi kostanj izjemnih dimenzij južno od Križevcev.	DREV	K.O.: Križevci Občina: Gor. Petrovci Lastništvo: Zasebna last Površina: Točkovna NV	Slabo stanje (sprejemljivo) (sušenje vej)	Slabo stanje (neugodno) Kostanj ima eno večjo suho vejo (na Z strani) in eno debelejšo na SV strani drevesa, ki se je pred kratkim odlomila od drevesa. Več suhih vej je v zgornjem delu krošnje veje (okužba z glivo <i>Cryphonectria parasitica</i>).
TETAJNI BREG – pravi kostanj 2 (7002)	Pravi kostanj izjemnih dimenzij južno od Križevcev.	DREV	K.O.: Križevci Občina: Gor. Petrovci Lastništvo: Zasebna last Površina: Točkovna NV	Slabo stanje (sprejemljivo) (sušenje vej)	Slabo stanje (neugodno) Na južni strani je bil del debela odrezan od debelejšega dela debela. V okolici so lastniki zemljišča zasadili dreve in parcelo razmejili s kovinsko ograjo. Stanje zadovoljivo. Sušijo se posamezne veje (okužba z glivo <i>Cryphonectria parasitica</i>).
MARKOVCI – pravi kostanj (7004)	Pravi kostanj izjemnih dimenzij v Markovcih, severovzhodno od Murske Sobotne.	DREV	K.O.: Markovci Občina: Šalovci Lastništvo: Zasebna last Površina: Točkovna NV	Zelo slabo stanje (neugodno) (kostanjev rak)	Zelo slabo stanje (neugodno) Drevo je odmrla in je bilo leta 2014 zaradi varnosti obžagano. Ostanek drevesa ohranjen zaradi gnezdenja velikega skovika (<i>Otus scops</i>).
SOMBOTEL – domači kostanj (7005)	Pravi kostanj izjemnih dimenzij v Gerlinčih, zahodno od Ledavskega	DREV	K.O.: Gerlinci Občina: Cankova Lastnik: Zasebna last	Zelo slabo stanje (neugodno) (kostanjev rak)	Slabo stanje (sprejemljivo) Kljub okužbi z glivo <i>Cryphonectria parasitica</i> , je stanje zadovoljivo. Posamezne veje se sušijo, a je kostanj kljub

TRDKOVA – graden (7008)	jezera. Graden izjemnih dimenzij vzhodno od Trdkove, severovzhodno od Kuzme.	DREV	Površina: Točkovna NV K.O.: Trdkova Občina: Gor. Petrovci Lastništvo: RS Površina: Točkovna NV	Slabo stanje (sprejemljivo) (sušenje vej)	Dobro stanje (sprejemljivo) Drvo je v dobrem stanju, kljub neposredni bližini ceste.
ZLATA JAMA – rdeči bor (7012)	Rdeči bor na Zlati jami jugozahodno od Kobilja.	DREV	K.O.: Kobilje Občina: Kobilje Lastništvo: RS (upravljanje SIDG d.o.o.) Površina: Točkovna NV	ni podatka	Dobro stanje (ugodno) Bor je vitalen, poškodbe od smolajenja in odstranjeni delov smole so nastale pozimi 2014/2015, ko so si seki v bližini s smolo ohranjali žerjavico na kurišču. 3 poškodbe imajo premer do 30 cm.
ČUREK (7519)	Potok Čurek od izvira do Ivanjševcev.	HIDR, EKOS	K.O.: Lončarovi, Kančevci, Ivanjševci, Središče Občina: Moravske Toplice Lastništvo: RS Površina: 11,98	Slabo stanje (sprejemljivo) (odpadki, nizek vodostaj)	Dobro stanje (ugodno) Stanje ohranjenosti je dobro. Večjih negativnih vplivov na potok ni. Potencialni negativni vpliv imajo intenzivni ribniki ob potoku (k.o. Lončarovi) in intenzivne njive ob potoku v k.o. Ivanjševci. Povirni del potoka je v zelo dobrem ohranitvenem stanju.
RATKOVSKI POTOK (7529)	Levi pritok Kobiljanskega potoka severozahodno od Kobilja na Goričkem.	HIDR, ZOO	K.O.: Ratkovič, Panovci, Kančevci, Berkovci, Prosenjakovci, Pordajinci, Motvatjevci Občina: Moravske Toplice, Gor. Petrovci Lastništvo: RS Površina: 13,01	Zelo slabo stanje (neugodno) (presihanje zaradi sprememb vodnega režima)	Slabo stanje (sprejemljivo) Povirni del v dobrem stanju, dolvodno mestoma reguliran in brez obrežne vegetacije, a večji del potoka še v naravni strugi z obrežno vegetacijo. Velik negativni faktor, predvsem za favno potoka, je poletno pomanjkanje vode in presihanje. Opazni tudi vse večji pritiski intenzivnega kmetijstva in organskega onesnaževanja.
SLATINSKA GRABA - izvir slatine (7535)	Izvir mineralne vode v Slatinski grabi, severozahodno od Murske Sobote.	HIDR, GEOL	K.O.: Ocinje Občina: Rogoševci Lastništvo: Radenska d.d. Površina: Točkovna NV	Dobro stanje (ugodno)	Dobro stanje (ugodno) Izvir mineralne vode v poletnih mesecih usahne.
LEDAVA (2014)	Ledava med državno mejo in Nuskovo.	ZOOL, HIDR	K.O.: Sotina, Šerdica Občina: Rogoševci Lastništvo: RS Površina: 3,34	Slabo stanje (sprejemljivo) (onesnaženje vode, neofiti)	Zadovoljivo (sprejemljivo) Onesnaženje vode, neofiti, pregradnje in utrditve brežin Velika gostota puščavnika v glavatih vrbah, dobro ohranjena obvodna vegetacija.
DOLENSKI POTOK –	Akumulacijsko jezero na Dolenskem potoku,	ZOOL, BOT,	K.O.: Hodoš Občina: Hodoš	Slabo stanje (sprejemljivo) (onesnaženje vode, poškodbe)	Slabo stanje (sprejemljivo) Stanje je dobro, razen manjše količine odpadkov na

lokacijah, kjer se zadržujejo ribiči, večjih negativnih vplivov ribičev in ostalih obiskovalcev ni opaziti. Brežino, ki je bila zaraščena z rogozjem in trstičjem, so v letu 2015 do cca. 2/3 pokosili. Severni in vzhodni del NV je zaraščen s tujerodnimi invazivnimi rastlinskima vrstama -zlato rozgo in ambrozijo.

obrežne vegetacije)

Lastništvo: RS, zasebna last
Površina: 12,33

EKOS
levo pritoku Velike Krke, severozahodno od Hodoša.

akumulacija (7296)

Dobro stanje (ugodno)
Del NV, ki ni v rabi, je kljub zaraščanju z vrbam v dobrem ekološkem stanju. Del, ki je v kmetijski rabi je večinoma v ekstenzivni rabi, a vsako leto preorjejo kak travnik več. Zanimivost: naši smo podrašec (*Aristolochia sp.*) ki je hranilna rastlina za petelinčka (*Zerynthia polyxena*).

Dobro stanje (ugodno)

K.O.: Ropoča
Občina: Rogoševci
Lastništvo: RS, zasebna last
Površina: 63,57

ZOOL, BOT, EKOS
Mokrotni travniki na poplavnem območju Ledavskega jezera pri Pertoči, severozahodno od Murske Sobote.

PERTOČA - mokrotni travniki (7304)

Dobro stanje (ugodno)
Delež potoka z obrežno zarastjo se večja, kemijsko stanje vode je solidno. Povirni deli Male Krke so v zelo dobrem stanju.

Dobro stanje (ugodno)
(izvedene ekoremediacije)

K.O.: Križevci, Gor. Petrovci, Stanjevci, Kuštanovci, Domanjševci
Občina: Gor. Petrovci, Šalovci
Lastništvo: RS, zasebna last
Površina: 12,19

ZOOL, HIDR, EKOS
Mala Krka s pritoki od izvira do meje z Madžarsko, vključno s Križevskim jezerom.

MALA KRKA (7494)

Slabo stanje (sprejemljivo)
Razen v povirnih delih v gozdu so vseskozi opazni pritiski kmetijstva na strugo v obliki uravnjav, zasipavanja pretočnega profila struge in odstranjevanja lesne obrežne zarasti. Vodotok kot celota ima pretežno sonaravno hidrologijo in hidromorfologijo z aktivnimi fluviomorfološki procesi.

Slabo stanje (sprejemljivo)
(odpadki, neofiti)

K.O.: Lucova, Neračnovci, Šulinci, Ženavje, Boreča, Martinje
Občina: G. Petrovci
Lastništvo: RS
Površina: 26,16

ZOOL, EKOS, HIDR
Desni pritok Velike Krke s pritoki.

ADRIJANSKI POTOK (7517)

Slabo stanje (sprejemljivo)
Na podlagi hitre terenske analize smo v vodi določili povečane koncentracije nitritov, nitratov in fosfatov. Obvodna zarast je prisotna in v dobrem stanju.

Zelo slabo stanje (neugodno)
(onesnaženje vode, poškodbe obrežne vegetacije, odpadki)

K.O.: Krupltnik, Grad, Vadarci
Občina: Grad
Lastništvo RS
Površina: 21,03

ZOOL, HIDR
Levi pritok Ledave južno od gradu Grad na Goričkem do Beznovcev.

GRAČKI POTOK (7528)

Slabo stanje (sprejemljivo)
Na nekaterih odsekih so deloma posekali obrežno zarast, vendar poseg niso bili večjih razsežnosti. Odpadki in točkovno organsko onesnaženje je še prisotno.

Slabo stanje (sprejemljivo)
(odpadki, neofiti)

K.O.: Bodošci, Radovci, Poznanovci
Občina: Puconci, Grad
Lastništvo: Občina Puconci
Površina: 16,12

ZOOL, HIDR
Levi pritok Ledave s pritokoma Radovski in Bezjakov potok vzhodno od Ledavskega jezera med Radovci in Zenkovci.

BODONSKI POTOK s pritokoma (7530)

CANKOVA - rastišče narcis (29 OP)	Rastišče ogroženih gorskih narcis (<i>Narcissus poeticus</i>) med Korovci in Cankovo na Goričkem.	BOT	K.O.: Cankova, Korovci Občina: Cankova Lastništvo: Zasebna last Površina: 36,26	Zelo slabo stanje (neugodno) (intenziviranje kmetijske rabe, konverzija v njive)	Kritično stanje (zelo neugodno) Nekdanji travniki so danes večinoma spremenjeni v njive, tako da narcise uspevajo večinoma le še ob jarkih in živih mejah.
BENKOVA ŠUMA - rastišče grmičastega dišečega volčina (907 OP)	Rastišče ogroženega dišečega volčina (<i>Daphne creorum f.</i> <i>arbusculoides</i>), severozahodno od Hodoša.	BOT	K.O.: Hodoš, Dolenci Občina: Šalovci, Hodoš Lastništvo: Zasebna last, last Evangeličanske cerkve Površina: 3,28	Dobro stanje (ugodno)	Dobro stanje (ugodno) Nekaj manjših poškodb je vidnih na posameznih rastiščih, predvsem zaradi spravila in deponiranja lesa in košnje občestnih jarkov.
BUKOVNIŠKO JEZERO (3696)	Vodni zadrževalnik na Bukovniškem potoku, desnem pritoku Kobiljanskega potoka, severno od Dobrovnika.	BOT, ZOO, EKOS	K.O.: Strehovci Občina: Dobrovnik Lastništvo: Občina Dobrovnik, RS Površina: 21,50	Slabo stanje (sprejemljivo) (onesnaženje vode, poškodbe obrežne vegetacije, turizem)	Slabo stanje (sprejemljivo) Stanje ohranjenosti NV je zadovoljivo, obiskovalci (turisti in ribiči) in domačini vsaj deloma negativno vplivajo na favno (ptice, dvoživke) jezera s parkiranjem ob jezeru ter vožnjo v nočnih urah (v času migracije dvoživk). Opazno je tudi obrezovanje drevesnih vej, ki bi sicer rasle nad vodo.
PERTOČA - rastišče narcis (7401 OP)	Rastišče ogroženih gorskih narcis (<i>Narcissus poeticus</i>) zahodno od Pertoče, severozahodno od Murske Sobote.	BOT	K.O.: Pertoča Občina: Rogoševci Lastništvo: Zasebna last Površina: 0,64	Slabo stanje (sprejemljivo) (opuščenje košnje)	Dobro stanje (ugodno) NV je po dogovoru z lastnikom od leta 2017 v upravljanju JZ KPG. Številčnost rastlin gorskega narcisa se je povečala.
GRAD - mlaka (7523)	Habitat ogroženih živalskih vrst v mlaki severozahodno od Grada na Goričkem.	BOT, ZOO, EKOS	K.O: Grad Občina: Grad Lastništvo: Zasebna last, last KS Grad Površina: 0,54	Zelo slabo stanje (neugodno) (zaraščanje, odpadki)	Slabo stanje (sprejemljivo) Flora in favna mlake sta v dobrem stanju. Kemijsko stanje je slabo. Povišane koncentracije dušikovih, fosforjevih in amonijevih spojin, kar je verjetno posledica onesnaževanja iz preteklosti.
BENKOVA ŠUMVA - rastišče grmičastega dišečega	Rastišče ogroženega grmičastega dišečega volčina (<i>Daphne creorum f.</i> <i>arbusculoides</i>)	BOT	K.O.: Dolenci Občina: Šalovci Lastništvo: Zasebna last, RS in Občina Šalovci Površina: podan predlog za	Dobro stanje (ugodno)	Dobro stanje (ugodno) Grmički se razrašajo in širijo. Najvitalnejši del rastišča v upravljanju JZ KPG z zakupno pogodbo od SKZG RS in na njem JZ KPG vsako drugo leto izvaja varstvene ukrepe za izboljšanje stanja rastišča.

Voščina 2 (7297 OP)	severozahodno od Hodoša.	BOT, EKOS	0,62	spremembo meje, nova površina:	
KOBILJE - ekstenzivni travniki (7298)	Mokrotni ekstenzivni travniki na poplavnem območju Kobiljskega potoka, zahodno od Kobilja.	BOT, EKOS	K.O.: Kobilje Občina: Kobilje Lastništvo: Zasebna last, RS Površina: 31,53	Slabo stanje (sprejemljivo) (opuščanje/ intenziviranje košnje, konverzija v njive)	Slabo stanje (neugodno) Travniki, ki so v upravljanju JZ KPG so v dobrem ekološkem stanju, ostali deli NV se rabi večinoma intenzivno ali pa je v različnih stopnjah sukcesije – tudi neofiti.
MOTVARJEVCI - ekstenzivni travniki (7299)	Kompleks mokrotnih ekstenzivnih travnikov zahodno od Motvarjevcev, severno od Dobrovnika.	BOT, EKOS	K.O.: Motvarjevci Občina: Moravske Toplice Lastništvo: Zasebna last Površina: 27,88	Slabo stanje (sprejemljivo) (opuščanje/ intenziviranje košnje, konverzija v njive)	Slabo stanje (sprejemljivo) Del NV, ki je še v ekstenzivni rabi, cca. 1/4, je v dobrem stanju, drugi deli NV pa je v različnih sukcesijskih fazah, a je biodiverzitetna na območju te NV še zelo visoka.
MOTVARJEVCI - ekstenzivni travniki (7300)	Mokrotni ekstenzivni travniki zahodno od Motvarjevcev, severno od Dobrovnika.	BOT, EKOS	K.O.: Motvarjevci Občina: Moravske Toplice Lastništvo: RS, Zasebna last Površina: 1,77	Zelo slabo stanje (neugodno) (opuščanje košnje, zaraščanje z lesnimi rastlinami in neofiti)	Kritično stanje (zelo neugodno) Celotno območje NV je v različnih sukcesijskih fazah zaraščanja.
BERKOVCI - mokrotni travniki (7306)	Mokrotni travniki ob Ratkovskem potoku pri Berkovcih, severovzhodno od Murske Sobotne.	BOT, EKOS	K.O.: Berkovci Občina: Moravske Toplice Lastnik: Zasebna last; Občina M. Toplice, RS Površina: 14,40	Slabo stanje (sprejemljivo) (opuščanje/ intenziviranje košnje, konverzija v njive)	Kritično stanje (zelo neugodno) Intenzifikacija večjega dela NV hitro napreduje. Parcele po večini nimajo več lastnosti zaradi katerih je bilo območje razglašeno za NV.
VREJE - suhi travniki (7430)	Redek habitatni tip in rastišče ogroženih rastlinskih vrst vzhodno od Vreje pri Markovcih, severozahodno od Hodoša na Goričkem.	BOT, EKOS	K.O.: Markovci Občina: Gor. Petrovci Lastništvo: Zasebna last Površina: 8,75	Slabo stanje (sprejemljivo) (prekomerno gnojenje)	Slabo stanje (sprejemljivo) Na delu NV je opazno zaraščanje z zlato rozgo. Stanje je dobro. Na območju NV prevladujejo suhi, košeni travniki, vmes so tudi njive.
LEDAVSKO JEZERO (2015 V)	Zadrževalnik visokih voda Ledave s stalno ojezeritvijo južno od Pertoče, severozahodno od Murske Sobotne.	EKOS, BOT, ZOO	K.O.: Krašči, Občina: Rogoševci, Cankova Lastništvo: RS Površina: 142,26	Slabo stanje (sprejemljivo) (onesnaženje vode)	Slabo stanje (sprejemljivo) Floristično (belo vrbovje) in favnično stanje (predvsem ornitofavna) jezera je zelo dobro; kemijsko stanje je slabo.
LUKAJ POTOK	severozahodno od Murske Sobotne. Levi pritok Ledave na	EKOS,	K.O.: Dolnji Slaveči, Gornji	Slabo stanje (sprejemljivo)	Slabo stanje (sprejemljivo)

(2016)	območju med Gornjimi in Doljnimi Slaveči severovzhodno od Ledavskega jezera na Goričkem.	HIDR, ZOO	Slaveči, Grad Občina: Kuzma, Grad Lastnik: RS Površina: 11,03	(onesnaženje vode, odpadki, neofiti)	Kemijsko stanje je slabo (nitrati, fosfati...), obrežna zarast prisotna in v dobrem stanju.
BEČJIN BREG - suhi travniki (7429)	Redek habitati tip in rastišče ogroženih rastlinskih vrst na območju Bečjinega brega, severovzhodno od Hodoša.	EKOS, BOT	K.O.: Bujdinci Občina: Šalovci Lastništvo: RS, zasebna last Površina: 37,92	Slabo stanje (sprejemljivo) (opuščanje/ intenziviranje košnje, konverzija v njive)	Dobro stanje (ugodno) Kljub napredovani sukcesiji je ekosistemsko NV še v dobrem stanju.
VELIKA KRKA (7495)	Velika Krka s pritoki med izvirov in Šalovci.	EKOS, HIDR, ZOO	K.O.: Markovci, Čepinci, Šalovci Občina: Šalovci Lastništvo: RS Površina: 35,02	Slabo stanje (sprejemljivo) (onesnaženje vode, odpadki, neofiti)	Zelo slabo stanje (neugodno) Kljub neustreznim (za ohranjanje gnezditvenih habitatov za vodomca) posegom v samo strugo s strani Direkcije RS za vode (utrjevanje brežin s kamnometi, poseki lesne vegetacije) ter slabo delujoči čistilni napravi, je Velika Krka (tudi del, ki trenutno še ni NV) še v sprejemljivem ekološkem stanju. Predlog za razširitev NV dolvodno do meje z Republiko Madžarsko.
LONČAROVCI - mokrotni travniki (7305)	Mokrotni ekstenzivni travniki ob potoku Curek južno od Lončarovec, severovzhodno od Murske Sobote.	EKOS	K.O.: Lončarovci Občina: Moravske Toplice Lastništvo: Zasebna last, RS Površina: 6,84	Slabo stanje (sprejemljivo) (opuščanje/ intenziviranje košnje, konverzija v njive, neofiti)	Dobro stanje (ugodno) Opuščeni del, cca. 15%, je v napredovani sukcesijski fazi; del, ki se rabi ekstenzivno je kljub rahlo intenzivnejši rabi v dobrem stanju.
POVESI - mokrotni travniki (7307)	Mokrotni travniki južno od vasi Lucova pri Adrijancih na Goričkem	EKOS, BOT	K.O.: Lucova, Šulinci Občina: Gor. Petrovci Lastništvo: Zasebna last Površina: 13,07	Zelo slabo stanje (neugodno) (intenzivna kmetijska raba, konverzija v njive)	Zelo slabo stanje (neugodno) Intenziviranje travniških površin in velik delež njivskih površin na območju NV.
BUKOVNICA - mokrotni travniki (7308)	Mokrotni travniki ob Bukovniškem potoku, desnem pritoku Kobiljanskega potoka severno od Dobrovnika.	EKOS, BOT	K.O.: Bukovnica Občina: Moravske Toplice Lastništvo: RS, zasebna last Površina: 4,97	Zelo slabo stanje (neugodno) (zaraščanje z neofiti in lesnimi rastlinami)	Zelo slabo stanje (neugodno) Cca. 1/3 NV je zaraščene z zlato rozgo (ta del NV vsako leto mulčijo, čeprav je vsaj 1 ha površine vključene v KOPOP ukrep MET). Z lesnatimi vrstami je zaraščeno manj kot 10%.

PESKOVSKI POTOK (7516)	Desni pritok Velike Krke od Izvira do Šalovcev.	EKOS, ZOOL, HIDR	K.O.: Križevci, Otovci, Stanjevci, Gor. Petrovci, Peskovci, Šalovci Občina: Puconci, Gor. Petrovci, Šalovci Lastništvo: RS Površina: 16,34	Slabo stanje (sprejemljivo) (onesnaženje vode, odpadki, neofiti)	Slabo stanje (sprejemljivo) Vodotok teče po gozdu le nekaj 100m od povrjra, potem pa ves čas po kmetijski krajini, mestoma ga na eni brežini obrašča gozd. Razen v povrirnem delu so vseskozi opazni pritiski kmetijstva na strugo v obliki uravnov, zasipavanja pretočnega profila struge, odstranjevanja lesne obrečne zarasti. V srednjem toku je struga zajedena več m v površje, široka do 2 m, mestoma izredno zavita in obrasla s več metrov širokim pasom lesne obrečne zarasti.
AGORNJE KOBILJE - gozd (7525)	Gozd v Zgornjem Kobilju, severovzhodno od Dobrovnika.	EKOS	K.O.: Kobilje Občina: Kobilje Lastništvo: RS Površina: 16,52	Dobro stanje (ugodno)	Dobro stanje (ugodno) Proces odmiranja pionirskih drevesnih vrst (breza, rdeči bor) se počasi nadaljuje. Prazen prostor zapolnjujejo drevesa navadnega belega gabra in bukve. Ni videti sledov poseka dreves.
MOTVARJEVCI - gozd (7526)	Ohranjen gozd v Motvarjevcih, severno od Dobrovnika.	EKOS	K.O.: Motvarjevci Občina: Moravske Toplice Lastnik: RS Površina: 3,49	Dobro stanje (ugodno)	Dobro stanje (ugodno) Splošno stanje NV ugodno, čeprav je bilo nekaj manjših posekov.
FUKS GRABA - gozd (7527)	Ohranjen gozd severovzhodno od Cankove, severozahodno od Murske Sobotne.	EKOS	K.O.: Korovci Občina: Cankova Lastništvo: Zasebna last, RS Površina: 63,64	Dobro stanje (ugodno)	Zelo slabo stanje (neugodno) Zaradi intenzivne sečnje dreves v celotnem gozdnem kompleksu Korovska Gora (več kot 200 ha) so opazne posledice tudi na NV (iz 2014).
MUSKOVA - slatinski vrelc (7524)	Izvir mineralne vode v Nuskovi, severozahodno od Murske Sobotne.	GEOL, HIDR	K.O.: Nuskova Občina: Rogoševci Lastništvo: Radenska d.d. Površina: Točkovna NV	Slabo stanje (sprejemljivo) (opuščenje/ intenziviranje košnje, premena v njive)	Dobro stanje (ugodno) Stanje NV je zadovoljivo. Travnik in glavate vrbe v neposredni bližini so v upravljanju IZ KPG. V glavatih vrbah je bil potrjen puščavnik (<i>Osmoderma eremita</i>).
GRAD - nahajališče bazalta in piroklastitov (7338)	Nahajališče olivinovitih nodul v bazaltu in piroklastitih v opuščenem kamnolomu severno od Grada na Goričkem.	GEOL	K.O.: Grad Občina: Grad Lastništvo: Zasebna last Površina: Točkovna NV	Slabo stanje (sprejemljivo) (krušenje kamenja in padanje drevja ob robu)	Dobro stanje (sprejemljivo) Kamenje in drevje na zgornjem robu NV se kruši in pada.
SOTINSKI BREG	Krajsko in	GEOM	K.O.: Sotina	Slabo stanje (sprejemljivo)	Zelo slabo stanje (neugodno)

geomorfološko pomemben hrib na skrajnem severnem delu Goričkega, ob meji z Avstrijo.

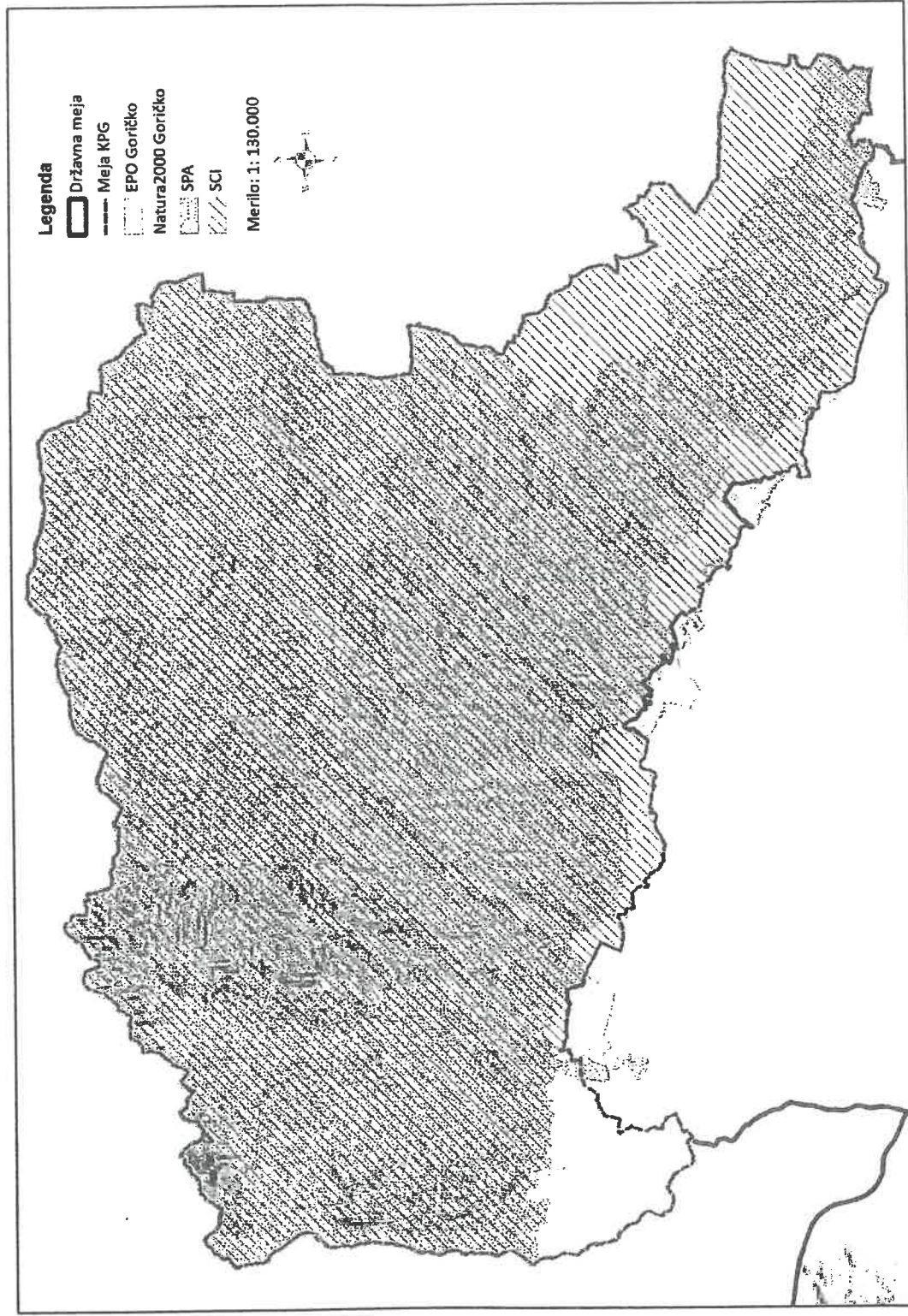
ORF

Občina: Rogašovci
Lastništvo: RS, zasebna last
Površina: 74,15

(ponekod krušenje kamenja)

Izkoriščanje kamnoloma in slabšanje lastnosti NV.
Območje potencialno še vedno geološko nestabilno.

PRILOGA 1.3 GRAFIČNI PRIKAZ ZAVAROVANEGA OBMOČJA NARAVE KPG, EPO GORIČKO IN OBMOČJA POSEBNIH VARSTVENIH OBMOČIJ (OBMOČJ NATURA 2000).

PRILOGA 1.4 SEZNAM KVALIFIKACIJSKIH NATURA 2000 HT IN VRST ZA OBMOČJE NATURA 2000 GORIČKO

Tabela 1: Seznam kvalifikacijskih Natura 2000 HT z oceno stanja ohranjenosti (Vir: ZRSVN)

Skupina	Ime HT	Koda HT	Biogeografska regija	Območje razširjenosti	Površina HT	Strukture in funkcije HT	Obeti za prihodnost	Končna ocena stanja
Gozdovi	Obrečna vrbovja, jeleševja in jesenovja (mehkolesna lokal); (Alnus glutinosa in Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae))	91E0	CON	U1-				U1
Gozdovi	Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (Erythronio-Carpinion)	91L0	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
Gozdovi	Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum)	9110	CON	FV	FV	U1+	FV	U1+
Sladke celinske vode	Oligotrofne do mezotrofne stoječe vode z amfibijskimi združbami razredov Litoriletea uniflorae in/all Isoëto-Nanojuncetea	3130	CON	FV		FV	U1x	U1
Grmišča in travišča	Polharavna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (Festuco-Brometalia) (*pomembna rastišča kukavičevk)	6210	CON	FV				U1
Grmišča in travišča	Travniki s prevladujočo stožko (Molinia spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (Molinion caeruleae)	6410	CON	FV		U1-		U1
Grmišča in travišča	Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	6510	CON	FV		U1x		U1

Tabela 2: Seznam kvalifikacijskih Natura 2000 vrst za območje Natura 2000 Goričko z oceno stanja ohranjenosti (Vir: ZRSVN)

Skupina	Vrsta	Koda vrste	Biogeografska regija	Območje razširjenosti	Ohranjenost populacije	Ohranjenost habitata	Obeti za prihodnost	Končna ocena stanja
Rastline	<i>Eleocharis carolinica</i>	1898	CON	FV	U1-	U1-	U1-	U1-
	<i>Unio crassus</i>	1032	CON	U1x	U1-	U1-	U1-	U1-
Mehkužci	<i>Vertigo angustior</i>	1014	CON	FV	FV	XX	FV	FV
Kačji pastirji	<i>Cordulegaster heros</i>	4046	CON	FV	FV	FV	FV	FV
	<i>Lucanus cervus</i>	1083	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
	<i>Osmoderma eremita</i>	1084	CON	FV	XX			
Hrošči	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	1086	CON	FV	U1x	U1-	XX	U1x
	<i>Carabus variolosus</i>	5377	CON	FV	U1=	U1-	U1x	U1=
	<i>Maculinea teleius</i>	1059	CON	U1-				
	<i>Lycena dispar</i>	1060	CON	FV	FV	FV	FV	FV
	<i>Maculinea nausithous</i>	1061	CON	U1-				
Metulji	<i>Euphydryas aurinia</i>	1065	CON	U1-	U1=	U1=	U1-	U1-
	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	1078	CON	FV	FV	FV	FV	FV
	<i>Colias myrridone</i>	4030	CON	XX	XX	XX	XX	XX
	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	1134	CON	FV	FV	FV	FV	FV
Ribe	<i>Cobitis taenia</i>	1149	CON	FV	FV	FV	FV	FV
	<i>Eudontomyzon mariae</i>	2484	CON	FV	FV	FV	FV	FV
	<i>Triturus carnifex</i>	1167	CON	FV	XX	U1-	U1-	U1-
Dvoživke	<i>Bombina variegata</i>	1193	CON	FV	U1	U1x	U1-	U1-
	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	1303	CON	FV	FV		U1x	U1x
Sesalci	<i>Barbastella barbastellus</i>	1308	CON	FV	XX	FV	FV	FV

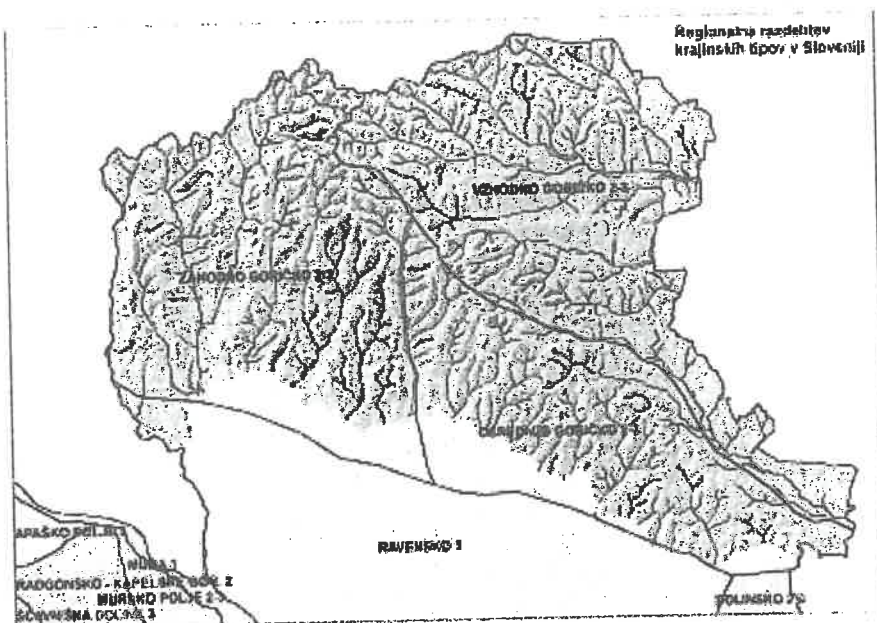
Miniopterus schreibersii	1310	CON	FV	FV	U1x	U1x	U1x
Myotis bechsteinii	1323	CON	FV	XX	FV	FV	FV
Myotis myotis	1324	CON	FV	FV	U1x	U1x	
Lutra lutra	1355	CON	FV	U1+	FV	FV	U1+

Tabela 3: Seznam kvalifikacijskih Natura 2000 vrst ptic za območje Natura 2000 Goričko s populacijskimi trendi (* - trend povzet po poročilu po 12. členu Direktive o pticah z dne 22.4.2014, **trend za območje Natura 2000 Goričko povzet po Monitoringu izbranih ciljnih vrst ptic na območjih Natura 2000 v letu 2016 in 2017).

Skupina	Vrsta	Koda vrste	Ocena populacije v KPG ³	Trend (obdobje trenda)
Ptice	<i>Ciconia ciconia</i>	A031	10-12	Stabilen (2001-2012)*
	<i>Ciconia nigra</i>	A030	4-5	Stabilen (2001-2012)*
	<i>Alcedo atthis</i>	A229	7-12	Upad (2001-2012)*
	<i>Upupa epops</i>	A232	20-40	Upad (2001-2012)*
	<i>Otus scops</i>	A214	60-70	Zmeren upad (2004-2017)**
	<i>Haliaeetus albicilla</i>	A075	1	Naraščajoč (2001-2012)*
	<i>Ixobrychus minutus</i>	A022	7-9	Neznan (2001-2012)*
	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	A295	30-50	Naraščajoč (2001-2012)*
	<i>Lullula arborea</i>	A246	40-80	Zmeren upad (2005-2016)**
	<i>Dryocopus martius</i>	A236	160-230	Naraščajoč (2001-2012)*
	<i>Picus canus</i>	A234	160-200	Neznan (2001-2012)*
	<i>Coturnix coturnix</i>	A113	200-250	Upad (2001-2012)*
	<i>Lanius collurio</i>	A338	500-1000	Upad (2001-2012)*
	<i>Pernis apivorus</i>	A072	10-20	Neznan (2001-2012)*

³ Denac, K. in Kmecl, P., 2014. Ptice Goričkega. Ljubljana: DOPPS.

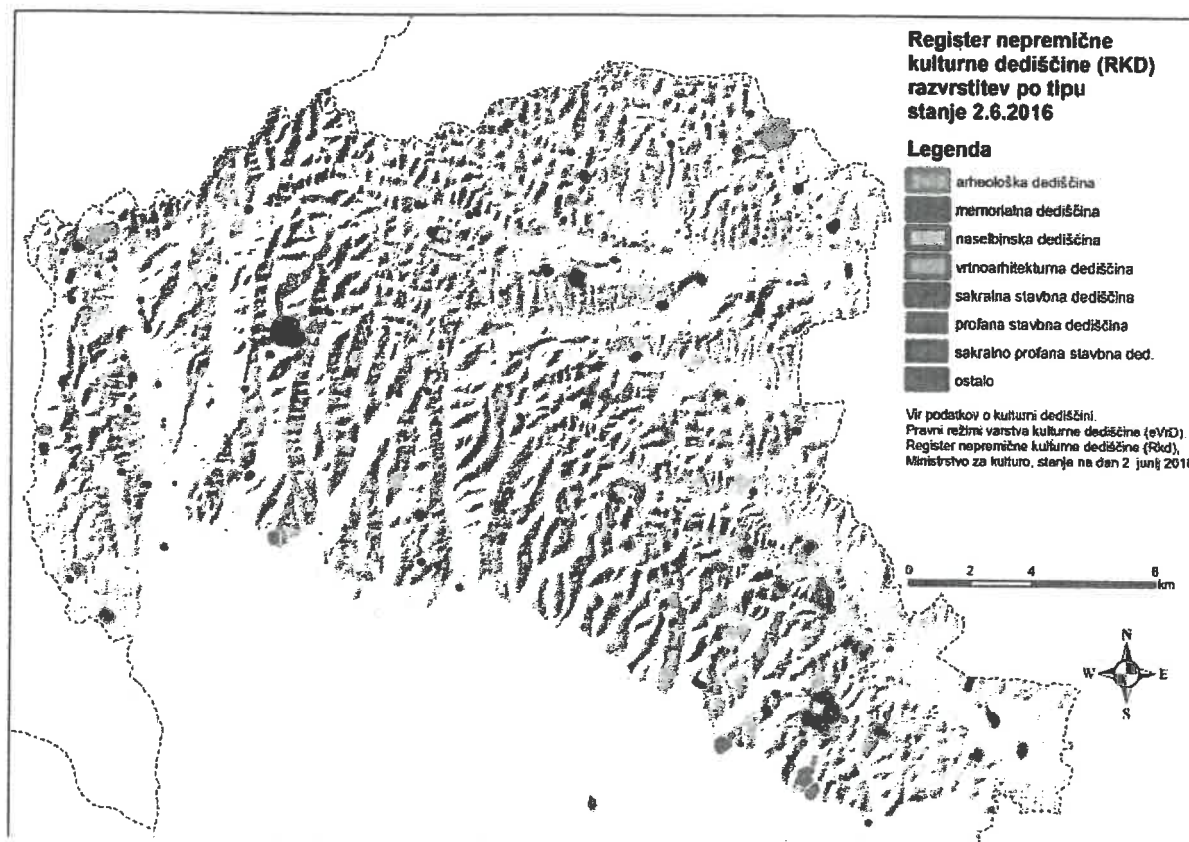
PRILOGA 1.5. GRAFIČNI PRIKAZ DELITVE OBMOČJA KPG NA KRAJINSKE ENOTE (Vir: MOP).

PRILOGA 1.6. PREGLED KRAJINSKIH VZORCEV Z OCENO STANJA NA OBMOČJU KPG.

Krajinski vzorec	Značilnost vzorca	Razširjenost vzorca na območju KPG	Stanje krajinskega vzorca na
Drobno členjena kmetijska krajina	Kmetijska krajina, kjer se raba izmenjuje v linearnih potezah: doline z meandristim potokom in travniki, nad njimi strnjeno obcestno naselje, obdano s sadovnjaki, njive na nagnjenih pobočjih in gozd na slemenih in osojah. Značilno menjavanje vinogradov, sadovnjakov, njiv in travnikov ter gozda na osojnih pobočjih.	Prevladujoč vzorec	Z združevanjem zemljišč in urbanizacijo se vzorec spreminja in izginja.
Sadovnjaki na gričevju	Prevladujoč črtni vzorec na sicer homogeni ploskvi.	Točkovno in razpršeno po celem območju KPG.	Število in obseg plantažnih sadovnjakov se povečuje.
Vinogradi z razpršeno pozidavo na gričevju	Vinogradi na prisojnih straneh z posameznimi objekti manjšega obsega.	Točkovno po celem območju KPG.	Območja ljubiteljske obdelave tal s sajenjem vinogradov se spreminjajo v stalno naseljena območja.
Široke, zamočvirjene doline	Značilne glavate vrbe na vlažnih travnikih, njive redko na dvignjenem robu.	Pojavlja se le na območju občine Rogašovci.	Izjemen vzorec, kjer je stanje še ugodno.
Členjena njivska krajina v široki dolini	Odprt in širok njivski svet z značilno trakasto parcelacijo zemljišč. Njive intenzivno obdelane z redkimi krajinskimi členi ob jarkih ali potokih. Dolini sledi strnjeno vaško naselje s cesto.	Vzorec se pojavlja v dolinah še nereguliranih potokov.	Stanje je ugodno; spremembe se dogajajo s komasacijami in zaokroževanjem zemljišč, kjer se merilo krajine povečuje, členjenost in krajinska pestrost se zmanjšujeta.
Manj členjena krajina v široki dolini	Značilna velika homogenost prostora in ozek izbor kmetijskih kultur na velikih zemljiščih.	Vzorec se pojavlja v dolinah reguliranih potokov.	Stanje nespremenjeno, grmovno-drevesno vegetacije ob melioracijskih jarkih se redno seka.

PRILOGA 1.7 PREGLEDNA KARTA NEPREMIČNE KULTURNE DEDIŠČINE S PRIKAZOM PO TIPU SPOMENIKA OZ. DEDIŠČINE (Vir: RKD)

PRILOGA 1.8 ŠTEVILO PREBIVALCEV V PARKOVNIH OBČINAH V LETIH 1991, 2002 IN 2018
 (zaradi izračuna primerjave med leti je zajeto absolutno število prebivalcev celotne občine, čeprav pri občinah označeno z *le nekatera naselja ležijo v KPG; vir: SURS).

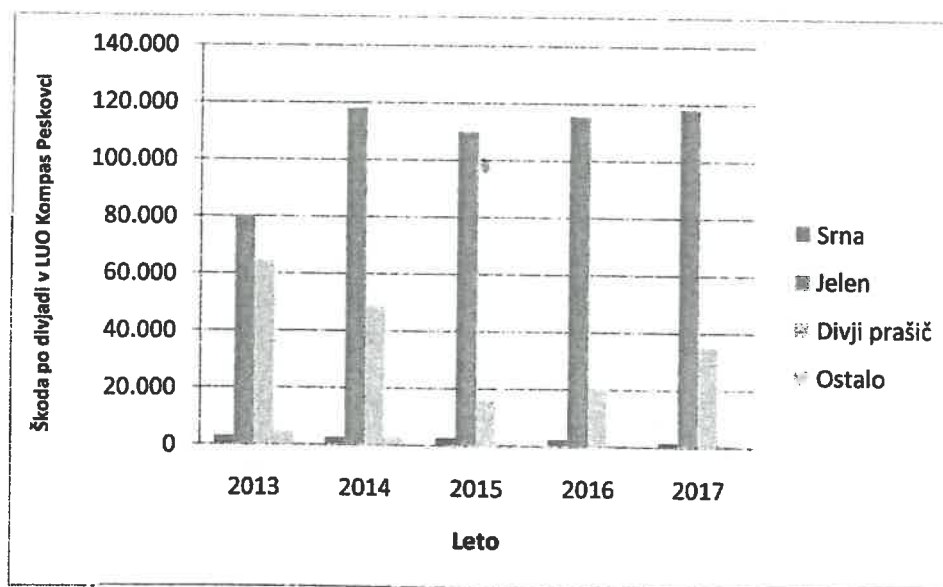
Občina	leto 1991	leto 2002	leto 2018	Razlika 1991/2002	Razlika 1991/2018	Razlika 2002/2018
Cankova*	2283	2067	1748	-9,5 %	-23,4	-15,4
Dobrovnik*	1561	1307	1290	-16,3 %	-17,4	-1,3
Gornji Petrovci	2741	2217	1988	-19,1 %	-27,5	-10,3
Grad	2782	2302	2093	-17,3 %	-24,8	-9,1
Hodoš	459	356	359	-22,4 %	-21,8	+0,8
Kobilje	658	570	550	-13,4 %	-16,4	-3,5
Kuzma	1946	1683	1564	-15,5 %	-19,6	-7,1
Moravske Toplice*	6798	6151	5813	-9,5 %	-14,5	-5,5
Puconci*	6778	6281	5983	-7,3 %	-11,7	-4,7
Rogašovci	3992	3399	3068	-14,9 %	-23,1	-9,7
Šalovci	2147	1718	1400	-20,0 %	-34,8	-18,5
Skupaj	32145	28051	25790	-12,7 %	-19,8	-8,1

⁴ Popis prebivalcev 1991, 2002 in stanje 31.12.2018

PRILOGA 1.9. VKLJUČENOST KMETIJSKIH POVRŠIN V NARAVOVARSTVENI OPERACIJI MET IN HAB NA OBMOČJU KPG DO LETA 2017

operacije KOPOP	ŠT. GERK	Skupna površina [ha]	Povprečna površina GERK [ha]
Operacija MET SKUPAJ	898	425,4	0,47
Zahteva MET_KOS	485	140,7	0,29
Zahteva MET_MRVA	128	35,6	0,28
Zahteva MET_NPAS	213	185,4	0,87
Zahteva MET_MRVA in MET_NPAS	72	63,5	0,88
Operacija HAB SKUPAJ	102	59,9	0,59
Zahteva HAB_KOS in HAB_ORGG	76	31,7	0,42
Zahteva HAB_NPAS	21	23,4	1,11
Zahteva HAB_MRVA	5	4,8	0,96
MET in HAB skupaj	1000	485,3	0,49

PRILOGA 1.10. IZPLAČANE ODŠKODNINE ZA ŠKODO OD DIVJADI V LPN KOMPAS PESKOVCI ⁵

⁵ Povzeto po:

http://www.zgs.si/fileadmin/zgs/main/img/CE/lovstvo/LUN_2018/Nacrti_2018_LUO_koncni/LLUN_za_Pomursko_LUO_2018.pdf

PRILOGA 1.11. SEZNAM PROJEKTOV, KI JIH JE IZVAJAL JZ KPG V OBDOBJU 2007-2018 (vir: JZ KPG).

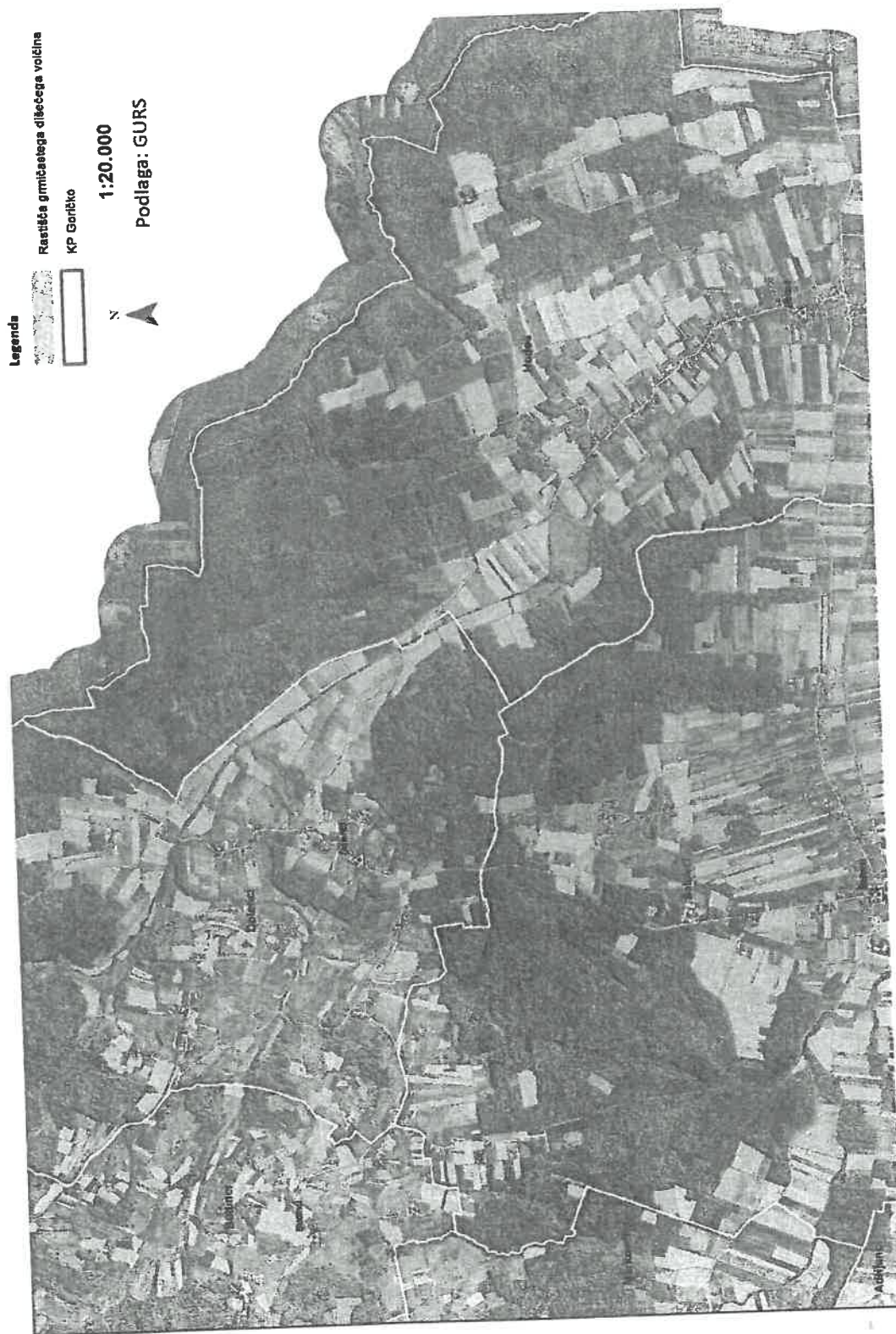
Akronim projekta	Program financiranja	Vloga JZ KPG	Trajanje projekta	Delež JZ KPG ⁶	Glavni učinki projekta
Promoviranje narave z izobraževanjem interpretatorjev narave	Program vseživljenjsko učenje 2007-2013, Leonardo da Vinci	vodilni partner	september 2007 – september 2009	79.710,80 EUR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ razvije programa usposabljanja vodnikov v naravi in krajini
Rokodelska akademija	Operativni program Čezmejno sodelovanje SI-HU 2007-2013	projektni partner	julij 2009 – julij 2012	32.317,28 EUR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izvedba tečajev za usposabljanje rokodelcev ▪ potujoča razstava dediščina za poklice prihodnosti ▪ oprema za delavnici tkanje in lončarstvo
Sosed k sosеду	Operativni program Čezmejno sodelovanje SI-HU 2007-2013	projektni partner	avgust 2009 – junij 2012	195.298,22 EUR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ festival kratkih filmov z interpretacijo naravne in kulturne dediščine ▪ izdaja vodnikov Kulturni spomeniki Goričkega in Porabja ter Prehranski vodnik Goričkega in Porabja
Krajina v harmoniji	Operativni program Čezmejno sodelovanje SI-HU 2007-2013	projektni partner	november 2009 – oktober 2012	524.987,32 EUR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kartiranje HT in metuljev ▪ ustanovitev mlečno predelovalnega obrata ▪ izdaja vodnika o naravi prijaznejši košnji
GreenNet	Central Europe	projektni partner	april 2011 – junij 2014	74.422,49 EUR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ priprava strokovnih podlag za revitalizacijo reke Kučnice, ▪ priprava smernic za rabo priobalnih in vodnih zemljišč
Upkač	Operativni program Čezmejno sodelovanje SI-HU 2007-2013	projektni partner	oktober 2011 – oktober 2014	284.533,44 EUR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vzpostavitev matičnega in kolekcijskega sadovnjaka ▪ obnova obstoječih visokodebelnih sadovnjakov ▪ ekološka raziskava velikega skovika in smrdokavre na Goričkem
Rokodelska akademija 2	Operativni program Čezmejno sodelovanje SI-HU 2007-2013	projektni partner	julij 2011 – julij 2014	93.096,32 EUR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nakup 10 premičnih stojnic ▪ razvoj novih turističnih produktov vključno s ponudbo rokodelcev
Mura-Raba TV 2	Operativni program Čezmejno sodelovanje	projektni partner	januar 2012 – december 2014	10.268,55 EUR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izvedba naravoslovno-tehničnih dni ▪ vzpostavitev info točk ▪ izboljšana dostopnost digitalne tehnologije.

⁶ Op. Pri projektih, katerih izvajanje še traja, so pri postavki »delež JZ KPG« navedeni načrtovani projektni izdatki.

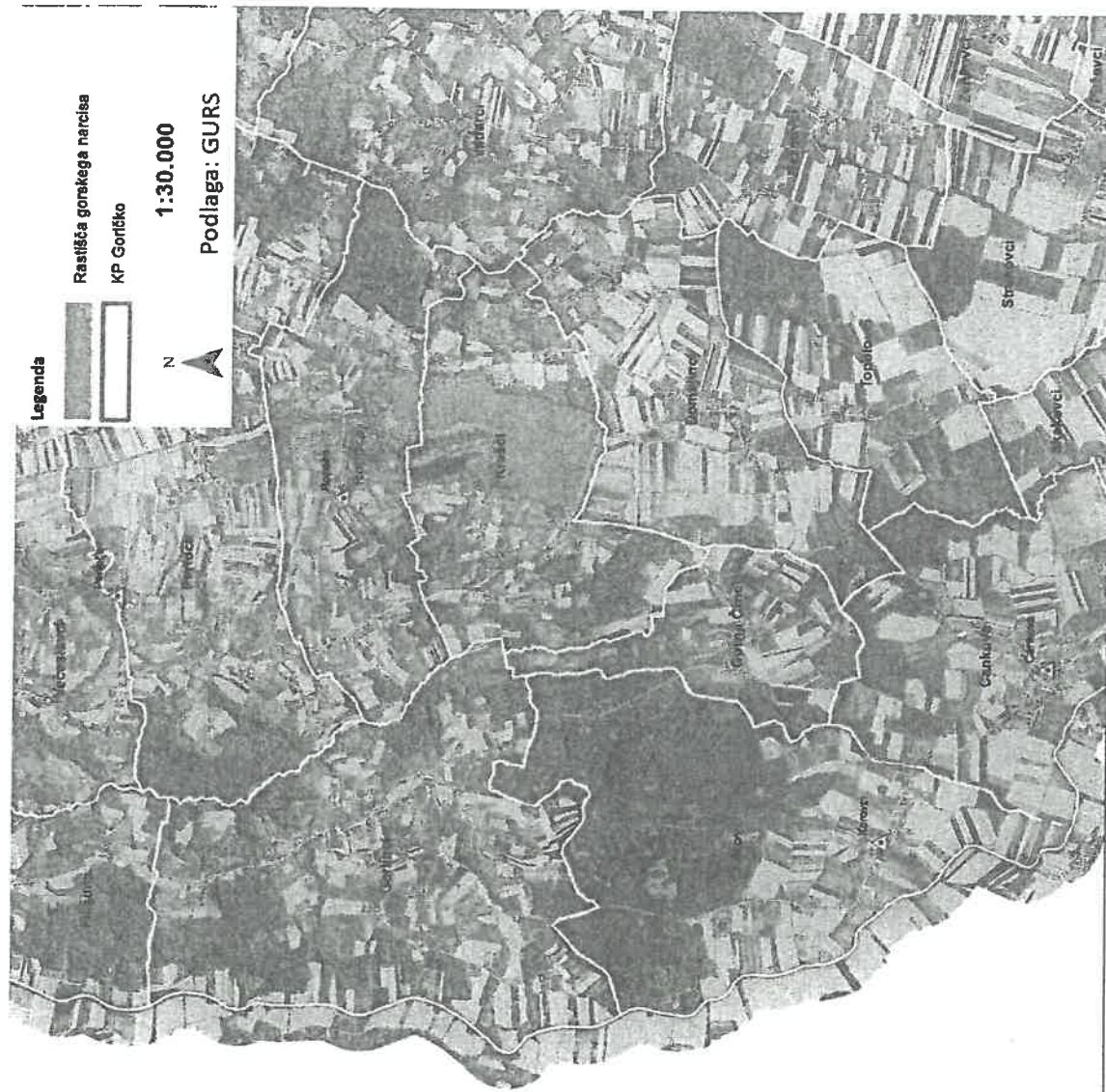
	SI-HU 2007-2013				<ul style="list-style-type: none"> ▪ dvig prepoznavnosti območja ▪ 80 ha kvalifikacijskih Natura 2000 HT travnikov v boljšem stanju ohranjenosti ▪ nakup 4,6 ha travnikov v last RS na območju NV Bejčin breg ▪ zeleni parki: 9 ▪ turistični produkti in paketi: 5 +5 	165.242,43 EUR	marec 2015— avgust 2016	vodilni partner	
Goriški travniki	Program Finančnega mehanizma EGP 2009-2014					74.777,63 EUR	avgust 2016—julij 2019	projektni partner	
Green Exercise	Program sodelovanja Interreg V-A Slovenija-Madžarska 2014-2020					133.146,54 EUR	junij 2016—junij 2019	projektni partner	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obnovljena grajska kapela ▪ razstava o zgodovini projektnega območja ▪ vzpostavitev avdio-vodenja po gradu
321 go	Program sodelovanja Interreg V-A Slovenija - Avstrija 2014-2020					170.481,00 EUR	september 2017— še traja	projektni partner	<ul style="list-style-type: none"> ▪ načrt interpretacije KPG ▪ promocija biodiverzitete
LIFE NATURAVIVA	Program Life+								
Goriška krajina	Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike za obdobje izvajanja 2014-2020					1.598.846,00 EUR	december 2017—še traja	vodilni partner	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odkup 56 ha travniških površin za izboljšanje stanja ohranjenosti Natura 2000 vrst in HT ▪ izboljšano stanje ohranjenosti 3 travniških HT in 10 kvalifikacijskih vrst
Dare2Connect	Transnacionalni program Podonavje (INTERREG DANUBE)					0,00 EUR	december 2017—še traja	pridruženi partner	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akcijski načrt za izbrane kvalifikacijske Natura 2000 vrste v KPG in NPÓ

PRILOGA 2 – GRAFIČNE PODLAGE K POGlavJU PODROBNA IN PROSTORSKA DOLOČITEV VARSTVENIH REŽIMOV.

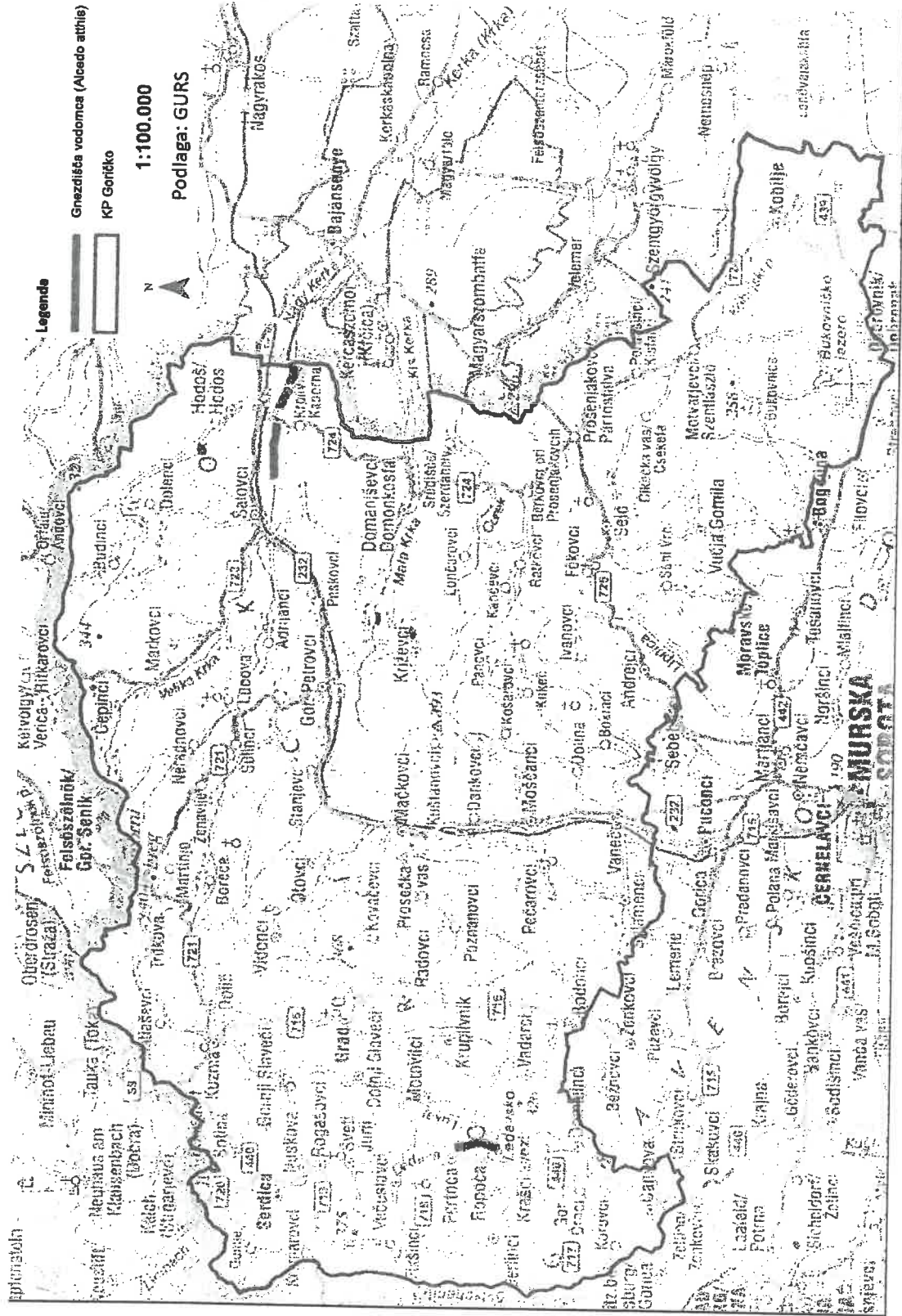
Priloga 2.1. Območja, ki so prepoznana kot rastišča zavarovane rastlinske vrste grmičasti dišeči volčin (*Daphne cneorum* L.)

Priloga 2.2. Območja, ki so prepoznana kot rastišča zavarovane rastlinske vrste gorski narcis (*Narcissus poeticus* L.)

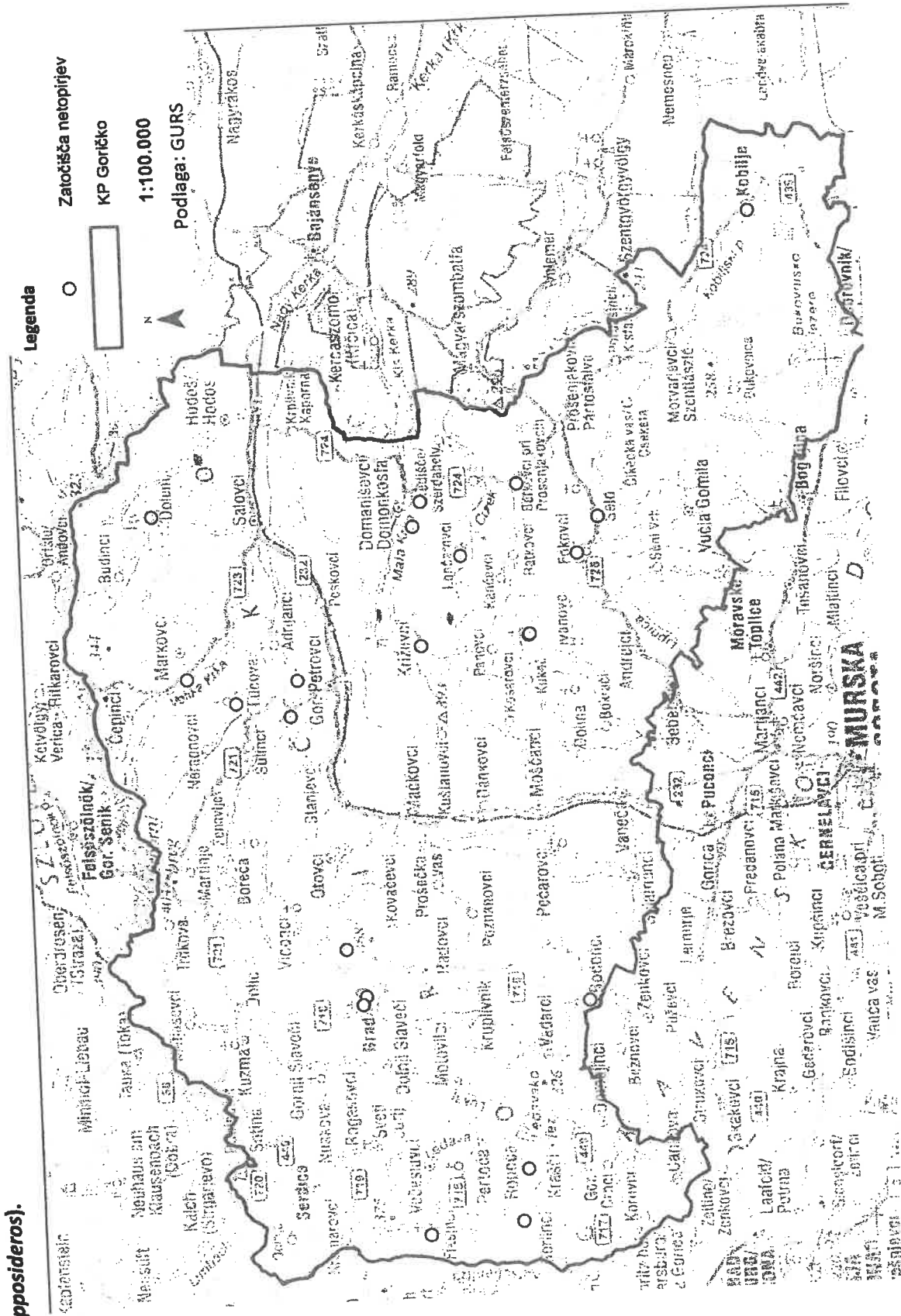
Priloga 2.4. Območja, ki so prepoznana kot najpomembnejša območja za vodomca (Alcedo atthis).

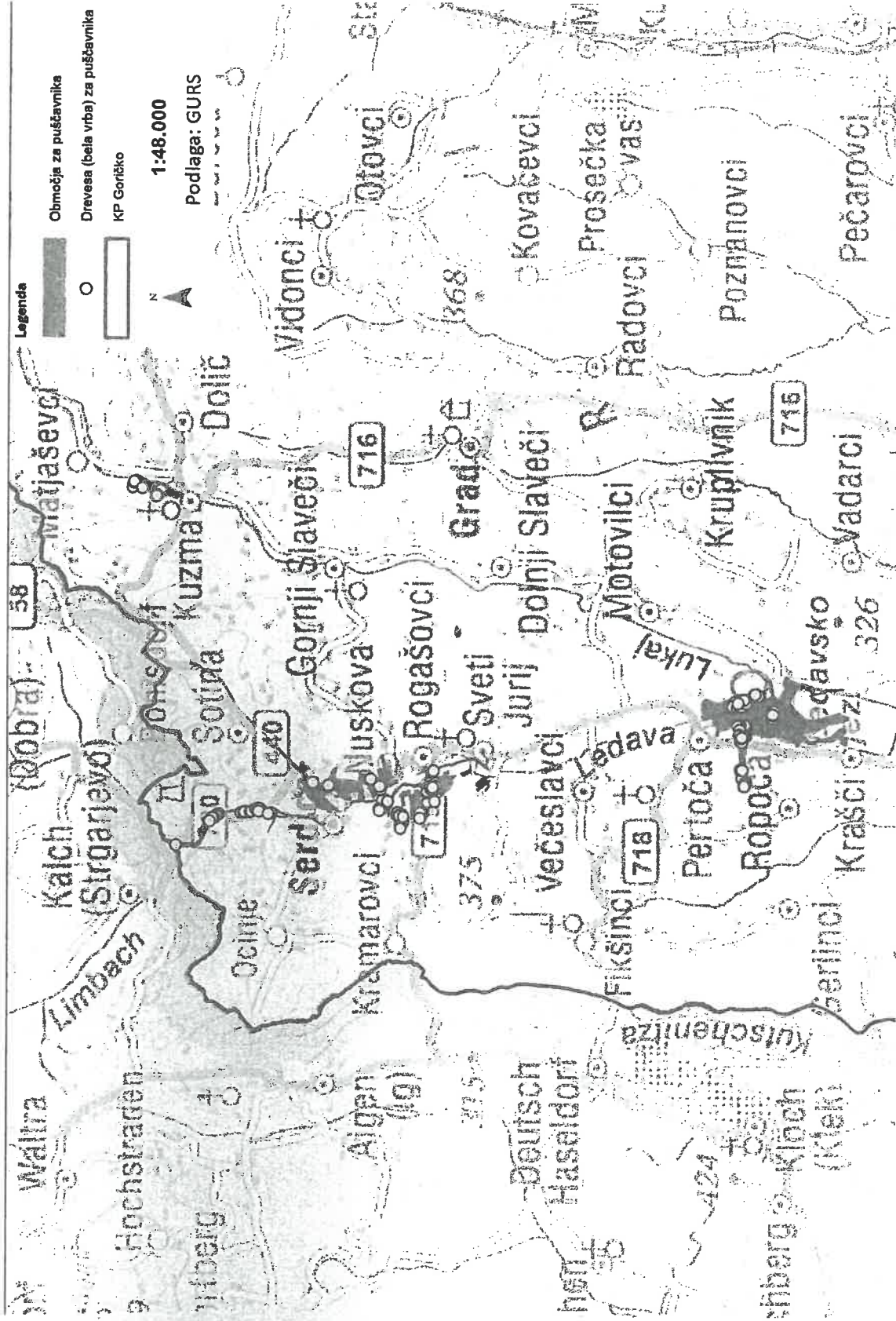
Priloga 2.5. Območji, ki sta prepoznane kot najpomembnejši območji za bičjo trstnico (*Acrocephalus schoenobaenus*).

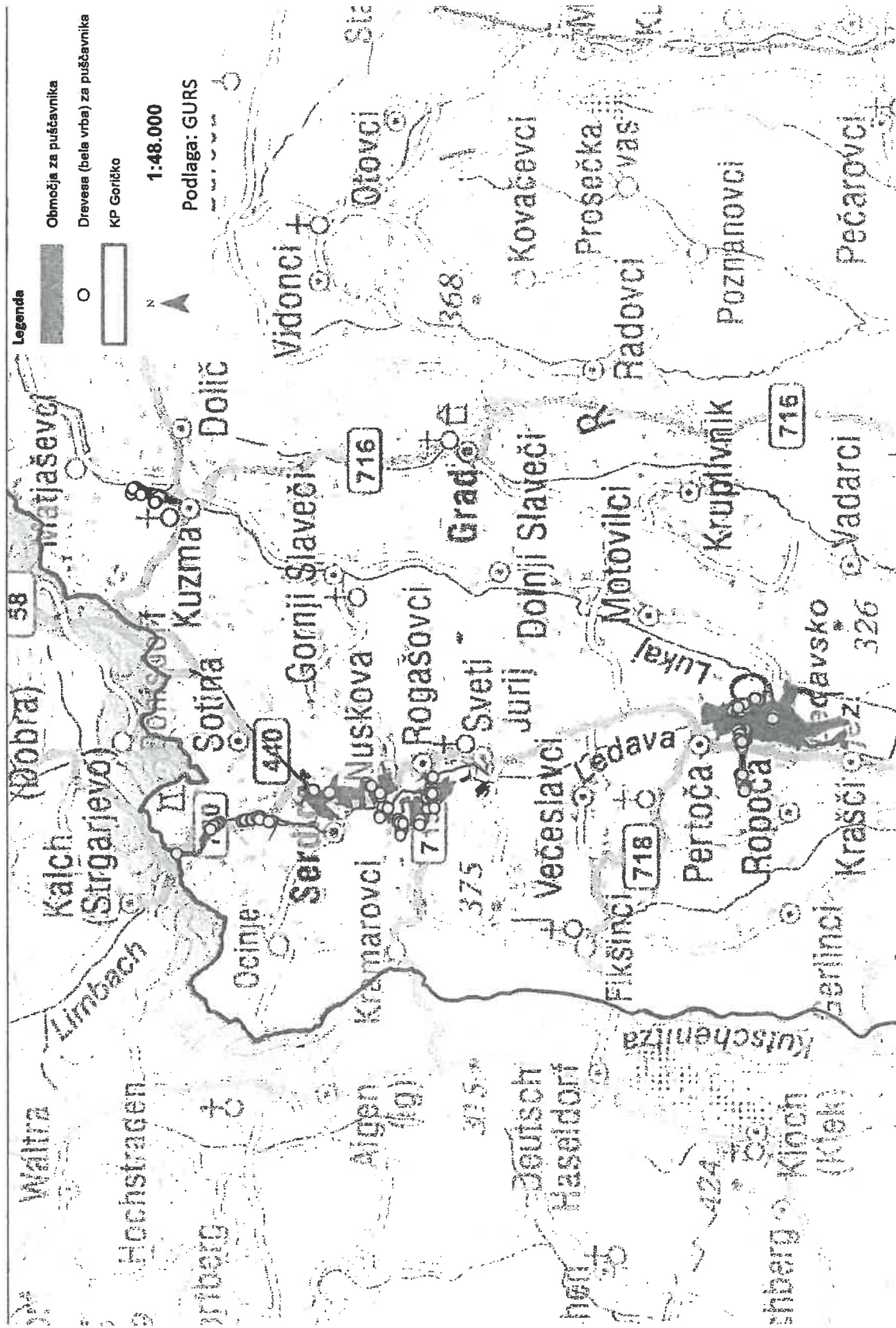
Priloga 2.7. Točke, ki so prepoznane kot zatočišča, kotišča in počivališča zavarovanih vrst netopirjev (navadnega netopirja (*Myotis myotis*) in malega podkovnjaka (*Rhinolophus hipposideros*)).

Priloga 2.8. Območja z drevesi vrste bela vrba (*Salix alba*), ki so prepoznana kot habitat zavarovane in kvalifikacijske Natura 2000 vrste puščavnik (*Osmoderma eremita*).

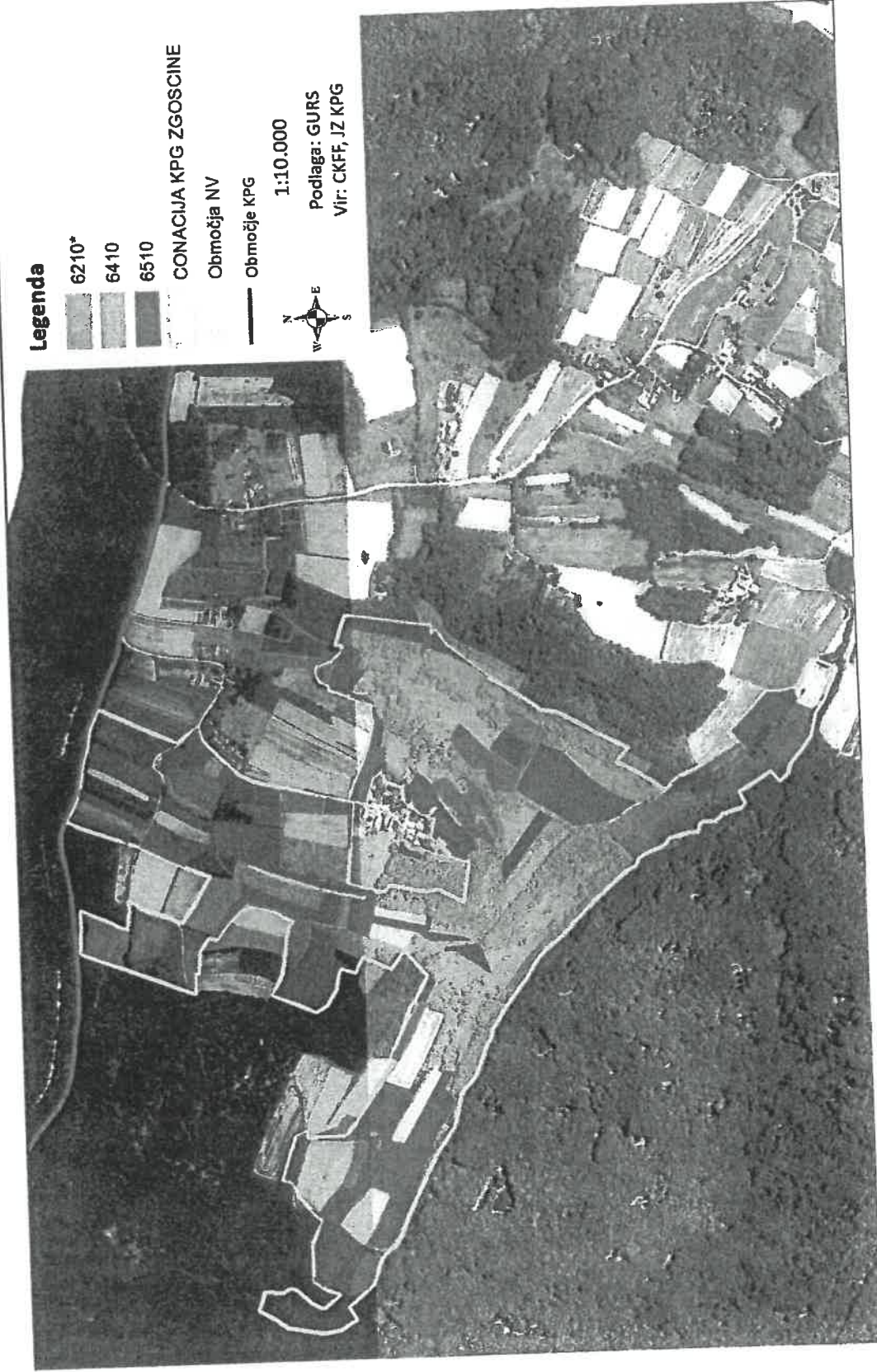

Priloga 2.8. Območja z drevesi vrste bela vrba (*Salix alba*), ki so prepoznana kot habitat zavarovane in kvalifikacijske Natura 2000 vrste puščavnik (*Osmoderma eremita*).

Priloga 2.9. Območja, ki so prepoznana kot območja zgoštevne varovanih travniških kvalifikacijskih Natura 2000 HT.

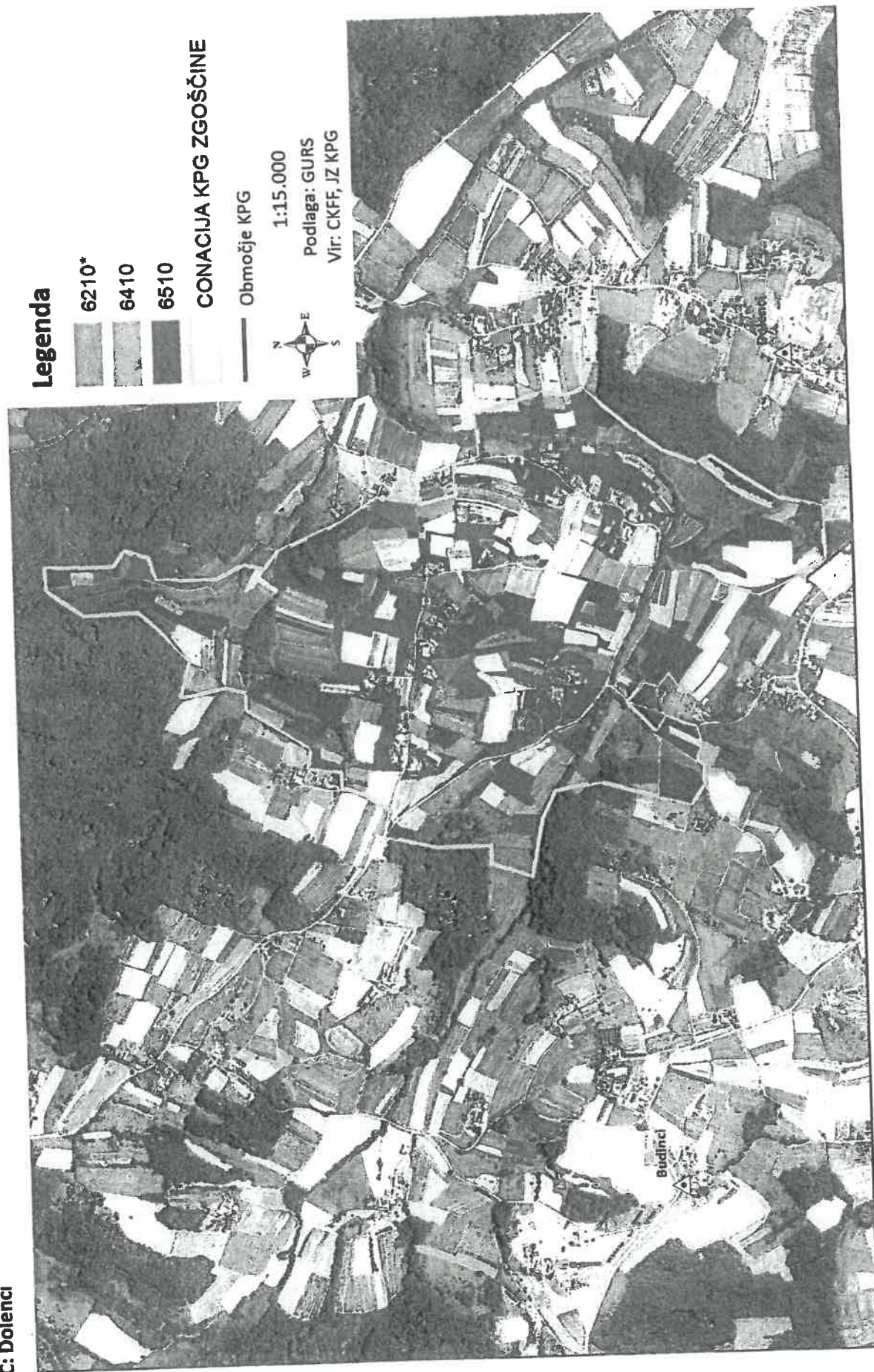
Območje A: Budinci – Bejčin breg

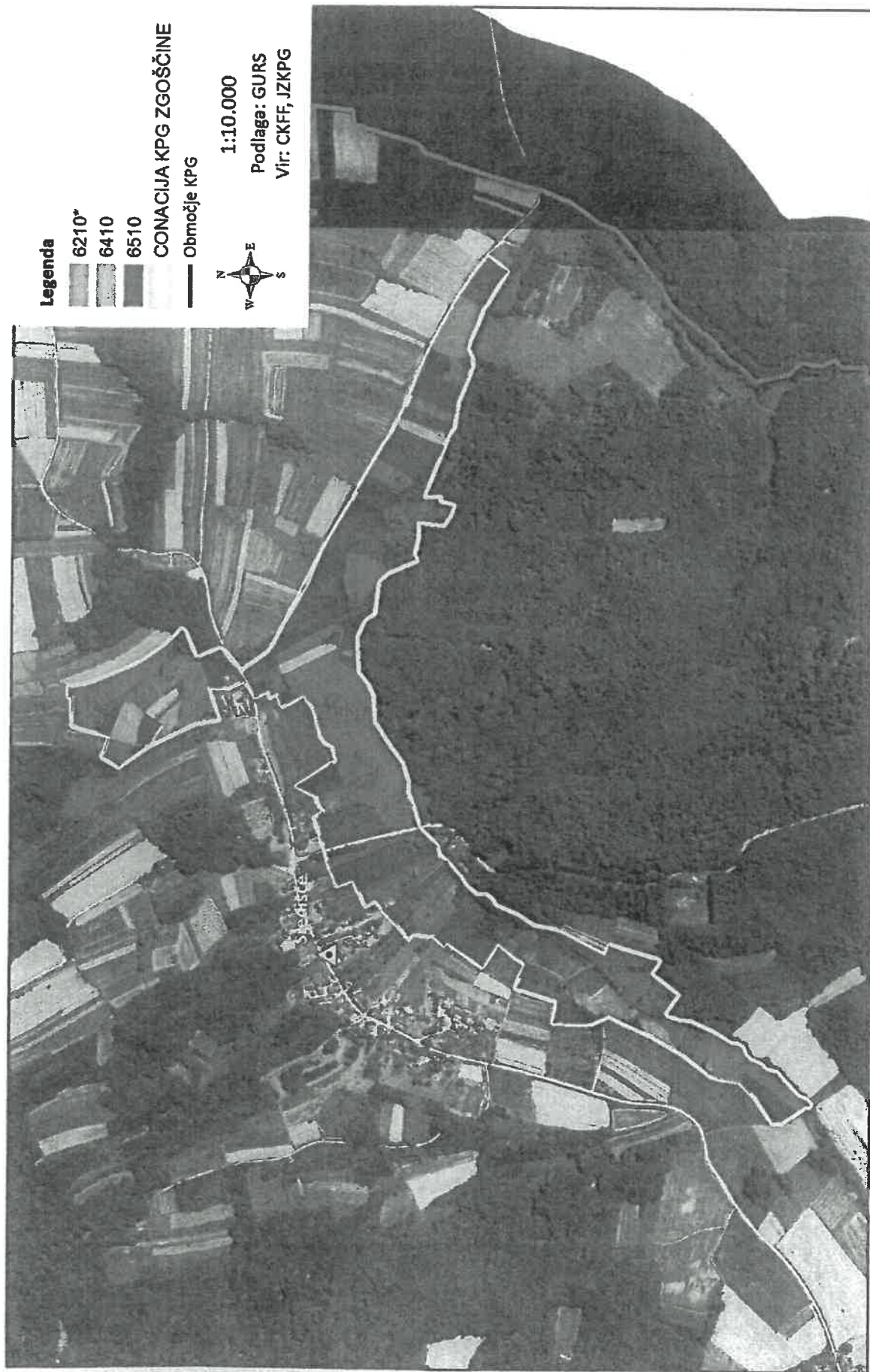
Območje B: Markovci – Vreje

Območje C: Dolenci

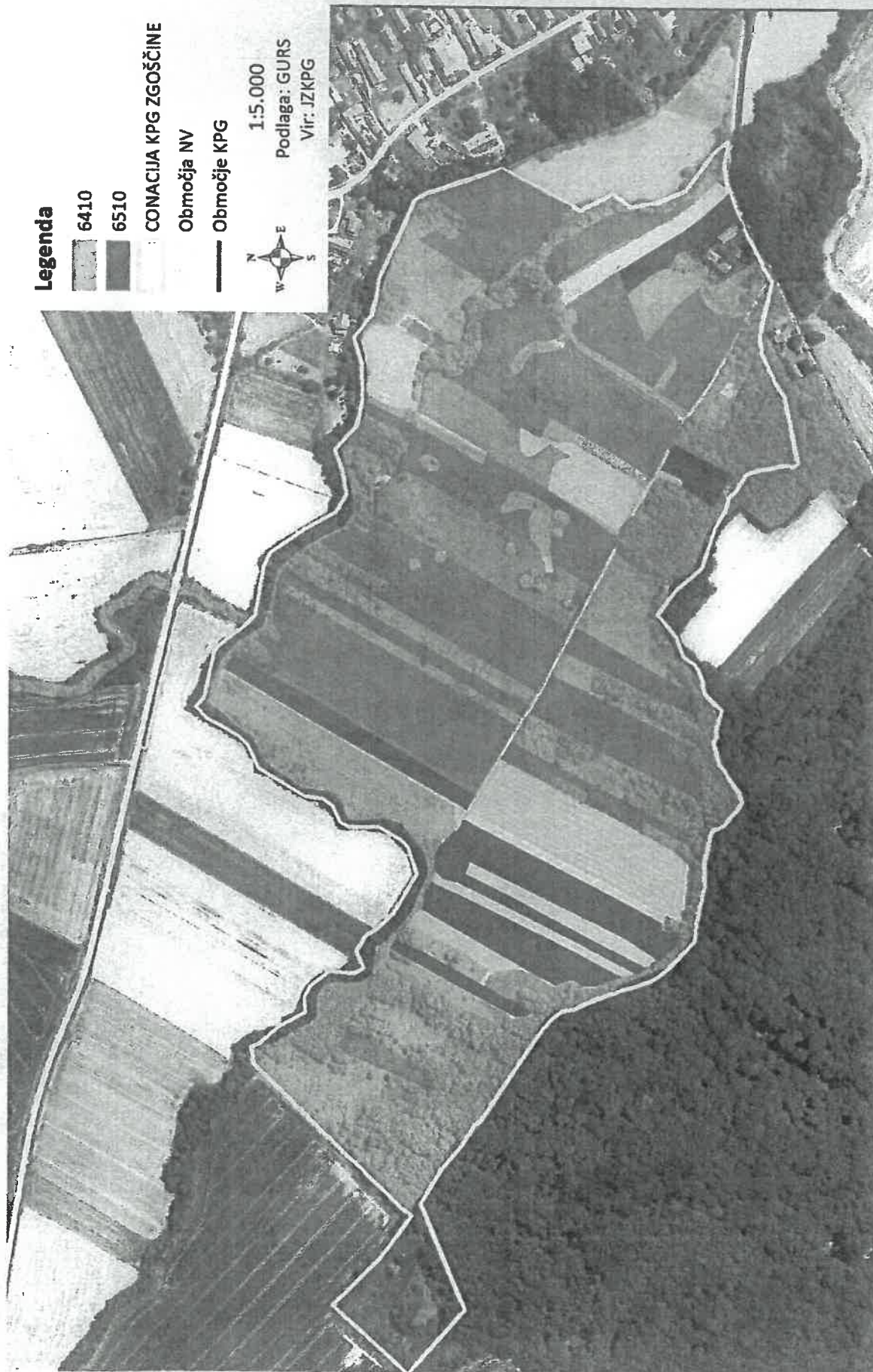
Območje D: Središče

Območje E: Lončarovci

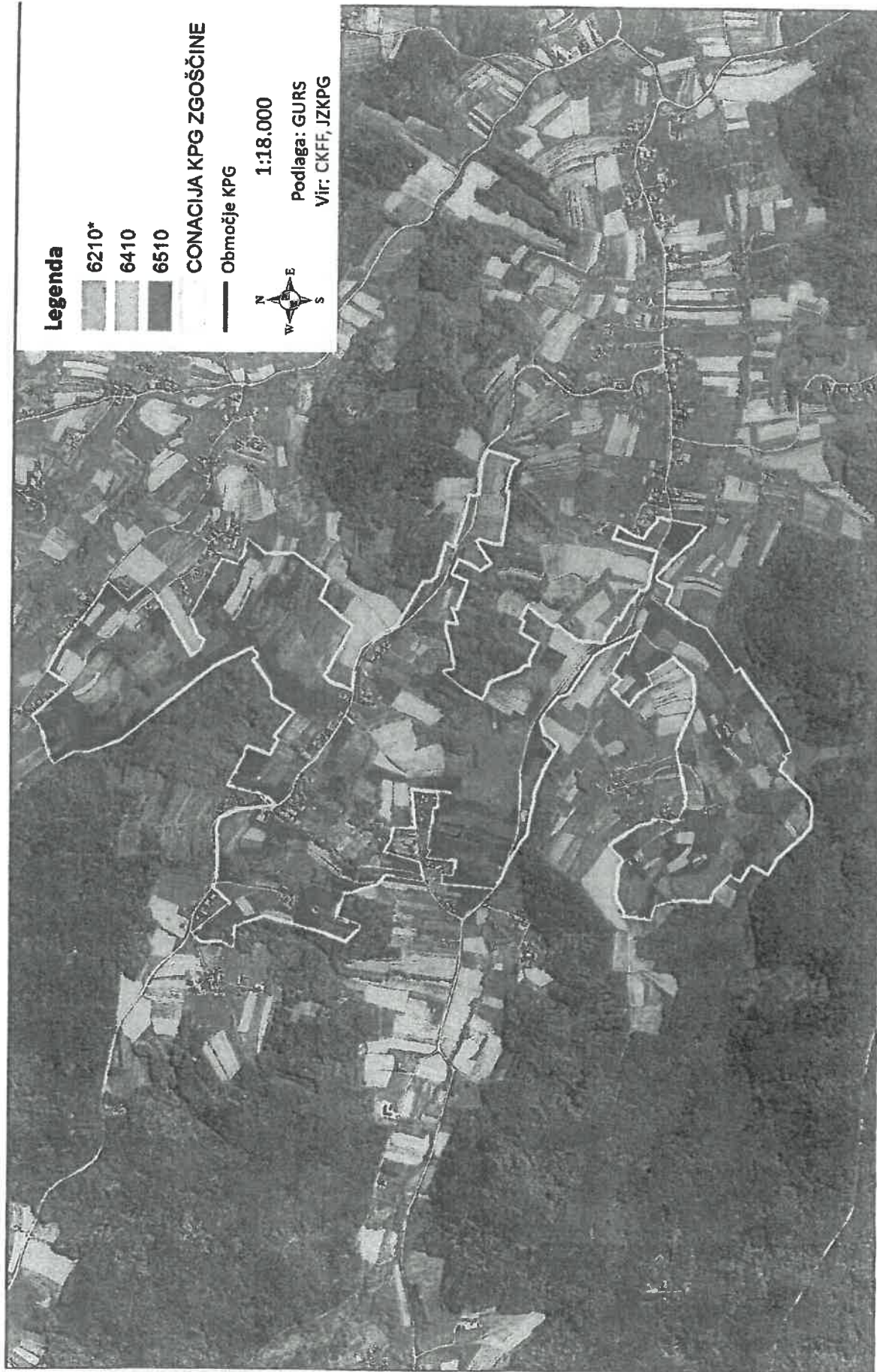
Območje F: Motvarjevci

Območje G: Kobilje

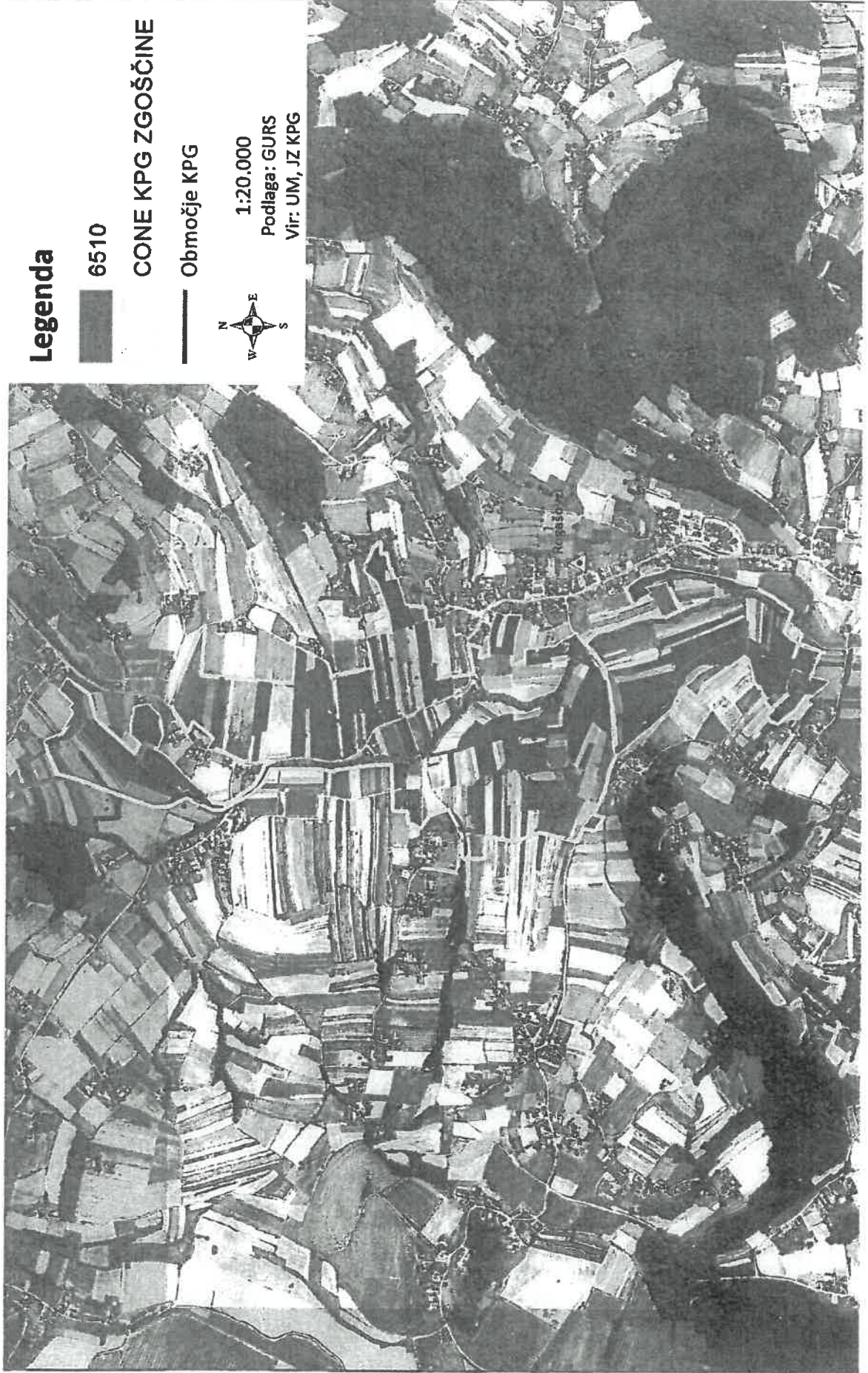
Območje H: Ženavlje

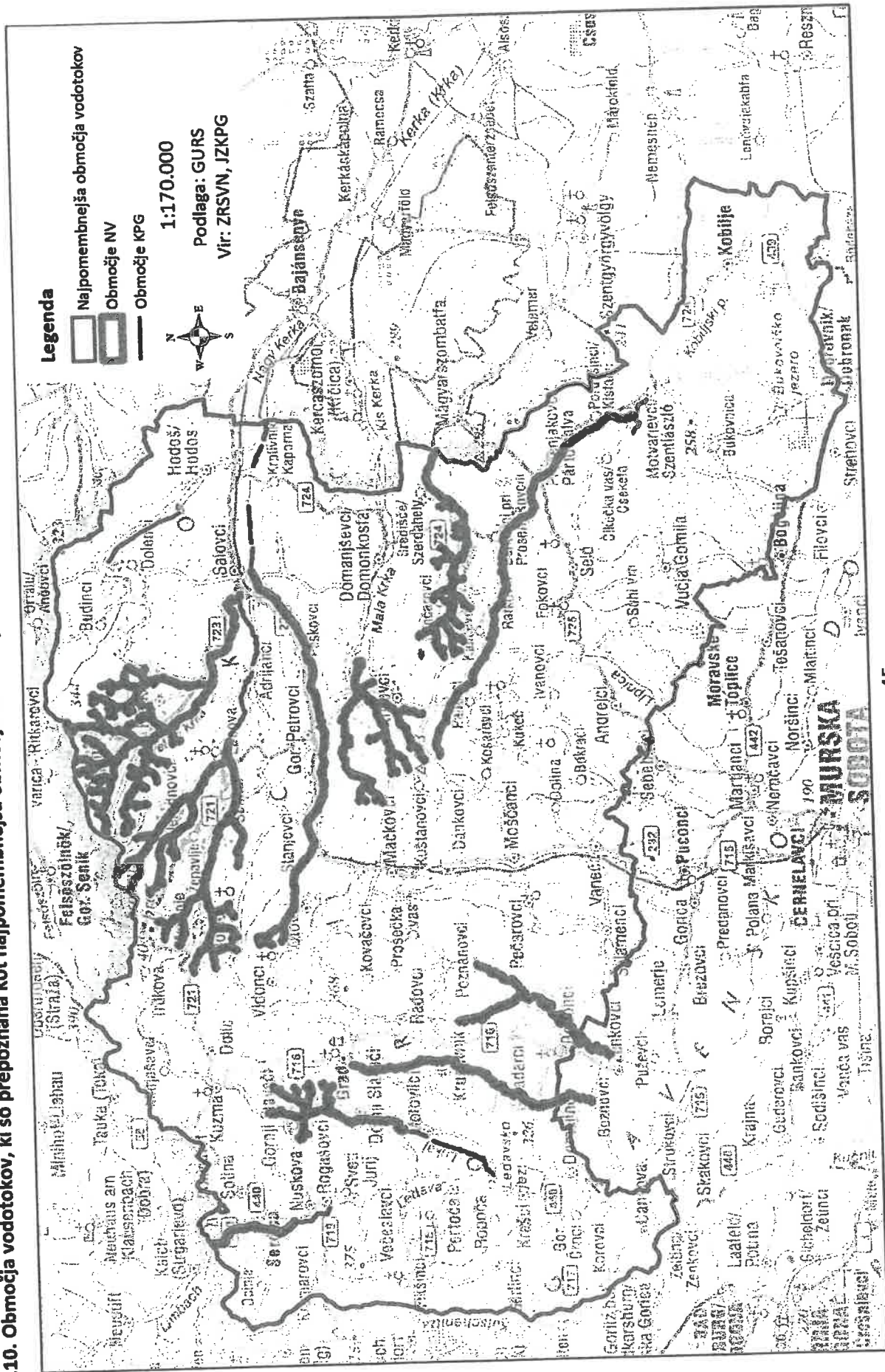
Območje I: Kuzma - Matjaševci

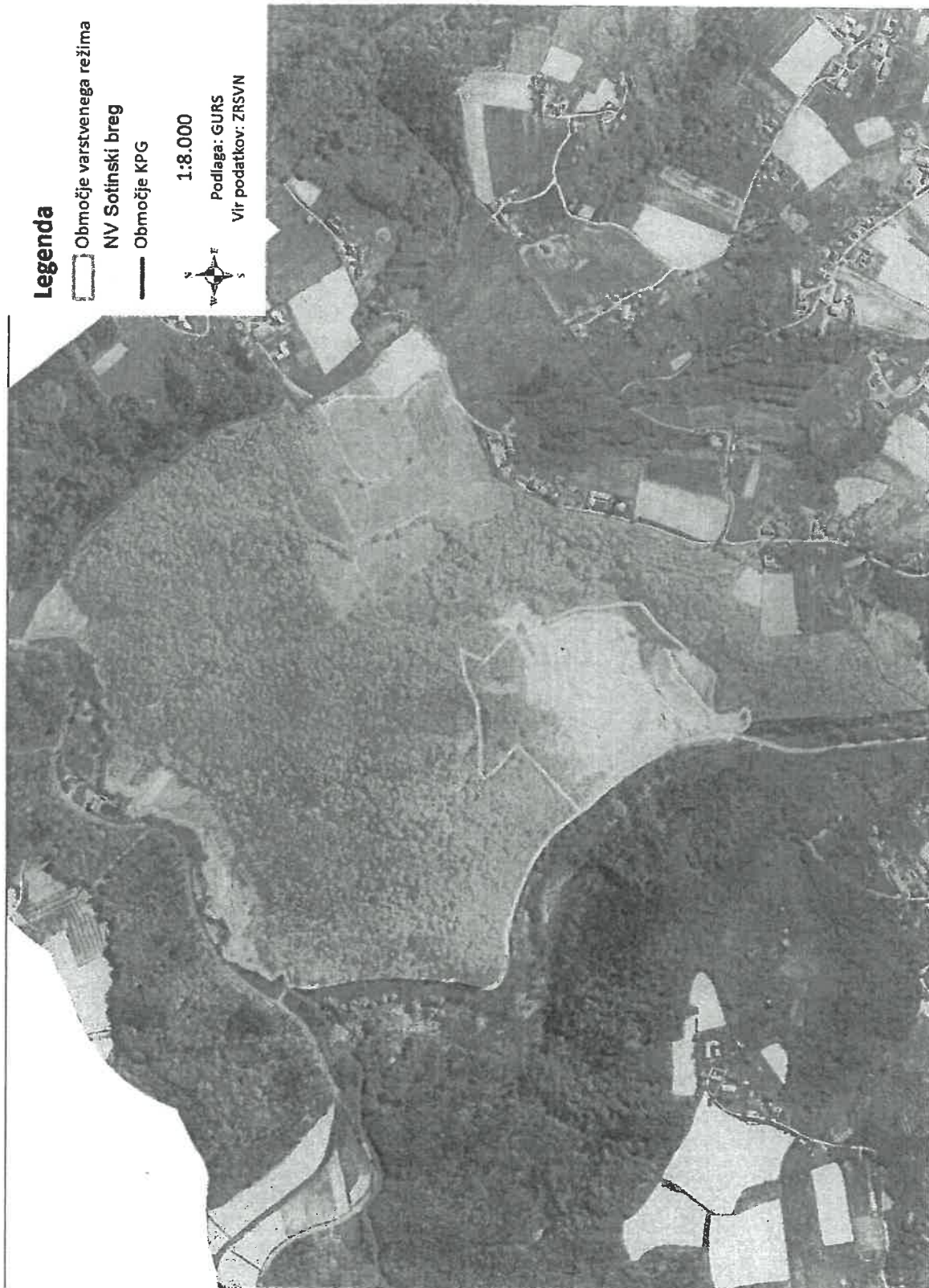
Območje J: Nuskova

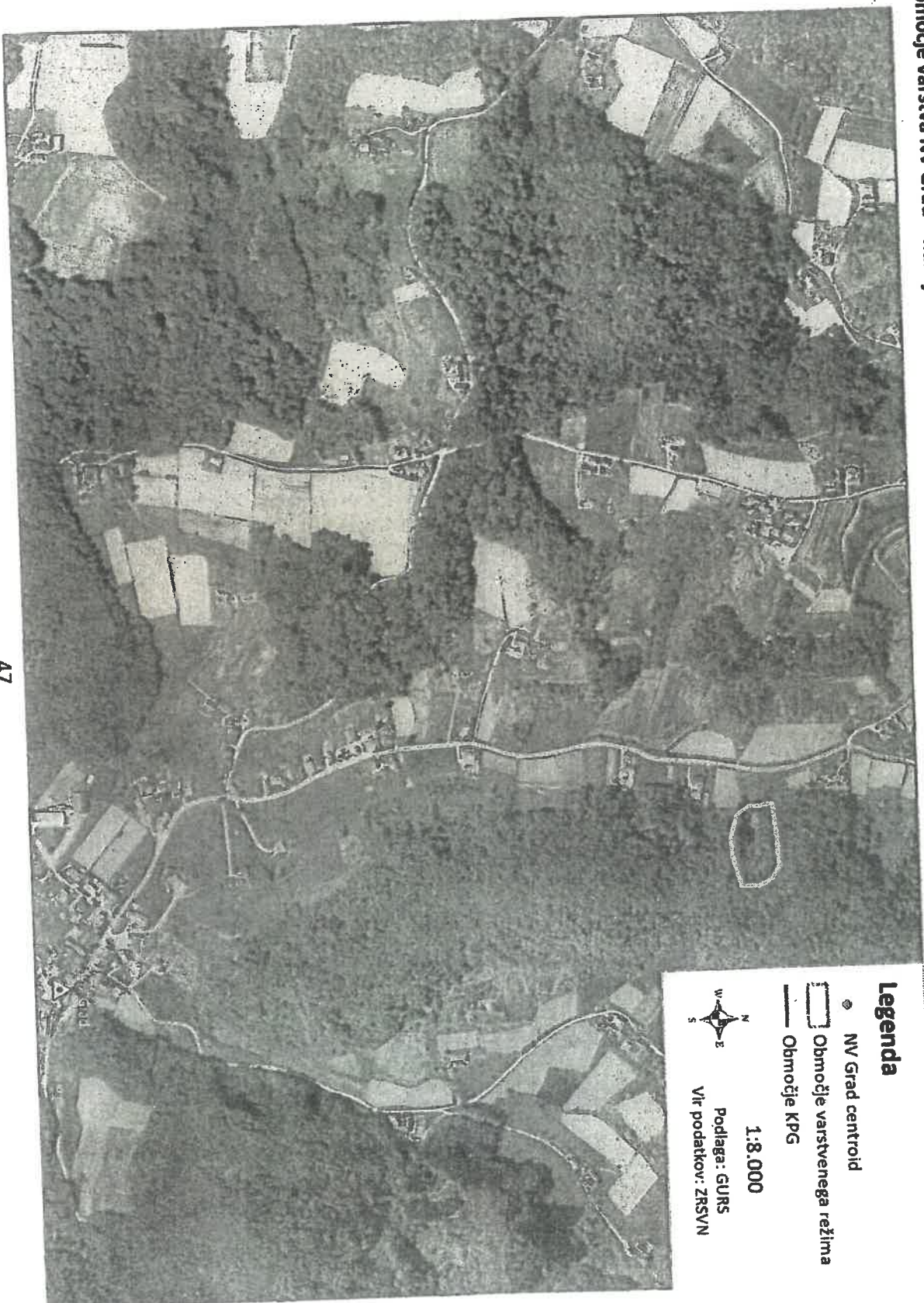
Priloga 2.10. Območja vodotokov, ki so prepoznana kot najpomembnejša območja za ohranjanje ugodnih ekoloških razmer za zavarovane in varovane habitate in vrste.

Priloga 2.11. Območje varstva NV Sotinski breg (EŠ 7531).

Priloga 2.12. Območje varstva NV Grad – nahajališče bazalta in piroklastitov (EŠ 7338).

OBČINA KUZMA

Občinski svet

 Kuzma 60c, 9263 Kuzma

 02/55 58 013, 02/55 58 014, 02/ 55 58 016 02/55 58 018

 info@obcina-kuzma.si www.obcina-kuzma.si

Številka: 900-0008/2019-9
Kuzma, dne 28.11.2019

Občinski svet občine Kuzma je na podlagi 15. člena statuta občine Kuzma (Uradne objave občine Kuzma, št. 003/2017), na 9. redni seji dne 26. novembra 2019, sprejel naslednji

SKLEP

1.

Občinski svet občine Kuzma se je seznanil s predlogom Načrta upravljanja Krajinskega parka Goričko za obdobje 2020-2024, katerega je predhodno obravnaval in potrdil odbor za negospodarstvo.

2.

Predlog Načrta upravljanja Krajinskega parka Goričko, se sprejme oz. potrdi.

3.

Odločitev je bila sprejeta z večino opredeljenih glasov članov Občinskega sveta občine Kuzma.

Župan
občine Kuzma:
Jožef Škalič

Vročiti:

- Javni zavod Krajinski park Goričko
Grad 191, 9264 Grad
ga. direktorica Stanka Dešnik
- zbirka dok.gradiva, tu